

Начало > Съдебни процедури > Граждански дела > Съдът на коя държава е компетентен?

Съдът на коя държава е компетентен?

Възможно е двете страни по един спор да заведат съдебни дела по един и същ въпрос в различни държави-членки.

Например е възможно след пътен инцидент между две лица, живеещи съответно в Германия и Франция, всяко от тях да съди другото за щети в държавата-членка, където е собственото му местожителство.

В правото на ЕС се определя кои съдилища от кои държави-членки следва да разгледат делото, за да се избегне постановяването на решения, които си противоречат. Общото правило гласи, че лицето следва да бъде съдено в държавата, в която е неговото местожителство. Освен това в определени случаи е възможно позоваване на разпоредби относно алтернативна компетентност. Например при неизпълнение на договор неизправната страна може да бъде съдена в съда по местоизпълнение на въпросното задължение (например мястото, където закупените стоки е трябвало да бъдат доставени). Съществуват специални правила за защита на групи, като например потребители, работници или застраховани лица.

В семейното право са налични правила на ЕС, с които се определя къде трябва да бъде разгледан спор, отнасящ се до развод, родителска отговорност или издръжка.

Моля, изберете знаме, за да получите подробна информация за съответната страна.

След като сте определили държавата-членка, в която ще се разглежда спора, въз основа на правилата за юрисдикция, трябва да намерите компетентния на практика съд.

В **Европейския съдебен атлас по гражданскоправни въпроси** са посочени наименованията и адресите на всички съдилища в държавите-членки, компетентни по граждански и търговски въпроси (първоинстанционни съдилища, апелативни съдилища и др.), както и географските области, попадащи в тяхната юрисдикция.

Последна актуализация: 18/01/2019

Тази страница се поддържа от Европейската комисия. Информацията на тази страница не отразява задължително официалната позиция на Европейската комисия. Комисията не поема никаква отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. За да се запознаете с правилата относно авторското право за страниците на ЕС, моля прочетете правната информация.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Моля, имайте предвид, че версиите на следните езици вече са преведени.

Компетентност - Белгия

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Не се прилага.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Въведение

С оглед на специфичните характеристики на белгийската правна система, за по-голяма яснота въпроси 1 и 2.1. трябва да бъдат разгледани заедно.

На първо място трябва да се направи разграничение между предметната компетентност (наричана също материална компетентност) и териториалната компетентност.

Всеки иск има предмет, а в много случаи и парична стойност. Законодателят определя приложното поле на материалната компетентност чрез уточняване на естеството и цената на исковите, които съдът има право да разглежда.

Материалната компетентност е описана в този информационен пакет в отговорите на въпроси 1 и 2.1.

Компетентността на съдилищата не се разпростира върху цялата територия на Белгия. Законът разделя страната ни на съдебни райони (райони, подрайони и т.н.). Всеки съд е компетентен само в рамките на територията на своя съдебен район. Това е познато като териториална компетентност, която е описана в отговора на въпрос 2.2.

Пълна компетентност: първоинстанционния съд.

Първоинстанционният съд има „пълна компетентност“. Това означава, че първоинстанционният съд, за разлика от останалите съдилища, може да разглежда всички дела, включително онези, които са подсъдни на други съдилища.

Член 568 от Съдебния кодекс (*Code judiciaire/Gerechtelijk Wetboek*) постановява, че първоинстанционният съд ще се произнася по всички искове, с изключение на онези, които се подават директно до апелативния съд и касационния съд. Поради това първоинстанционният съд има условна пълна компетентност. Пълната компетентност е условна дотолкова, доколкото ответникът може да се позове на липсата на компетентност поради специалната компетентност на друг съд. Първоинстанционният съд също има изключителна компетентност по редица въпроси. Редица спорове трябва да се отнасят до този съд, дори когато цената на иска е под 2 500 EUR, например исковите, свързани с гражданското състояние на лицата. Другите съдилища.

По-долу ще бъде представен списък на другите съдилища заедно с кратко описание на тяхната материална компетентност.

а) Мирови съдия (*le juge de paix/Vrederechter*)

Съгласно член 590 от Съдебния кодекс мировият съдия има обща компетентност по всички искове с цена под 2 500 EUR, с изключение на онези, които са специално възложени на друг съд. Извън тази обща компетентност на мировия съдия са предоставени също редица специални (вж. членове 591, 593 и 594 от Съдебния кодекс) и изключителни (членове 595 и 597 от Съдебния кодекс) правомощия, независимо от цената на иска. Примери за такива специални правомощия са спорове във връзка с наеми, съсобственост, сервитути и плащане на издръжка. Мировият съдия е

компетентен и по отношение на актове за осиновяване и актове за припознаване. Неотложното отчуждаване и запечатване не помещения също са част от изключителните правомощия на мировия съдия.

б) Полицейски съд (*le tribunal de police/Politie rechtbank*)

Съгласно член 601 *bis* от Съдебния кодекс полицейският съд разглежда всички иски за обезщетение в резултат на пътнотранспортно произшествие, независимо от цената на иска. Това представлява изключително правомощие.

в) Търговски съд (*le tribunal de commerce/Rechtbank van koophandel*)

Съгласно член 573 от Съдебния кодекс търговският съд разглежда на първа инстанция спорове между търговци, свързани с действия, които съгласно закона се считат за действия с търговски характер, и които не са от общата компетентност на мировия съдия или от компетентността на полицейските съдилища.

Допустимо е лице, което не е търговец и което иска да започне производство срещу търговец, да избере да заведе делото пред търговския съд. Търговец обаче не може да започне производство срещу лице, което не е търговец, пред търговския съд. Търговският съд разглежда и спорове във връзка с менителници и записи на заповед, когато вземането е с цена над 2 500 EUR.

В допълнение към тези общи правомощия търговският съд има и редица специални и изключителни правомощия. Специалните правомощия са изброени в член 574 от Съдебния кодекс. Те включват, наред с другото, споровете във връзка с търговски дружества и исковите, свързани с корабоплаването по море и по вътрешните водни пътища. В член 574, параграф 2 от Съдебния кодекс е описана изключителната компетентност на търговския съд: иски и спорове, произтичащи пряко от производствата по несъстоятелност и съдебните производства по оздравяване в съответствие с разпоредбите на Закона за несъстоятелността от 8 август 1997 г. и Закона относно осигуряване на непрекъснатост на стопанската дейност от 31 януари 2009 г., правилата за решаването на които са уредени в специалните правни норми, които се прилагат към режима на несъстоятелността и съдебното производство по оздравяване.

г) Трудов съд (*le tribunal du travail/Arbeidsrechtbank*)

Трудовият съд е основният извънреден съд и има преимуществено специални правомощия. Тези правомощия са описани в членове 578 и сл. от Съдебния кодекс:

трудоваправни спорове,

спорове, свързани с трудови злоупотреби и професионални заболявания, социалноосигурителни спорове.

Трудовият съд има изключителна компетентност по отношение на прилагането на административни санкции, определени в законите и подзаконовите актове, посочени в членове 578 – 582, в правните норми, свързани с административни глоби в случай на нарушение на някои социалноосигурителни закони, както и по отношение на иски, свързани със схеми за управление на дългове.

д) Съдебни председатели на съдилищата – налагане на временни мерки

Членове 584 – 589 включително от Съдебния кодекс предвиждат, че съдебните председатели на съдилищата (от първа инстанция, на търговския съд и на трудовия съд) са компетентни, във всички спешни случаи, да издават временни разпореждания по въпросите, подсъдни на техните съдилища. Условието е, че случаите трябва да бъдат неотложни и че разпореждането е само временно, без да се засяга самото дело. Примери за това са разпореждане на експертно разследване, разпореждане за изслушване на свидетел и т.н.

е) Съд по обезпечителните мерки (*le juge des saisies/Beslagrechter*) (виж член 1395 от Съдебния кодекс)

Всички иски относно предварително решение за запор/възбрана, средства за принудително изпълнение и интервенции от страна на Службата за иски за издръжка, посочени в Закона от 21 февруари 2003 г. за създаване на Служба за иски за издръжка в рамките на Федералната обществена служба „Финанси“, се завеждат пред Съда по обезпечителните мерки.

ж) Съд за младежта (*le juge de la jeunesse/Jeugdrecht*)

Въпреки че общностите (т.е. държавите – членки на белгийската федерация) са компетентни по въпросите за закрила на младежта, организацията на съдилищата за непълнолетни все още остава федерален въпрос, който е уреден от Федералния закон за закрила на детето (*la loi fédérale relative à la protection de la jeunesse/Federale Wet betreffende de Wet op de Jeugdscherming*) от 8 април 1965 г. Съдът за младежта е подразделение на съда от първа инстанция, който се концентрира върху въпроси в областта на закрилата на младежта. Съдът за младежта е компетентен да разглежда и някои граждански дела, като например одобряването на осиновяване, споровете между родителите, отнасящи се до упражняването на родителската отговорност и родителските права на лични отношения, и т.н.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Белгийската правна система работи на принципа на свободата на избор на ищеца. Общото правило е изложено в член 624, параграф 1 от Съдебния кодекс. Ищецът обикновено завежда делото в съда по местоживее на ответника или по местоживее на един от ответниците. Какво се случва, ако този ответник е юридическо лице? Местопребиването на юридическо лице е местонахождението на неговия централен офис, т.е. административното седалище, от което дружеството се управлява.

2.2.2 Изключения от основните правила

Основен текст (подравнен вляво)

Моля, поставете отговора тук. Не променяйте стила и размера на шрифта.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

В редица случаи ищецът има право на избор за образуване на производството пред друг съд. Това е описано, наред с другото, в член 624, параграфи 2 – 4 от Съдебния кодекс. Освен съда по местоживее на ответника или по местоживее на един от ответниците, ищецът може да избира:

съда на мястото, където задълженията, които са предмет на спора, или едно от тях, са възникнали, или къде те са, са били или трябва да бъдат изпълнявани;

съда в местопребиваването, избрано за изпълнение на действията;

съда на мястото, където съдебният изпълнител е говорил на ответника лично, ако ответникът или, когато е уместно, един от ответниците, няма местопребиваване в Белгия или в чужбина.

Правната система също така предполага, че при обезпечителното производство председателят на съда на мястото, където трябва да бъде изпълнено решението, има териториална компетентност.

Що се отнася до издръжката, член 626 от Съдебния кодекс постановява, че иски, свързани с издръжка, както е посочено в член 591, параграф 7, могат да се предявяват пред съда по местоживее на ответника (това е родителят, който има право на плащания за издръжка).

Разпоредбите на членове 624 и 626 обаче са с допълнителен характер и страните имат възможност да не ги следват. Поради това страните могат да сключат споразумение за компетентност за всеки спор в смисъл, че всеки спор може да бъде предявен само пред определени първоинстанционни съдилища.

Има обаче някои изключения от този основен принцип на свободата на избор.

Например законодателят определя редица случаи, в които ищецът не разполага с избор. Тези случаи са изрично изброени в членове 627 – 629 включително от Съдебния кодекс. Примери за това са:

при спорове, свързани с договори за наемане на работа (член 627, параграф 9): компетентният съд е съдът по местонахождение на мината, фабриката, работното място, склада, офиса и, като цяло, на мястото, което е предназначено за извършване на дейността на предприятието, за упражняване на професията или дейността на дружеството, асоциацията или организацията.

Когато става въпрос за молба за развод или за законна раздяла въз основа на определени факти или молба за преобразуване на законната раздяла в развод (член 628, параграф 1): съдът на мястото на последното семейно жилище или местопребиваването на ответника е компетентният съд.

Въпреки това, свободата на избор не е напълно ограничена в никой от тези случаи. Все пак член 630 от Съдебния кодекс предвижда, че след възникването на спора страните могат, по взаимно съгласие, да се отклоняват от законовите разпоредби. Всички споразумения, сключени преди възникването на спора обаче, са нищожни по силата на закона.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

В редица случаи, които са конкретно описани в членове 631 – 633 от Съдебния кодекс, само един съд има изключителна териториална компетентност. Следователно ищецът няма право на избор и не може да бъде сключено споразумение за компетентност преди или след възникването на спора. Тези случаи включват:

Несъстоятелност (член 631, параграф 1 от Съдебния кодекс): търговския съд в териториалната юрисдикция, в която се намира седалището на търговеца на датата, на която е обявен в несъстоятелност, или датата, на която е предявен искът, или, когато става дума за юридическо лице, неговият адрес на регистрация. Вторично производство по несъстоятелност: търговския съд в териториалната юрисдикция, в която е мястото на извършване на стопанската дейност на въпросното лице. Когато са налице множество места на стопанска дейност, компетентният съд трябва да бъде първият съд, в който е подадена молбата.

Съдебно производство по оздравяване (член 631, параграф 2 от Съдебния кодекс): компетентният търговски съд е онзи, който се намира в рамките на териториалната юрисдикция, където е основното установяване на длъжника на датата, на която е подадена молбата или, когато става дума за юридическо лице, където е адресът му на регистрация.

Спорове, свързани с прилагането на данъчното законодателство (член 632): компетентност на съдебния състав в седалището на Апелативния съд, в чийто район се намира службата, където е или следва да бъде събран данък или, когато спорът не се отнася до събирането на данък, в чиято юрисдикция е установена данъчната или митническата администрация, която е издала оспорваното решение. Когато обаче производството се провежда на немски език, изключителна юрисдикция има първоинстанционният съд на Ойпен.

Искове, свързани с предварително решение за заповед/възбрана и средства за принудително изпълнение (член 633): компетентността на съда по мястото на налагане на заповедта, освен ако не е предвидено друго от закона. В случай на заповед върху трети страни, компетентният съд е съдът по местопребиваване на запорирания длъжник. Когато местопребиваването на длъжника, на когото е наложен заповед, е в чужбина или е неизвестно, компетентният съд е съдът по мястото на изпълнението на заповедта (вж. също: член 22, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела).

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Както вече бе посочено по-горе, разпоредбите на членове 624 и 626 са с допълнителен характер и се допуска страните да не ги следват. Страните могат да сключат споразумение за компетентност за всеки спор в смисъл, че всеки спор може да бъде предявен само пред определени първоинстанционни съдилища.

В случаите по членове 627 – 629 включително от Съдебния кодекс не могат да бъдат сключвани каквито и да било споразумения за компетентност преди възникването на спора. Въпреки това, от член 630 може да се заключи, че след възникване на спора такива споразумения са позволени.

В случаите, описани в членове 631 – 633 от Съдебния кодекс, не е позволено да влиза в каквито и да било споразумения за компетентност.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Отговорът на този въпрос се съдържа в отговора на въпроси 1 и 2.

Връзки по темата

Съответните членове на Съдебния кодекс: Федерална публична служба „Правосъдие“

в раздела „Източници на правото“ (*Sources de droit/Rechtsbronnen*) кликнете върху „Консолидирано законодателство“ (*Législation consolidée/Geconsolideerde wetgeving*),

в раздела „Правен акт“ (*Nature juridique/Juridische aard*) изберете „Съдебен кодекс“ (*Code judiciaire/Gerechtigd Wetboek*),

в раздела „Думи“ (*Mot(s)/Woorden*) въведете „664“

кликнете върху „Търсене“ (*Recherche/Opzoeking*),

кликнете върху „Списък“ (*Liste/Lijst*).

* кликнете върху „Правосъдието от А до Я“ (*Justice de A à Z/Justitie van A tot Z*),

* изберете „Съдилища: компетентност“ (*Cours: compétence/Hoven: bevoegdheid*).

Помощ при намирането на съда с териториална компетентност: Федерална публична служба „Правосъдие“:

кликнете върху „Териториална компетентност“ (*Compétence territoriale/Territoriale bevoegdheid*).

Последна актуализация: 05/11/2015

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - България

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Съгласно Конституцията на Република България правораздаването в страната се осъществява от Върховния касационен съд, Върховния административен съд, апелативни, окръжни, военни и районни съдилища. Със закон могат да се създават и специализирани съдилища.

Извънредни съдилища не се допускат. Със Закона за съдебната власт са създадени административни съдилища със седалища, които съвпадат със седалищата и съдебните райони на окръжните съдилища. Административните съдилища разглеждат като първа инстанция всички административни дела по искания за издаване, изменение, отмяна или обявяване на нищожност на административни актове и за защита срещу неоснователни действия и бездействия на администрацията, с изключение на делата, които са от компетентността на Върховния административен съд. Други специализирани съдилища не са създадени. Обикновените граждански съдилища разглеждат всички граждански дела като отделни видове дела се разглеждат в особени искиви производства. В особени производства съгласно Гражданския процесуален кодекс се разглеждат бързите производства, брачните дела, делата за гражданско състояние, за поставяне под запрещение, съдебната делба, за защита и възстановяване на нарушено владение, за сключване на окончателен договор, колективните искиве. Особени правила са предвидени в Гражданския процесуален кодекс и относно някои неискови производства като заповедното производство. Особени правила са предвидени и в Търговския закон относно производството по несъстоятелност и свързаните с него искиве и други производства, които се разглеждат като първа инстанция от търговските отделения на окръжните съдилища в качеството им на съд по несъстоятелността.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Съгласно Гражданският процесуален кодекс районният съд е основен първоинстанционен съд. На районния съд са подсъдни всички граждански дела, с изключение на тези, които са подсъдни на окръжния съд като първа инстанция.

На окръжния съд като първа инстанция са подсъдни: исковите за установяване или оспорване на произход, за прекратяване на осиновяване, за поставяне под запрещение или за отменянето му;

исковите за собственост и други вещни права върху имот с цена на иска над 50 000 лв.;

исковите по граждански и търговски дела с цена на иска над 25 000 лв., с изключение на исковите за издръжка, за трудови спорове и за вземания по актове за начет;

исковите за установяване на недопустимост или нищожност на вписване, както и за несъществуване на вписано обстоятелство, когато това е предвидено в закон;

исковите, които по други закони подлежат на разглеждане от окръжния съд

искове, независимо от тяхната цена, съединени в една искова молба с иск, подсъден на окръжен съд, ако подлежат на разглеждане по реда на същото производство

Съгласно Търговския закон исковите по същия закон за защита на членството в дружество, отмяна на решения на общо събрание на дружество, за обявяване недействителността на учредено дружество, за прекратяване на дружество, както и молбите за откриване производство по несъстоятелност и свързаните с него производства са подсъдни на окръжния съд по седалището на дружеството /търговеца/. Съд по несъстоятелността е окръжният съд по седалището на търговеца към момента на подаване на молбата за откриване производство по несъстоятелност.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Искът се предявява пред съда, в района на който е постоянният адрес или седалището на ответника.

Искове срещу държавни учреждения и юридически лица се предявяват пред съда, в чийто район се намира тяхното управление или седалище. По спорове, възникнали от преки отношения с поделения или клонове на юридически лица, исковите могат да се предявяват и по тяхното местонахождение.

Искове срещу държавата се предявяват пред съда, в чийто район е възникнало спорното правоотношение. Когато то е възникнало в чужбина, искът се предявява пред надлежния съд в София.

Иск срещу лице с неизвестен адрес се предявява пред съда по постоянния адрес на неговия пълномощник или представител, а ако няма такъв - по постоянния адрес на ищеца. Тези правила се прилагат и към ответник, който не живее в пределите на Република България на постоянния си адрес. Ако и ищецът няма постоянен адрес в Република България, искът се предявява пред надлежния съд в София.

Искове срещу малолетни или поставени под пълно запрещение се предявяват пред съда по постоянния адрес на техния законен представител.

Исковите за наследство, за унищожаване или намаление на завещания, за делба на наследство и за унищожаване на доброволна делба се предявяват по мястото, където е открито наследството. Ако наследодателят е български гражданин, но наследството е открито в чужбина, тези искиве може да се предявят по последния му постоянен адрес в Република България или пред съда, в района на който се намират неговите имоти. Административните дела се разглеждат от административния съд, в района на който е седалището на органа, издал оспорения административен акт, а когато то е в чужбина - от Административния съд - град София.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Иск за парични вземания на договорно основание може да се предявява и по настоящия адрес на ответника.

Иск за издръжка може да се предявява и по постоянния адрес на ищеца.

Иск на потребител може да бъде предявен и по неговия настоящ или постоянен адрес.

Работникът може да предяви иск срещу работодателя си и по мястото, където той обичайно полага своя труд.

Трудовите спорове между работници или служители - чужди граждани, и работодатели - чуждестранни лица или смесени предприятия със седалище в Република България, когато работата се извършва в страната, са подсъдни на съда според седалището на работодателя, освен ако между страните е уговорено друго.

Трудовите спорове между работници или служители - български граждани, работещи в чужбина, и български работодатели в чужбина са подсъдни на надлежния съд в София, а когато работникът или служителът е ответник - на надлежния съд по неговото местожителство в страната.

Иск за вреди от неправомерно увреждане може да се предяви и по местоизвършването на деянието.

Иск срещу ответници от различни съдебни райони или за имот, който се намира в различни съдебни райони, се предявява по избор на ищеца в съда на един от тези райони.

Исковите за обезщетения по административни дела могат да бъдат предявени и пред съда по адреса или седалището на жалбоподателя, освен когато са съединени с оспорване на самия административен акт.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Исковите за вещни права върху недвижим имот, за делба на съсобствен недвижим имот, за граници и за защита на нарушено владение върху недвижим имот се предявяват по мястото, където се намира имотът. По местонахождението на имота се предявяват и искиве за сключване на

окончателен договор за учредяване и прехвърляне на вещни права върху недвижим имот, както и за разваляне, унищожаване и обявяване нищожност на договори за вещни права върху недвижим имот.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

С писмен договор страните по имуществен спор могат да посочат друг съд, а не онзи, на който делото е подсъдно съобразно правилата на местната подсъдност. Тази възможност не се прилага в случаите на задължителна подсъдност по местонахождението на недвижимия имот по искове за вещни права върху недвижим имот, за делба на съсобствен недвижим имот, за граници и за защита на нарушено владение върху недвижим имот, по искове за сключване на окончателен договор за учредяване и прехвърляне на вещни права върху недвижим имот и за разваляне, унищожаване и обявяване нищожност на договори за вещни права върху недвижим имот.

Договор за избор на съд по искове на потребители и по трудови спорове поражда действие само ако е сключен след възникването на спора. Страните по имуществен спор могат да уговорят той да бъде решен от арбитражен съд, освен ако спорът има за предмет вещни права или владение върху недвижим имот, издръжка или права по трудово правоотношение. Компетентността на арбитража произтича от един особен процесуален договор между страните по спора - арбитражно споразумение, а приложими за уредбата на тази категория отношения са както съответните международноправни източници в материята, така и специалният ни вътрешноправен източник - Законът за международния търговски арбитраж. Съгласно Закона за международния търговски арбитраж арбитражно споразумение е съгласието на страните да възложат на арбитраж да реши всички или някои спорове, които могат да възникнат или са възникнали между тях относно определено договорно или извъндоговорно правоотношение. То може да бъде арбитражна клауза в друг договор или отделно споразумение. Арбитражното споразумение трябва да бъде писмено. Арбитражът може да бъде постоянна институция или да бъде образуван за решаване на определен спор. Арбитражът може да има седалище в чужбина, ако една от страните има обичайно местопребиваване, седалище според устройствения си акт или местонахождение на действителното си управление в чужбина.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Специализирани съдилища в Република България относно гражданската материя са само административните съдилища.

На административните съдилища са подсъдни всички административни дела с изключение на тези, подсъдни на Върховния административен съд. На Върховния административен съд са подсъдни като първа инстанция: оспорванията срещу подзаконовите нормативни актове, освен тези на общинските съвети; оспорванията срещу актовете на Министерския съвет, министър-председателя, заместник министър - председателите и министрите; оспорванията срещу решения на Висшия съдебен съвет; оспорванията срещу актове на органите на Българската народна банка; оспорванията срещу други актове, посочени в закон.

Последна актуализация: 28/03/2017

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Чешка република

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

В чешкото гражданско право няма процесуална уредба, която определя съдилища със специализирана компетентност по дела от определен вид. По отношение на гражданските дела, общият съд по принцип е компетентен да решава спорове по всички гражданскоправни въпроси. Тяхната материална уредба е такава, че в гражданското съдопроизводство съдилищата разглеждат и се произнасят по спорове и други юридически казуси, възникващи от гражданскоправни отношения (раздел 7, параграф 1 от Закон № 99/1963 Coll. за Гражданския процесуален кодекс, изменен и допълнен). Освен това, от 1 януари 2014 в Чешката република е в сила нов закон — Закон № 292/2013 Coll. за специалните съдопроизводства. По силата на този закон съдилищата разглеждат и се произнасят по правни въпроси, посочени в самия закон.

В някои случаи специалното законодателство предоставя на административни органи правото да решават въпроси от гражданскоправен характер. В този случай обаче решението на административните органи подлежи на задължителен контрол от граждански съд в производство по част пета от Закон № 99/1963 Coll. за Гражданския процесуален кодекс, изменен и допълнен (раздел 244 и сл.).

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Първоинстанционни съдилища в Чешката република са районните съдилища и окръжните съдилища, и в редки случаи — Върховният съд на Чешката република.

1. Районните съдилища са компетентни да разглеждат дела на първа инстанция, освен ако законът изрично предвижда, че компетентни са окръжните съдилища или Върховният съд на Чешката република.

2.

а) Съгласно Закон № 99/1963 Coll., окръжните съдилища са компетентни да се произнасят на първа инстанция по следните дела:

спорове между работодател и бенефициер относно взаимното уреждане на надплатени суми по пенсионни осигуровки, осигуровки за заболяване, държавно социално подпомагане и материални помощи, както и спорове, отнасящи се до взаимното уреждане на регресивни обезщетения, изплатени по осигуровки за заболяване;

спорове, отнасящи се до законността на стачка или локаут;

спорове, отнасящи се до друга държава или до лица, ползващи дипломатически имунитети и привилегии, ако компетентни по тези спорове са чешките съдилища;

спорове, отнасящи се до анулирането на арбитражно решение за изпълнение на задължения по колективен договор;

казуси, произтичащи от правоотношения, свързани с установяването на търговски дружества, фондации, дарения и дарителски фондове, и спорове между търговски дружества, техните съдружници или членове, както и спорове между съдружници или членове, възникнали във връзка с участието им в търговското дружество;

спорове между търговски дружества, техните съдружници или членове и членовете на управителните органи или ликвидаторите на тези дружества, ако предмет на спора е упражняването на правомощията на членовете на управителните органи или ликвидацията;

спорове, произтичащи от нормативната уредба на авторското право,

спорове, отнасящи се до защитата на права, които са нарушени или могат да бъдат нарушени вследствие на нелегална конкуренция или на незаконно ограничаване на конкуренцията;

въпроси, отнасящи се до опазването на името и репутацията на юридическо лице;

спорове, отнасящи се до финансови обезпечения и спорове, свързани с менителници, чекове и инвестиционни инструменти;

спорове, възникнали от сделки на стоковите борси;

въпроси, свързани с общото събрание на етажна собственост и произтичащите от това спорове;

въпроси, свързани с преобразуването на търговски дружества и кооперации, включително производства, свързани с обезщетения, в съответствие със специална уредба,

спорове, свързани със закупуване или лизинг на машини и съоръжения или части от тях;

спорове, свързани с договори за строителни работи по обществени поръчки над определен лимит, включително доставките, необходими за изпълнението на тези договори.

б) Съгласно Закон № 292/2013 Coll., окръжните съдилища са компетентни да се произнасят на първа инстанция по следните дела:

относно правното състояние на юридическите лица, включително тяхното прекратяване и ликвидация, назначаването и освобождаването на членове на техните управителни органи или на ликвидатор, тяхното преобразуване и въпроси, свързани с доброто им състояние като цяло;

спорове за попечителство на юридически лица,

относно депозити за изпълнението на задължения за изплащане на възнаграждение или компенсация на повече от едно лице въз основа на съдебно решение по Закона за търговските дружества и Закона за преобразуване на дружества и кооперации (по-нататък наричани „задължителни депозити“);

въпроси, отнасящи се до капиталовия пазар,

относно предварителни съгласия за извършване на разследвания по въпроси, свързани със защитата на конкуренцията;

относно замаяната на съгласие на представител на Чешката адвокатска колегия или на Камарата на данъчните консултанти за достъп до съдържанието на документи.

3. Върховният съд на Чешката република е компетентен да признава, в едноинстанционно производство, решения на чуждестранни съдилища за развод, законна раздяла, анулиране на брак и за установяване на съществуването на брак, ако поне една от страните е гражданин на Чешката република, съгласно раздел 51 от Закон № 91/2012 Coll. за международното частно право. Тази процедура обаче не се провежда при признаването на решения от други държави — членки на ЕС в случаите, когато се прилага Регламент на Съвета (ЕО) № 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, или ако се прилага двустранна или многостранна спогодба, предвиждаща процедура различна от тази по чешкото право.

Върховният съд е компетентен също така по въпроси, отнасящи се до признаването на чуждестранни съдебни решения за установяване на майчинство или бащинство в съответствие с раздел 55 от Закон № 91/2012 Coll. за международното частно право.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

Решаващи за определянето на компетентността (вж. въпрос № 2.1) или териториалната компетентност са обстоятелствата, съществуващи към момента на образуване на производството. Всяка следваща промяна на тези обстоятелства (например смяна на местожителството на ответника) е без значение, с много малко изключения (прехвърляне на компетентност по производства, свързани с грижи за малолетни, настойничество и правоспособност).

Съгласно раздел 105, параграф 1 от Закон № 99/1963 за Гражданския процесуален кодекс, съдът по принцип може да разглежда въпроса за териториалната компетентност в началото на производството — до края на подготвителното производство, преди да пристъпи към разглеждането на делото по същество, т.е. преди да покани ответника да внесе становище по време на първоначалното производство или до постановяването на решение без съдебно заседание. Въпросът за териториалната компетентност може да бъде разглеждан на следващ етап, само ако не е проведено подготвително производство и някоя от страните възрази срещу местната компетентност при първата възможност, с която разполага. В някои случаи е възможно да са компетентни няколко съдилища. Ищецът може да избира между общия съд и съдилищата, посочени в раздел 87 от Закон № 99/1963 Coll. за Гражданския процесуален кодекс (например по месторабота или в случаите на обезщетения — по мястото, където е възникнала щетата). Ищецът трябва да направи този избор най-късно при подаването на иска — компетентен ще бъде първият съд, който е сезиран за производството.

Териториалната компетентност по специални правни въпроси е определена от Закон № 292/2013 Coll. за специалните съдопроизводства.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Основните правила за териториалната компетентност са установени в раздели 84 — 86 от Закон № 99/1963 Coll. за Гражданския процесуален кодекс и в раздел 4 от Закон № 292/2013 Coll. Трябва обаче да се има предвид, че в някои случаи териториалната компетентност се регламентира от пряко приложимото законодателство на ЕС, което има предимство пред националното законодателство (вж. някои разпоредби на Регламент № 44/2001, който регламентира не само международната, но и териториалната компетентност), а това означава, че правилата за териториална компетентност по чешкото право невинаги са приложими.

Основното правило в Закон № 99/1963 Coll. за Гражданския процесуален кодекс е, че компетентният общ съд е този на ответника. Общият съд винаги е районният съд. Когато компетентен на първа инстанция е окръжният съд (вж. въпрос 2.1), териториална компетентност има окръжният съд, в чийто район се намира общият съд (районният съд) на страната. Когато искът е срещу двама или повече ответници, териториална компетентност има общият съд на който и да е от ответниците.

Общият съд на физическо лице е районният съд по местожителството на лицето, а при липса на такова — районният съд, в чийто район лицето пребивава. Под местожителство се разбира мястото, където лицето живее с намерение да остане там постоянно (възможно е да има няколко такива места и тогава всички съответни съдилища са общи съдилища).

Общият съд на физическо лице, което упражнява стопанска дейност, за казусите, възникващи от стопанската дейност, е районният съд по мястото на стопанска дейност на лицето (място на стопанска дейност е адресът, вписан в публичния регистър), а ако лицето няма място на стопанска дейност — районният съд по местожителството на лицето, а при липса на такова — районният съд, в чийто район лицето пребивава.

Критерият за определяне на общия съд на юридическо лице е мястото на стопанска дейност на това лице (вж. раздели 136—137 от Закон № 89/2012 Coll. за Гражданския кодекс).

Общият съд на синдик по време на изпълнението на неговата длъжност е районният съд, в чийто район се намира неговото място на дейност).

Специални правила се прилагат по отношение на общия съд на държавата (съдът, в чийто район се намира мястото на дейност на организационната единица на държавата с компетентност по специалната правна уредба, а ако териториално компетентният съд не може да бъде определен по този начин — съдът, в чийто район са възникнали обстоятелствата, породили претендираното право), на общината (съдът, в чийто

район се намира общината) и на самоуправляващите се териториални единици на по-високо равнище (съдът, в чийто район се намират местата на дейност на техните административни органи).

Ако ответник, който е гражданин на Чешката република, няма съд с обща компетентност или няма общ съд в Чешката република, компетентен е съдът, в чийто район се е намирало последното известно местопребиваване на лицето в Чешката република. Вещни права могат да бъдат упражнявани срещу лице, което няма друг компетентен съд в Чешката република, от съда, в чийто район се намира имуществото на лицето. Иск (молба за образуване на производство) срещу чуждестранно лице може също така да бъде предявен пред съда, в чийто район в Чешката република се намира предприятието или организационна единица от предприятието на това лице.

Съгласно разпоредбите на раздел 4 от Закон № 292/2013 Coll. за специалните съдопроизводства, компетентен за дадено производство е общият съд на лицето, в чийто интерес се провежда производството, с изключение на случаите, предвидени в същия закон. Общият съд на малолетно или непълнолетно лице, което няма пълна правоспособност, е съдът по местожителството на това лице, определено със споразумение между родителите, със съдебно решение или въз основа на други решаващи обстоятелства.

2.2.2 Изключения от основните правила

Освен териториалната компетентност на общия съд на ответника, съществува друга специална териториална компетентност, а именно: а) избираема специална териториална компетентност (вж. въпрос № 2.2.2.1 по-долу) и б) изключителна специална териториална компетентност (вж. въпрос № 2.2.2.2 по-долу). По търговски дела е възможно също така споразумение за избор на съд (вж. въпрос № 2.2.2.3 по-долу).

Освен това, съгласно раздел 5 от Закон № 292/2013 Coll. за специалните съдопроизводства, ако промяна в обстоятелства, въз основа на които е определена компетентността, настъпи в хода на производство по съдебно настояничество над малолетно или непълнолетно лице, попечителство или правоспособност, съдът може да прехвърли своята компетентност на друг съд, ако това е в интерес на малолетното или непълнолетното лице, попечителя и лицето, чиято правоспособност се определя. Прехвърлянето обаче на компетентност по тази разпоредба във всички случаи зависи от съображенията на съда.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Това е така наречената „избираема специална териториална компетентност“, която е регламентирана в раздел 87 от Закон № 99/1963 Coll. за Гражданския процесуален кодекс. Ищецът може по свой избор да заведе иск в общия съд на ответника или в друг съд с териториална компетентност. Трябва обаче да се спазват правилата за териториална компетентност — ако на първа инстанция е компетентен окръжен съд, ищецът трябва да заведе иска в окръжния съд. След като внесе иска в съда, ищецът не може да променя избора си. Възможно е правилата за определяне на компетентност по избор да не са приложими, ако териториалната компетентност се регламентира от пряко приложимото законодателство на ЕС, което има предимство пред националното законодателство (вж. някои разпоредби на Регламент № 44/2001, който регламентира не само международната, а и териториалната компетентност).

Вместо общия съд на ответника, ищецът може да избере съд, в чийто район:

се намира постоянната месторабота на ответника;

са възникнали обстоятелствата, даващи право на обезщетение;

се намира организационната единица на предприятието на физическото или юридическото лице, което е ответник;

се намира мястото на дейност на лице, което организира регулиран пазар или е оператор на система за многостранна търговия, в случаите на търговски спорове, отнасящи се до:

регулирания пазар, организиран от това лице или разплащанията по тази дейност; или

системата за многостранна търговия, чийто оператор е това лице или разплащанията по сделки в тази система;

се намира мястото на плащане при упражняването на права по менителници, записи на заповед и други ценни книжа;

се намира мястото на дейност на стоквата борса във връзка със спорове по сделки на тази борса.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Това е така наречената „изключителна специална териториална компетентност“, която е регламентирана в раздел 88 от Закон № 99/1963 Coll. за Гражданския процесуален кодекс и в някои разпоредби от Закон № 292/2013 Coll. за специалните съдопроизводства. Ако за определени дела е установена изключителна специална териториална компетентност, териториалната компетентност не може да се определя според общия съд на ответника или чрез правилата за избор на съд.

Ако териториалната компетентност се регламентира от пряко приложимото законодателство на ЕС, което има предимство пред националното законодателство (вж. някои разпоредби на Регламент (ЕО) № 44/2001 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, който регламентира не само международната, а и териториалната компетентност), възможно е правилата за изключителна териториална компетентност по чешкото право да не са приложими.

Съгласно раздел 88 от Закон № 99/1963 Coll. за Гражданския процесуален кодекс, изключителна териториална компетентност е установена основно за следните производства:

уреждане на общото имущество или други активи на съпрузи или прекратяване на общото владение на апартамент след развод — териториална компетентност има съдът, постановил решението за развод;

производство по права върху недвижим имот (производството трябва да е пряко свързано с правото върху имота, това основно се отнася до правото върху вещта или до правото на ползване) — териториална компетентност има съдът, в чийто район се намира имотът, освен ако производството е за уреждане на общото имущество или други активи на съпрузи или за прекратяване на общото владение на апартамент след развод (в тези случаи териториална компетентност има съдът, постановил решението за развод, вж. по-горе);

производства за разрешаване на спор, отнасящ се до удостоверителни процедури по завещания — териториална компетентност има съдът, в който се извършват удостоверителните процедури.

Закон № 292/2013 Coll. за специалните съдопроизводства предвижда специална териториална компетентност по-конкретно за следните производства:

производства за развод, производства за установяване на съществуването на брак или за недействителността на брак — съгласно раздели 373 и 383 това е съдът, в чийто район се е намирало последното общо местожителство на съпрузите в Чешката република, ако поне единият от съпрузите живее в този район, а ако такъв съд не съществува, тогава компетентен е общият съд на този от съпрузите, който не е подал молба за започване на производството, а ако и такъв съд не съществува, компетентен е общият съд на този от съпрузите, който е подал молба за започване на производството;

удостоверителни процедури по завещания — съгласно раздел 98 това може да е мястото на регистрираното постоянно местожителство на починалия или на пребиваване на починалия, или мястото, където се намира недвижимото имущество на починалия, или където е настъпила смъртта на починалия (това са йерархични критерии);

производства по дела, свързани с международно отвлечане на дете (връщане на дете) — съгласно раздел 479 териториално компетентен е съдът, в чийто район се намира седалището на Службата за международна правна закрила на деца, т.е. Общинският съд в Бърно.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Страните могат да договорят различна териториална компетентност от предвидената в закона само по реда на раздел 89а от Закон № 99/1963 Coll. за Гражданския процесуален кодекс и то по въпроси, отнасящи се до отношенията между предприятия, възникнали във връзка със стопанска дейност, и при условие че за казуса не е установена изключителна териториална компетентност по раздел 88 от Закон № 99/1963 Coll. за Гражданския процесуален кодекс (вж. по-горе). Споразумението за избор на съд трябва да е в писмена форма. Ако ищецът подаде иск в избрания съд, позовавайки се на споразумението за избор на съд, към исковата молба следва да бъде приложено самото споразумение (в достоверна форма, за предпочитане в оригинал или заверено копие), въпреки че това не е предварително условие по действащото законодателство.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

В Чешката република няма специализирани съдилища (вж. отговора на въпрос № 1).

Последна актуализация: 27/09/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [et](#) е била наскоро променена. Езикова версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Компетентност - Естония

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Гражданските дела попадат в рамките на компетентността на окръжните съдилища (*maakohus*). Окръжните съдилища, като първоинстанционни съдилища, разглеждат граждански дела. Гражданските дела обхващат широк набор от области и включват спорове, произтичащи от различни договори и задължения, семейни и наследствени въпроси, спорове за вещни права, въпроси, свързани с дейности и управление на дружества и сдружения с нестопанска цел, въпроси, свързани с несъстоятелност и трудово право. За да се започне гражданско дело, трябва да се подаде искова молба пред съда. В исковата молба, която се подава пред съда, трябва да се посочи лицето, срещу което се предявява претенцията, какво е естеството на претенцията, защо се предявява (т.е. какво е правното основание) и доказателствата в подкрепа на претенцията.

Претенция срещу друго лице за плащане на фиксирана парична сума, произтичаща от частноправно отношение, може също така да се разглежда във връзка с искане по реда на бързото производство за издаване на заповед за плащане. За да се образува бързо производство за издаване на заповед за плащане по отношение на вземания за издръжка или вземания по дългове, уебсайтът <https://www.e-toimik.ee/> може да се използва за връзка с отделението за заповеди за плащане на окръжния съд. Бързото производство за издаване на заповед за плащане не се прилага по отношение на претенции, които надвишават 6 400 EUR (вземания по дългове); тази сума обхваща както главната, така и акцесорните претенции. По подобен начин бързото производство не се прилага, ако исканата издръжка е по-голяма от 200 EUR на месец. Бързото производство за издаване на заповед за плащане не се прилага, ако длъжникът не е посочен в акта за раждане на детето като родител на това дете. Бързото производство за издаване на заповед за плащане се провежда от съдебната палата на Хаапсалу към окръжния съд на Пярну (*Pärnu Maakohutu Haapsalu kohtumaja*).

Някои спорове могат да бъдат отнесени за разглеждане пред извънсъдебни комисии, преди да се използва правото на иск пред съдилищата. Например трудови спорове се разрешават от Комисията по трудови спорове (*töövaidluskomisjon*). Комисията по трудови спорове е досъдебен, независим орган, който разрешава индивидуални трудови спорове. Както служителите, така и работодателите имат право да се обърнат към комисията, като същевременно остават освободени от държавни такси. Комисията по трудови спорове може да бъде сезирана, с цел да разреши всякакви спорове, произтичащи от трудови правоотношения. При упражняване на правото да се обърнете към Комисията по трудови спорове, е важно да знаете, че комисията урежда финансови претенции, които не надвишават 10 000 EUR. Претенции, надвишаващи 10 000 EUR, се разглеждат от съда. В подаденото до Комисията по трудови спорове заявление следва да се посочат обстоятелствата, свързани със спора. Например, когато се оспорва прекратяване на трудов договор, следва да се представят времето и причината за прекратяването. Необходимо е да се опише естеството на разногласията между страните, т.е. това, което работодателят или служителят не е успял да направи или е извършил незаконно. Всички изявления и претенции ще трябва да бъдат подкрепени с доказателства и поради тази причина следва да бъдат включени всички обстоятелства, които са подкрепени от доказателствени документи (трудова договор, взаимни споразумения или кореспонденция между служител и работодател и т.н.), или всяко друго позоваване на каквито и да е доказателства или свидетели. Тези доказателствени документи, които подкрепят претенцията на работодателя или служителя, следва да бъдат приложени към заявлението, когато се подава. Ако заявителят реши, че е необходимо да покани свидетел на заседанието, името и адресът на свидетеля следва да бъдат включени в заявлението. Претенции, произтичащи от договор между потребител и търговец, могат да бъдат уредени от Комисията по жалбите на потребителите (*tarbijakaebuste komisjon*). Комисията по жалбите на потребителите е компетентна да урежда спорове, произтичащи от договори между потребители и търговци, ако страните не се успели да уредят спорозе чрез споразумение и ако стойността на оспорваните стоки или услуги е най-малко 20 EUR. Претенции, произтичащи от смърт, физически наранявания или увреждане на здравето, не се уреждат от комисията, а вместо това трябва да се уреждат в съда.

Комисии не уреждат спорове, свързани с предоставянето на здравни или правни услуги, или прехвърлянето на недвижимо имущество или сгради, както и спорове, за които процедурата по уреждане е регламентирана в други закони. Тези спорове се уреждат от компетентната институция или съд. Така например процедурата за разрешаване на спорове, свързани с наеми, е определена в Закона за разрешаване на спорове, свързани с наеми (*üürivaidluse lahendamise seadus*).

Комисията по жалбите на потребителите е компетентна да урежда всякакви спорове, свързани със загуби, причинени от дефектни продукти, при условие че загубата може да се определи. Ако причиняването на загубата е било установено, но не и точният ѝ размер, например в случай на непарична загуба или загуби, възникващи в бъдеще, размерът на обезщетението се определя от съда.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

За да се определи кой съд е компетентен за разглеждането на дадено дело, е важно да се познават принципите на компетентността. Компетентността е разделена в три категории: 1) обща компетентност, която зависи от местопребиваването на лицето; 2) факултативна компетентност; 3) изключителна компетентност (вж. раздел 2.2).

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Съдилищата от по-нисша и по-висша инстанция се различават, тъй като съдебната система на Естония има три инстанции.

Окръжните съдилища (*maakohus*), действащи като първоинстанционни съдилища, разглеждат всички граждански дела. В даден закон може да се определи, че определени видове дела трябва да се разглеждат само от конкретни окръжни съдилища, ако това води до по-бързо разглеждане на делото или по друг начин прави процеса по-ефективен.

Областният съд (*ringkonnakohus*) преразглежда решенията, постановени по граждански дела от окръжните съдилища в рамките на териториалната си компетентност, въз основа на жалби срещу решения и определения. Областният съд се произнася и по други дела, попадащи в рамките на определената му от закона компетентност.

Върховният съд (*Riigikohus*) преразглежда решения, постановени по граждански дела от областните съдилища, въз основа на касационни жалби и жалби срещу определения. Върховният съд се произнася също така по молби за преразглеждане на съдебни решения, които вече са влезли в сила, в предвидените от закона случаи определя съд с подходящата компетентност, който да се произнесе по дадено дело, и се произнася по други дела, които попадат по закон в рамките на неговата компетентност.

Първоначално делото се разглежда и решение по него се произнася от окръжния съд, като първоинстанционен съд. Ако лицето не е удовлетворено от съдебното решение, то има законно право да подаде жалба пред по-висшестоящ съд, т.е. областен съд. Областните съдилища са второинстанционни съдилища и следователно преразглеждат решенията, постановени от окръжните и административните съдилища, въз основа на обжалвания и жалби срещу определения. Областният съд се произнася по граждански дела като колегиален орган — по жалбата се произнася състав от трима съдии.

Върховният съд е най-висшата инстанция и разглежда касационни жалби и молби за преразглеждане на съдебни решения. Касационното обжалване се отнася до подаването на жалба срещу съдебно решение, което не е влязло в сила въз основа на правни проблеми и до преразглеждане на това решение в по-висшестоящ съд, без повторна оценка на фактите. Преразглеждането на съдебни решения се отнася до повторното разглеждане на решенията и определенията, които вече са влезли в сила, в случаите, когато са възникнали нови обстоятелства, и въз основа на молба от страна в производството.

Касационна жалба може да бъде подадена пред Върховния съд от всяка страна в производството, която не е удовлетворена от решението на по-нисшестоящия съд. Жалба може да бъде подадена единствено посредством квалифициран представител, но не и лично. Върховният съд приема касационна жалба, ако твърденията в жалбата повдигат въпроса за това дали по-нисшестоящият съд е приложил неправилно материалния закон, или дали е бил в съществено нарушение на процесуалното право, което би могло да доведе до несправедливо решение. Освен това Върховният съд приема даден въпрос, ако разглеждането на касационната жалба би било от основно значение по отношение на гарантиране на правната сигурност и оформяне на единната съдебна практика, или за по-нататъшно развитие на правото.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

Компетентност е правото и задължението на дадено лице да упражнява процесуалните си права пред конкретен съд. Компетентността е обща, факултативна или изключителна.

Общата компетентност определя съда, пред който могат да бъдат предявени иски срещу дадено лице и където могат да бъдат извършени други процесуални действия по отношение на лицето, освен ако законът не гласи, че искът може да бъде предявен или действието може да бъде извършено в друг съд.

Факултативната компетентност определя съда, пред който могат да бъдат предявени иски срещу дадено лице и където могат да бъдат извършени други процесуални действия по отношение на лицето в допълнение към общата компетентност. Това означава, че иск, включващ имуществена претенция срещу физическо лице, може да бъде предявен и пред компетентния съд по неговото дългосрочно местопребиваване. Ако лицето пребивава в чужда държава, иск, включващ имуществена претенция, може да бъде предявен срещу него и пред компетентния съд по местонахождението на имота, по отношение на който е предявен искът, или пред компетентния съд по местонахождението на друг имот на лицето. Изключителната компетентност определя единствения съд, който може да бъде сезиран за постановяване на решение по гражданско дело. Освен ако законът не предвижда друго, компетентността по охранителните дела е изключителна. Изключителната компетентност може да се определи например от местонахождението на недвижим имот, седалището на юридическо лице и т.н.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Иск срещу физическо лице може да бъде предявен пред компетентния съд по местопребиваването му, а иск срещу юридическо лице може да бъде предявен пред компетентния съд по неговото седалище. Ако мястото на пребиваване на физическото лице не е известно, искът срещу лицето може да бъде предявен пред компетентния съд по последното му известно местопребиваване.

2.2.2 Изключения от основните правила

Иск срещу гражданин на Република Естония, живеещ в чужда държава, по отношение на който се прилага екстериториалност, или срещу гражданин на Република Естония, работещ в чужда държава, който е държавен служител, може да бъде предявен пред компетентния съд по последното местопребиваване на лицето в Естония. Ако лицето не е пребивавало в Естония, срещу него може да бъде предявен иск пред окръжния съд на Харю (*Harju Maakohus*). Иск срещу орган на Република Естония или на местно управление може да бъде предявен пред компетентния съд по седалището на въпросния държавен орган или орган на местно управление. Ако посоченият държавен орган не може да бъде определен, искът се предявява пред компетентния съд по седалището на селската община или градската управа.

Иск срещу орган на Република Естония или на местно управление може да бъде предявен пред компетентния съд по седалището на въпросния държавен орган или орган на местно управление.

Ако не може да бъде определен държавният орган, искът се предявява пред окръжния съд на Харю. Ако не може да се определи органът на местно управление, искът се предявява пред компетентния съд по седалището на селската община или градската управа. Ищецът може също така да предяви иск пред компетентния съд по своето местопребиваване или седалище.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

В определените в закона случаи лице може да избере съд, пред който може да предявява иски срещу друго лице, като могат да бъдат извършени други процесуални действия по отношение на лицето в допълнение към общата компетентност.

Иск, включващ имуществена претенция може да бъде предявен срещу физическо лице също пред компетентния съд по местопребиваването му, ако лицето е пребивавало там за дълъг период от време поради трудово или служебно правоотношение, обучение или поради друга подобна причина.

Компетентност, основана на мястото на стопанската дейност — иск, свързан с икономическите или професионалните дейности на ответника, също може да бъде предявен пред компетентния съд по мястото на неговата стопанска дейност.

Компетентност, основана на седалището на юридическо лице — юридическо лице, което се основава на членство, включително дружество или член, съдружник или акционер в него може да предяви иск, произтичащ от неговото членство или дялово участие, срещу член, съдружник или акционер в юридическото лице също така пред компетентния съд по седалището на юридическото лице.

Компетентност, основана на местонахождението на имот — ако дадено лице пребивава или има седалище в чужда държава, иск, включващ имуществена претенция, може да бъде предявен срещу лицето пред компетентния съд по местонахождението на имота, по отношение на който се предявява искът, или пред компетентния съд по местонахождението на друг имот, принадлежащ на лицето. Ако имотът е бил вписан в публичния регистър, искът може да бъде предявен пред компетентния съд по местонахождението на регистъра, в който е вписан имотът. Ако имотът е обект на претенция съгласно Закона за задълженията, искът може да бъде предявен пред компетентния съд по местопребиваването или седалището на длъжника. Ако вземането е обезпечено с активи, искът може да бъде предявен пред компетентния съд по местонахождението на актива.

Компетентност за разглеждане на иск за вземане, обезпечено с ипотека или свързано с друга вещна тежест — иск за събиране на вземане, обезпечено с ипотека или свързано с друга вещна тежест, или друг иск за подобно вземане, може да бъде предявен пред компетентния съд по местонахождението на недвижимия имот, при условие че длъжникът е собственик на недвижимия имот, върху който е учредена ипотека или другата вещна тежест.

Компетентност за разглеждане на иск, произтичащ от собственост върху апартамент — иск срещу член на етажна собственост или друго сдружение на собственици на апартаменти, който произтича от общата собственост на членовете или от управлението на предмета на обща собственост, или който се основава на реална част от етажната собственост, може да се предяви пред компетентния съд по местонахождението на недвижимия имот, който е в режим на етажна собственост.

Компетентност, основана на мястото на изпълнение на договора — иск, произтичащ от договор или иск за установяване на недействителността на договор, може да бъде предявен пред компетентния съд по мястото, където се изпълнява оспорваното договорно задължение. В случай на договор за продажба на движимо имущество мястото, на което е доставено движимото имущество или е трябвало да бъде доставено на купувача, съответно в случай на договор за предоставяне на услуги мястото, на което е била предоставена или е трябвало да бъде предоставена услугата, се счита за място на изпълнение на задължението. В други случаи мястото на стопанската дейност, или при липса на такава — местопребиваването или седалището на длъжника, се счита за място на изпълнение на задължението. Тези разпоредби са прилагат освен в случаите, когато между страните е договорено друго.

Компетентност, основана на местопребиваването на потребителя — иск, произтичащ от договор или правоотношение, определено в членове 35, 46, 52, 208, параграф 4, членове 379, 402, 635, параграф 4, членове 709, 734 или 866 от Закона за задълженията (*võlaõigusseadus*), или иск, произтичащ от друг договор, сключен с предприятие, което има седалище или място на стопанската дейност в Естония, също може да бъде предявен от потребител пред компетентния съд по местопребиваването на потребителя. Посоченото по-горе не се прилага за иски, произтичащи от договори за превоз.

Компетентност за разглеждане на иск, произтичащ от застрахователен договор — притежател на полица, ползващо се лице или друго лице, което има право да изисква изпълнение от застрахователя въз основа на застрахователен договор, може да предяви иск срещу застрахователя, произтичащ от застрахователния договор, пред компетентния съд по местопребиваването или седалището на лицето. В случай на застраховка „Гражданска отговорност“ или застраховка за строителство, недвижимо имущество или движимо имущество заедно със строителство или недвижимо имущество, иск може да бъде предявен и срещу застрахователя пред компетентния съд по мястото на действието или събитието, което е причинило щетата, или мястото, на което е била причинена щетата.

Компетентност, основана на местопребиваването или местоработата на служител — служител може също така да предяви иск, произтичащ от трудов договор, пред компетентния съд по местопребиваването или местоработата му.

Компетентност за разглеждане на иск, произтичащ от менителница или чек — иск, произтичащ от менителница или чек, може да бъде предявен пред компетентния съд по мястото на плащане на менителницата или чека.

Компетентност за разглеждане на иск, произтичащ от неправомерно увреждане — иск за обезщетение за неправомерно увреждане може да бъде предявен пред компетентния съд по мястото на действието или събитието, което е причинило увреждането, или мястото, където е било причинено увреждането.

Компетентност за разглеждане на иск, произтичащ от морскоправно вземане, спасителни дейности или договор за спасяване — иск, произтичащ от едно или няколко морскоправни вземания, съгласно Закона за вещните права върху кораби (*laeva asjaõigusseadus*), може да бъде предявен пред компетентния съд по местонахождението на кораба на ответника или пристанището на домуване на кораба. Иск, произтичащ от спасителни дейности или договор за спасяване, може да бъде предявен пред компетентния съд по мястото на извършване на спасителните дейности.

Компетентност по иски, свързани с наследство — иск с предмет установяване на право на наследяване, претенция на наследник срещу управителя на наследството, претенция, произтичаща от завет или договор за наследство или претенция за запазена част или делба на наследство, може да бъде предявен пред компетентния съд по местопребиваването на наследодателя към момента на неговата смърт. Ако наследодателят е гражданин на Република Естония, но към момента на смъртта не е пребивавал в Естония, искът може да бъде предявен пред компетентния съд по последното местопребиваване на наследодателя в Естония. Ако наследодателят не е пребивавал в Естония, искът може да се предяви пред окръжния съд на Харю (*Harju Maakohus*).

Иск срещу съответници и няколко иски срещу един ответник — иск срещу няколко ответника може да се предяви пред компетентния съд по местопребиваването или седалището на един от съответниците, по избор на ищеца. Ако срещу един ответник предстои да се предявят няколко иски, основаващи се на един и същи факт, всички иски могат да се предявят пред съда, пред който може да се предяви иск, свързан с една или с няколко претенции въз основа на един и същи факт.

Компетентност за разглеждане на насрещен иск и иск от трета страна със самостоятелна претенция — насрещен иск може да бъде предявен пред съда, пред който е предявен първоначалният иск, ако са спазени условията за предявяване на насрещния иск и той не попада под изключителна компетентност. Посоченото по-горе се прилага и в случаите, когато съгласно общите разпоредби, насрещният иск следва да се предяви пред чуждестранен съд.

Иск от трета страна със самостоятелна претенция може да бъде предявен пред съда, който разглежда основния иск.

Компетентност при производство по несъстоятелност — иск, свързан с производството по несъстоятелност или масата на несъстоятелността, срещу лице, обявено в несъстоятелност, синдик или член на комитет по несъстоятелност, включително иск за изключване на имущество от масата

на несъстоятелността, може да бъде предявен пред съда, който е обявил несъстоятелността. Иск за признаване на вземане може също да бъде предявен пред съда, който е обявил несъстоятелността. Лицето, обявено в несъстоятелност, също може да предяви иск, свързан с масата на несъстоятелността, включително иск за възстановяване на даденото, пред съда, който е обявил несъстоятелността.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Компетентността е изключителна в предвидените от закона случаи. Компетентността определя единствения съд, който може да бъде сезиран за постановяване на решение по гражданско дело. Компетентността по охранителните дела е изключителна, освен ако законът не предвижда друго.

1) *Компетентност по местонахождение на недвижим имот* — искът се подава пред компетентния съд по местонахождението на недвижимия имот, ако има за предмет:

претенции, свързани с признаване на съществуване на право на собственост, ограничено вещно право или друга вещна тежест върху недвижим имот или с признаване на липсата на такива права или вещни тежести, или претенции, свързани с други права върху недвижим имот; определяне на граници или делба на недвижим имот;

защита на владението на недвижим имот;

претенции по отношение на вещни права, произтичащи от етажна собственост;

претенции, свързани с принудително изпълнение върху недвижим имот;

претенции, произтичащи от договор за наем или договор за търговски наем на недвижим имот или от друг договор за ползване на недвижим имот съгласно облигационното право или от валидността на такива договори.

Иск, свързан с вещни сервитути, обременяване на недвижими имоти или право на предпочитително изкупуване, се предявява пред компетентния съд по местонахождението на служещия или на обременения недвижим имот.

2) *Искане за прекратяване на прилагането на общи договорни условия* — иск за прекратяване на прилагането на несправедливо общо договорно условие или за прекратяване на действието и оттегляне на препоръката за условието от лицето, препоръчващо прилагането на условието (член 45 от Закона за задълженията (*võlaõigusseadus*)), се предявява пред компетентния съд по мястото на стопанската дейност на ответника или, ако няма такова, пред компетентния съд по местопребиваването или седалището на ответника. Ако ответникът няма място на стопанска дейност, местопребиваване или седалище в Естония, искът се предявява пред съда, в рамките на чиято териториална компетентност се прилага общото договорно условие.

3) *Компетентност по дело за отмяна на решение на орган на юридическо лице или обявяване на неговата нищожност* — искът за отмяна на решение на орган на юридическо лице или за обявяване на неговата нищожност се предявява пред компетентния съд по седалището на юридическото лице.

4) *Компетентност по брачни дела*

Брачните дела се считат за граждански дела, при които има постановяване на решение по искове с предмет:

развод;

унищожаване на брак;

установяване на съществуването или липсата на брак;

делба на общо имущество или други претенции, произтичащи от имуществени взаимоотношения между съпрузите;

други претенции, произтичащи от съпругеските взаимоотношения, предявени от единия съпруг срещу другия.

Естонският съд е компетентен да се произнася по брачни дела, ако:

поне единият от съпрузите е гражданин на Република Естония или е бил гражданин към момента на сключване на брака;

и двамата съпрузи пребивават в Естония;

местопребиваването на единия съпруг е в Естония, освен когато е ясно, че съдебното решение, което трябва да се постанови, няма да бъде признато в страните, чиито граждани са съпрузите.

При брачни дела, по които трябва да се произнесе естонски съд, иск се предявява пред компетентния съд по общото местопребиваване на съпрузите или ако няма такова — пред компетентния съд по местопребиваването на ответника. Ако местопребиваването на ответника не е в Естония, искът се предявява пред компетентния съд по местопребиваването на общото дете на страните, което е малолетно или непълнолетно, а при липсата на общо дете, което е малолетно или непълнолетно — пред компетентния съд по местопребиваването на ищеца.

Ако имуществото на отсъстващо лице е поставено под управление поради изчезването на лицето или ако на дадено лице е назначен попечител поради поставянето му под ограничено запрещение, или ако на дадено лице е наложено наказание лишаване от свобода, иск за развод срещу такова лице може да бъде предявен и пред компетентния съд по местопребиваването на ищеца.

5) *Компетентност по дела за произход и издръжка* — дело за произход е гражданско дело, при което съдът се произнася по иск, целящ установяване на произход или оспорване на вписване на родител в акт за раждане на дете или в регистъра на населението. Естонският съд може да се произнася по дела за произход, ако поне един от родителите е гражданин на Република Естония или поне една от страните пребивава в Естония. При дела за произход, по които трябва да се произнесе естонският съд, искът се предявява пред компетентния съд по местопребиваването на детето. Ако местопребиваването на детето не е в Естония, искът се предявява пред компетентния съд по местопребиваването на ответника. Ако местопребиваването на ответника не е в Естония, искът се предявява пред компетентния съд по местопребиваването на ищеца.

Тези разпоредби се прилагат и относно дела за издръжка. Дело за издръжка е гражданско дело за постановяване на решение по иск с предмет:

изпълнение на законово задължение за издръжка от родител по отношение на малолетно или непълнолетно дете;

изпълнение на задължение за издръжка между родители;

изпълнение на задължение за издръжка между съпрузи;

изпълнение на друго законово задължение за издръжка.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Ако дадено дело попада едновременно в рамките на компетентността на няколко естонски съдилища, ищецът има правото да избира съда, пред който да подаде иска. В такива случаи делото се решава от съда, който пръв е бил сезиран с иск.

Ако даден иск е предявен пред компетентния съд по местопребиваването или седалището на ответника, или пред съда с изключителна компетентност, делото се разглежда в съда, чиято териториална компетентност включва местопребиваването или седалището на ответника, или мястото, съгласно което се определя изключителната компетентност. Ако различни места, служещи за определяне на компетентността, попадат в рамките на териториалната компетентност на един единствен окръжен съд, но в районите на различни съдебни палати, ищецът избира съдебната палата, в която да се разгледа делото. Ако ищецът не избере съдебната палата, съдът определя къде ще се разглежда делото.

Охранителните дела се разглежда в съдебните палати, в чийто район попада мястото, служещо за определяне на компетентността. Ако различни места, служещи за определяне на компетентността, продължават да бъдат в рамките на териториалната компетентност на един единствен окръжен съд, но в районите на различни съдебни палати, съдът определя къде точно ще се гледа делото.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Бързото производство по дела за издаване на заповед за плащане се провежда от съдебната палата на Хаапсалу към окръжния съд на Пярну (*Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumaja*). Другите граждански дела се подчиняват на упоменатите по-горе принципи на компетентността.

Връзки по темата

Съдебна система

Последна актуализация: 29/10/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Ирландия

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Гражданските съдилища в Ирландия са компетентни да разглеждат дела по спорове между физически лица, организации или държавата. Тези спорове могат да се отнасят до всичко — от телесна повреда при пътно-транспортно произшествие до оспорване на поемането на контрола над търговско дружество. В гражданските дела ищецът претендира от ответника обезщетение за нанесените вреди. Обикновено то се предоставя във вид на парична сума, присъдена като обезщетение за вредите.

Компетентни на първа инстанция могат да са районните съдилища (*district courts*), окръжните съдилища (*circuit courts*) и Висшият съд (*High Court*). Върховният съд (*Supreme Court*) има само апелативна компетентност с изключение на въпросите, отнасящи се до конституцията. Апелативният съд (*Court of Appeal*) има само апелативна компетентност.

Районните и окръжните съдилища имат местна и ограничена компетентност, т.е. те разглеждат дела с материален интерес до определена стойност и в географския район, където се намира местожителството или мястото на стопанска дейност на страните, или където е сключен договорът. Жалбите срещу решения на районния съд се разглеждат от окръжния съд, а тези срещу решения на окръжния съд — от Висшия съд. Съдът по дела с малък материален интерес е част от районния съд и разглежда дела, свързани с потребители, при които стойността на иска не превишава 2 000 евро. Това производство може да се използва и при спорове между стопански субекти.

Районният съд разглежда иски за стойност до 15 000 евро. Окръжният съд разглежда иски за стойност до 75 000 евро (60 000 евро, ако искът е за лично увреждане). Той е компетентен също така в производствата по семейното право, включително тези за развод, съдебна раздяла и нищожност. Висшият съд разглежда иски за стойност над 75 000 евро (60 000 евро, ако искът е за лично увреждане).

Иски за трудовото право се разглеждат от Трибунала по трудови жалби (*Employment Appeals Tribunal*), който е независим орган. Той разглежда редица видове трудовоправни спорове. В някои случаи всяка от страните можа да обжалва определението на трибунала пред окръжния съд в срок до шест седмици от постановяването му. Ако не е внесена жалба в окръжния съд и работодателят не изпълни определението, министърът на заетостта, предприятията и иновациите може да заведе иск в окръжния съд от името на работника. Всяка от страните може да обжалва определението на трибунала пред Висшия съд, но само по въпроси от правен характер.

Търговският съд (*Commercial Court*), създаден през 2004 г., е специализирано поделение на [Висшия съд](#), чиято дейност се регламентира по-конкретно от [Наредба 63А за Правилника на висшите съдилища](#). Той разглежда търговски спорове със стойност на иска най-малко 1 милион евро, спорове по интелектуална собственост и жалби, произтичащи от съдебен контрол върху решения на регулаторни органи или искания за такъв контрол. Той може да разглежда и други казуси, които съдията счита за подходящи. Няма автоматично право за вписване в Търговския списък на Висшия съд. Това е оставено на преценката на съдията от Търговския съд. Съдът използва подробна система за управление на делата, чието предназначение е да рационализира подготовката на процеса, да елиминира ненужните разходи и тактиките за забавяне и да гарантира пълното разкриване на фактите по време на предварителната фаза.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Съдът, пред който следва да се предяви иск на първа инстанция, се определя от характера на иска (облигационен, деликтен и т.н.) и неговата стойност (вж. по-горе).

За целите на районните съдилища страната е разделена на 24 района и във всеки район са назначени постоянно един или повече съдии. Обемът на работата в двата най-големи града, Дъблин и Корк, изисква там да бъдат назначени постоянно повече съдии. За целите на окръжните съдилища страната е разделена на осем окръга. Във всеки окръг е назначен един окръжен съдия с изключение на окръзите Дъблин и Корк, където има повече съдии поради обема на работата. Висшият съд заседава в Дъблин по първоинстанционни иски. Той също така разглежда иски за лични или довели до смърт увреждания в няколко областни града през определени периоди от годината. Висшият съд заседава в областни градове по жалби срещу решения на окръжния съд по гражданскоправни и семейноправни въпроси.

Районният съд е компетентен по дела, отнасящи се до договори, някои видове деликти, споразумения за покупка на лизинг и продажба на кредит, владение на имоти, като например принудително извеждане за неплащане на наем, и неправомерно държане на стоки, когато стойността на иска е до 15 000 евро. Районният съд има също така редица правомощия във връзка с изпълнението на решенията на други съдилища по отношение на дългове, за издаването на разрешителни, например разрешителни за продажба на алкохолни напитки, както и по въпросите, свързани с родителски права и издръжка на деца.

Окръжният съд е компетентен по дела, отнасящи се до договори, деликти, удостоверяване на завещания и административно управление на имуществата, по дела, разглеждани въз основа на нормите на справедливостта (*equity suits*), дела за принудително извеждане или искания за промяна на владението на имот по дела, основани на споразумения за покупка на лизинг и продажба на кредит, когато стойността на иска е до 75 000 евро (60 000 евро, ако искът е за лично увреждане). Окръжният съд е компетентен по семейноправни въпроси (включително съдебна раздяла, развод, нищожност и жалби срещу решения на районния съд) и има апелативна компетентност по арбитражни решения в спорове, свързани с плащанията на аренда по законодателството за арендните отношения.

Гражданските дела в Окръжния съд се разглеждат от съдия, който заседава без жури. Жалбите срещу решения на районния съд се решават чрез повторно разглеждане на делото, като решението на окръжния съд е окончателно и не подлежи на по-нататъшно обжалване.

Съгласно конституцията, Висшият съд има пълна първична компетентност по всички фактически или правни въпроси. Това означава, че той е компетентен по всички граждански дела, в случаите, когато местожителството на ответника е в страната, претендиращият договор е сключен в страната, претендиращият деликт е извършен в страната или процесният недвижим имот се намира в страната. Висшият съд разглежда жалби срещу решения на окръжните съдилища и упражнява надзор върху районните съдилища и други по-нисшестоящи трибунали. Жалбите срещу решенията на Висшият съд се разглеждат от Апелативния съд и от Върховния съд, ако Върховният съд прецени, че въпросът има важно обществено значение или е в интерес на правосъдието. Жалба срещу решение на Апелативния съд може да постъпи във Върховния съд, ако Върховният съд прецени, че въпросът има важно обществено значение или е в интерес на правосъдието. Жалбите не се решават чрез повторно разглеждане на делото, а въз основа на преписи от доказателствата на първа инстанция и правни аргументи.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Компетентният районен или окръжен съд, пред който следва да бъде подаден искът, се определя от мястото, където ответникът или един от ответниците живее обичайно или упражнява дадена професия, стопанска дейност или занятие. За повечето облигационни искове компетентният районен или окръжен съд е този, в чийто район е бил сключен претендиращият договор, за деликтните искове — съдът, в чийто район е извършен претендиращият деликт, за семейноправните производства — съдът по местожителство на ищеца, и за делата, свързани с владееето или собствеността на недвижим имот — съдът, в чийто район се намират сградите или земите, обект на процеса.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Не се прилага.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Не се прилага.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Не се прилага.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Уебсайтът на ирландската Служба на съдилищата обяснява подробно устройството на системата от съдилища в страната. Службата също така издава брошура, озаглавена „Explaining the Courts“ („Разясняване на съдебната система“), която е предназначена за информиране на обществеността. Повече информация за системата от съдилища може да се получи също така от Съвета за информиране на гражданите (Citizens Information Board) — установен със закон орган, който съдейства за осигуряването на информация, съвети и застъпничество по широк кръг от обществени и социални въпроси. Съветът има уебсайт, телефонна линия и много информационни центрове в страната.

Връзки по темата

 [Ирландска Служба на съдилищата](http://www.citizensinformation.ie/)

 <http://www.citizensinformation.ie/>

Последна актуализация: 18/09/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Гърция

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Обикновените граждански съдилища са компетентни да разглеждат повечето граждански и търговски дела в Гърция. Като изключение, към гражданските съдилища в големите градове има специализирани отделения, създадени на основание на специални закони, които имат изключителна компетентност по конкретни видове дела в зависимост от правната област. Тези отделения са: отделенията за разглеждане на дела за марки на Общността в Атина и Солун и отделението за разглеждане на дела по морско право в Пирея.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

В повечето случаи компетентността на съдилищата се определя от стойността на предмета на спора. При определянето на тази стойност се взема предвид основната претенция, без да се вземат предвид допълнителните претенции. Ако в иска са предявени няколко претенции, те се събират.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Делата, попадащи в компетентността на гражданските съдилища, се разглеждат на първа инстанция от районните граждански съдилища, известни и като „съдилища по искове с малък материален интерес“ (*Irinodikia*), от едноличните първоинстанционни съдилища (*Monomeli Protodikia*) и първоинстанционните съдилища със съдийски състави (*Polymeli Protodikia*).

Компетентността на съдилищата по искове с малък материален интерес обхваща основно: а) всички спорове, които могат да бъдат остойностени в парично изражение, ако стойността на предмета на спора не превишава двадесет хиляди евро (EUR 20 000), б) всички спорове, независимо дали основни или производни, по договори за наем, ако размерът на договорения месечен наем не превишава шестстотин евро (EUR 600).

Компетентността на съдилищата по искове с малък материален интерес обхваща също така, независимо от стойността на предмета на спора, повечето спорове, отнасящи се до селскостопански дейности, продажба на животни, имуществени спорове между съседи, спорове по договори с хотелиери и превозвачи, искове от сдружения и кооперации срещу техните членове и обратно, искове от адвокати във връзка с техните услуги в първоинстанционни съдилища и полицейски съдилища (*Ptaismatodikia*), както и спорове по права, обезщетения или разходи за свидетели, преводачи, синдици или охранители, които са дали показания пред съда или са били назначени от съда.

Компетентността на едноличните първоинстанционни съдилища обхваща всички спорове, които могат да бъдат остойностени в парично изражение, ако стойността на иска е между двадесет хиляди евро (EUR 20 000) и двеста и петдесет хиляди евро (EUR 250 000).

Компетентността на едноличните първоинстанционни съдилища обхваща също така следните спорове, дори стойността да превишава двеста и петдесет хиляди евро (EUR 250 000): спорове, произтичащи от договори за лизинг или наем; трудови спорове, отнасящи се до служители и работници или до труда, или предметите, изработени от специалисти и занаятчии; спорове по колективни трудови договори между

социалноосигурителни организации и осигурени лица; спорове относно адвокатски хонорари, обезщетения или разноски с изключение на посочените по-горе, които се разглеждат от съдилищата по спорове с малък материален интерес; спорове относно лица, наети в юридическо, медицинско или парамедицинско качество, или като инженери, аптекари или брокери/агенти, или лица, назначени от орган на съдебната власт, като например вещи лица, арбитражни експерти, оценители, арбитри, изпълнители на завещания, администратори и ликвидатори; спорове по всички видове иски за обезщетения на щети, причинени от превозни средства, включително договори за застраховки на превозни средства, и спорове, отнасящи се до собствеността или владението на движимо и недвижимо имущество.

Компетентността на едноличните първоинстанционни съдилища обхваща във всички случаи, независимо от стойността: спорове, свързани с брак, анулиране на брак, установяване на съществуването или липсата на брак, отношения между съпрузите по време на брака или във връзка с брака, включително оспорването на бащинство, установяване на наличието на родителска връзка с детето или на родителска отговорност, признаване на бащинството на дете, родено извън брак, установяване на наличието на доброволно признаване на бащинството на дете, родено извън брак или на невалидността на таква признание, или установяване на това дали детето има статут на дете, родено от брак предвид предстоящото сключване на брак между неговите родители, включително оспорвания на доброволно признаване, установяване на наличието на осиновяване или на разваляне на осиновяването, или на наличието на настойничество. Също така спорове относно издръжка въз основа на брак, развод или родство; упражняване на родителска отговорност; разногласия между страните по повод общото упражняване на родителски права и по повод поддържането на контакти между родителите или техни възходящи родственици с детето; уреждане на използването на семейното жилище и на разпределението на движимото имущество между съпрузите, включително използването на семейното жилище и разпределението на движимото имущество между съпрузите при прекратяване на съжителството; спорове във връзка с етажна собственост или спорове, отнасящи се до анулирането на решения, приети от общите събрания на сдружения и кооперации.

Компетентността на първоинстанционните съдилища със съдийски състави обхваща всички спорове, по които не са компетентни съдилищата по иски с малък материален интерес и едноличните първоинстанционни съдилища.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Териториална компетентност има съдът по местожителството на ответника.

Ако ответникът няма местожителство в Гърция или в чужбина, компетентен е съдът по мястото на пребиване на ответника. Ако мястото на пребиване на ответника не е известно, компетентен е съдът, в чийто район се е намирало последното местожителство на ответника или последното му място на пребиване при липса на местожителство.

Държавата попада по компетентността на съда по седалището на органа, който по закон представлява държавата в съда.

Юридическите лица, в качеството им на страни по дело, попадат под компетентността на съда, в чийто район се намира регистрираният адрес и клонът на юридическото лице, ако спорът се отнася до дейността на клона.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Когато компетентният съд е повече от един, ищецът има право на избор. Предимството между съдилищата се определя по датата на подаване на иска.

Ако съдът няма компетентност *ratione materialis* или *ratione loci*, самият съд решава това служебно, определя кой е компетентният съд и препраща делото на компетентния съд. Правните последици от подадения иск се запазват.

Облигационни спорове

Спорове относно съществуването или валидността на правен акт, издаден от лице приживе и относно всички права, възникващи от този акт, могат също така да бъдат отнесени в съда, в чийто район актът е бил изготвен или в чийто район актът подлежи на изпълнение. Спорове, отнасящи се до неустойки (отрицателен интерес) и до обезщетения за недобросъвестно водене на преговори, също могат да бъдат отнасяни в този съд.

Деликт

Спорове, възникващи от деликтни действия, могат да се отнасят в съда, в чийто район е настъпило или предстои да настъпи вредоносното събитие.

Граждански иск

Граждански иск за щети и възстановяване във връзка с престъпления, както за обезщетение за неимуществени вреди или психически страдания може да бъде подаден в наказателния съд, който разглежда делото.

Дела за издръжка, развод и родителска отговорност

Семейни спорове (във връзка с издръжка въз основа на брак, развод или родство; упражняване на родителска отговорност; разногласия между страните по повод общото упражняване на родителски права и по повод поддържането на контакти между родителите или техни възходящи родственици с детето; уреждане на използването на семейното жилище и на разпределението на движимото имущество между съпрузите, включително използването на семейното жилище и разпределението на движимото имущество между съпрузите при прекратяване на съжителството) могат да бъдат отнасяни и в съда, в чийто район се е намирало последното общо местожителство на съпрузите.

Спорове, отнасящи се до претенции за издръжка, могат да бъдат отнасяни и в съда по местожителство или пребиване на бенефициера на издръжката.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Споровете, отнасящи се до вещни права върху недвижим имот и споровете, свързани с наеми на недвижим имот, попадат в изключителната компетентност на съда, в чийто район се намира недвижимият имот.

(Ако недвижимият имот се намира в район с две или повече съдилища, ищецът има право на избор.)

Споровете, отнасящи се до административно управление въз основа на съдебна заповед, попадат в изключителната компетентност на съда, издал тази заповед.

Споровете, отнасящи се до наследяване, попадат в изключителната компетентност на съда по местожителство на починалия или по мястото на пребиваване на починалия при липса на местожителство.

Когато производно дело е свързано с основното дело, включително, по-конкретно, дела за допълнителни претенции или искания за гаранции, съответните интервенции и други подобни иски попадат в изключителната компетентност на съда, който разглежда основното дело.

Основни дела, които са свързани, попадат в изключителната компетентност на съда, който е бил сезиран пръв.

Компетентността на първоинстанционния съд със съдийски състави, който разглежда основното дело, обхваща всички производни дела, попадащи в компетентността на едноличния първоинстанционен съд и на районния граждански съд, а компетентността на едноличния първоинстанционен съд, който разглежда основното дело, обхваща всички производни дела, попадащи в компетентността на районния граждански съд.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Първоинстанционният обикновен съд, който няма териториална компетентност, може, с изричното или мълчаливото съгласие на страните, да стане компетентен с изключение на имуществени спорове. Изрично съгласие трябва да бъде постигнато в спорове, за които има изключителна компетентност.

Приема се, че мълчаливо съгласие е налице, ако ответникът, участващ в открито заседание, не изрази своевременно възражение за липса на компетентност.

Споразумение между страните, по силата на което обикновен съд става компетентен за бъдещи спорове, е действително, само ако е в писмена форма и се отнася за конкретно правоотношение, по което могат да възникнат спорове.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Относно специалните отделения, компетентни по марки на Общността и по морско право: компетентността *ratione materiae* се определя в съответствие с правилата за обикновените граждански съдилища. По отношение на териториалната компетентност: а) отделението в Атина, което е компетентно по дела за марки на Общността, обхваща районите на Атинския апелативен съд, Егейските острови, Додеканезките острови, Корфу, Крит, Ламиа, Нафплион, Патрас и Пирея; б) отделението в Солун, което е компетентно по дела за марки на Общността, обхваща районите на Солунския апелативен съд, Западна Македония, Тракия, Йоанина и Лариса и в) отделението в Пирея, което е компетентно по морското право, обхваща цялата префектура Атика.

Последна актуализация: 04/06/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [es](#) е била наскоро променена. Езикова версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Компетентност - Испания

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Основният принцип на организацията на съдилищата в Испания е този за единство на компетентността. Единствените изключения са военната компетентност във военно време и в състояние на обсада, и Конституционният съд (*Tribunal Constitucional*) като гарант от последна инстанция на основните права и обществените свободи чрез механизма за прилагане на основните правила и свободи (*recurso de amparo*).

Компетентността обаче е разпределена между четири вида съдилища: граждански съдилища, наказателни съдилища, съдилища за административни спорове и трудови съдилища.

Крайъгълен камък на гражданските съдилища е първоинстанционният съд (*Juzgado de Primera Instancia*), който разглежда граждански спорове на първа инстанция и производства, които не са изрично възложени на друг съд. Следователно, първоинстанционният съд може да бъде описан като общ или обичаен съд.

Гражданското отделение включва семейните съдилища (*Juzgados de Familia*), които са първоинстанционни съдилища. В местата, където има семейни съдилища (обикновено в градовете с по-голямо население), те отговарят за разглеждането на спорове по семейното право, отнасящи се до анулиране на брак, раздяла и развод, лични отношения на родители и деца и закрила на лица с ограничена дееспособност. Когато срещу една от страните има наказателно производство в съд по насилието срещу жени (*Juzgado de Violencia sobre la Mujer*), този съд е компетентен и в гражданското производство.

Гражданското отделение включва също така специализирани търговски съдилища (*Juzgados de lo Mercantil*) и съдилища за марките на ЕС (*Juzgados de Marca Comunitaria*).

Трудовите съдилища (*Juzgados de lo Social*) отговарят за разглеждането на дела по трудовоправни въпроси. Това включва индивидуални спорове между работодатели и работници във връзка с трудовите правоотношения, спорове по колективни трудови договори, социално-осигурителни иски и иски срещу държавата по отношение на нейните отговорности по трудовото право.

Наказателните съдилища отговарят за разглеждането на наказателни дела.

Особеност на испанското право е това, че граждански производства, произтичащи от престъпни деяния, могат да бъдат присъединени към наказателните производства. В този случай наказателният съд определя размера на обезщетението, дължимо във връзка с деянието. Ако увредената страна не заведе граждански иск, прокуратурата завежда такъв иск от името на увредената страна, освен ако страната изрично не се е отказала от правото си да предяви иск в наказателното производство.

На последно място, съдилищата за административни спорове извършват съдебен контрол върху законосъобразността на действията на публичните органи и разглеждат финансови претенции срещу тези органи.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казус), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

Вж. отговорите по-долу.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

В Испания не се прави разграничение между отделните първоинстанционни съдилища по отношение на размера на исковете или тежестта на делата, които разглеждат, и първоинстанционният съд не може да разглежда жалби срещу решения на други първоинстанционни съдилища. Жалбите в гражданските производства винаги се разглеждат от окръжните съдилища (*Audiencias Provinciales*).

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

За целите на системата от съдилища територията на Испания е разделена на общини, окръзи, провинции и автономни области. Окръгът е териториална единица, включваща една или повече съседни общини в същата провинция. Това е най-важното териториално деление, тъй с него като определя териториалната компетентност на първоинстанционните съдилища. (По-подробна информация е представена на уебсайта на Министерството на правосъдието: mjusticia.gob.es.)

За справяне с натовареността са създадени допълнителни съдилища от същия вид. Понастоящем такъв е случаят в повечето големи градове. Съдилищата се номерират последователно по реда на създаването им.

По принцип всички тези съдилища имат еднаква компетентност, като работата се разпределя помежду им в съответствие с вътрешни правителствени правила за разпределение. При някои обстоятелства обаче правилата за разпределение могат да се използват за възлагане на определени видове дела на различни съдилища в същия окръг.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

При липсата на споразумение или задължителни правила, основното правило е, че е компетентен първоинстанционният съд по местожителството на ответника или при липса на такова — по мястото на неговото пребиваване. Ако ответникът няма местожителство или място на пребиваване в Испания, компетентен е първоинстанционният съд на окръга, в който ответникът се намира или е пребивавал последно. Ако не е изпълнен нито един от горепосочените критерии, ищецът може да внесе иска в първоинстанционния съд на окръга по своето местожителство.

За тези цели:

Искове срещу собственици на стопански субекти или лица, упражняващи професии, във връзка с тяхната стопанска или професионална дейност, могат също така да бъдат заведени във всяко от местата, където тези лица извършват своите дейности, по избор на ищеца.

Искове срещу юридически лица могат също така да бъдат завеждани на мястото, където е възникнало или където трябва да настъпят последиците от процесното обстоятелство или правоотношение, ако юридическото лице има свое място на стопанска дейност или представител там.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Действащата испанска процесуална система рядко предоставя на ищеца възможност за избор на териториална компетентност. Това е възможно само в следните случаи:

- Искове за вещни права върху имущество, което се състои от няколко имота или от един имот, намиращ се в различни окръзи. В тези случаи ищецът може да заведе иск в избран от него окръг, ако този окръг има компетентност.
- Искове за представяне или одобрение на отчети от лицата, отговарящи за управлението на активите на други лица, ако мястото, в което трябва да бъдат представени отчетите, не е определено. В тези случаи ищецът може да избира между местожителството на ответника или мястото, където се управляват активите.
- Спорове за наследство: ищецът може да избира между съда по последното местожителство на починалия в Испания и съдилищата, където са намира по-голямата част от наследството.
- Искове, отнасящи се до интелектуална собственост — ищецът може да избира между следните места: мястото, където е извършено нарушението, при наличието на доказателства *prima facie*, че е извършено нарушение, или мястото, където има незаконни копия.
- Искове, отнасящи се до нелоялна конкуренция, ако ответникът няма място на стопанска дейност, местожителство или място на пребиваване в Испания. В тези случаи ответникът може да избира между мястото, където е възникнала самата нелоялна конкуренция или където възникват последиците от тази конкуренция.
- Искове, отнасящи се само до родителски права върху дете или искове за издръжка, предявени от единия родител срещу другия, от името на малолетни и непълнолетни лица, ако двамата живеят в различни съдебни окръзи. В тези случаи ищецът може да избира между съда по местожителството на ответника или съда, в чийто окръг живее детето.
- В общия случай, исковите, свързани с упражняването на индивидуални права на потребители и ползватели, могат да се разглеждат от съда по местожителството на потребителя, ползвателя или ответника, по избор на потребителя.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

В следните случаи има правила, които задължават ищеца да сезира съд, различен от този по местожителството на ответника. В тези случаи страните не могат да се поставят под компетентността на конкретен съд, независимо дали изрично или мълчаливо:

- Вещни права или права за получаване на наем от недвижимо имущество и дела, отнасящи се до съсобственост (*propiedad horizontal*): компетентен е съдът на окръга по местонахождение на имота.
- Дела за наследство: компетентността се определя от последното местожителство на починалия в Испания или от мястото, където се намира по-голямата част от наследяваното имущество, по избор на ищеца.
- Казуси, отнасящи се до подпомагане или представителство на недееспособни лица: разглеждат се от съда, в чийто окръг живее лицето.
- Закрила на основни права чрез гражданските съдилища: тези казуси се разглеждат от съда по местожителството на ищеца или ако ищецът няма местожителство в Испания — от съда, в чийто окръг се намира мястото, където е извършено нарушението на процесното право.
- Искове за щети, настъпили вследствие на използването на моторно превозно средство: компетентен е съдът, в чийто окръг се намира мястото, където е настъпила щетата.
- Оспорвания на решения на търговски дружества: териториалната компетентност се определя от мястото, където се намира седалището на дружеството.
- Искове за обявяване, че определени общи условия на договора не са част от договора или за прогласяване на нищожността на дадена разпоредба: компетентен е съдът по местожителството на ищеца.
- Установителни искове за прекратяване или оттегляне на типови договорни условия, когато ответникът няма място на стопанска дейност или местожителство в Испания: в тези случаи компетентен е съдът, в чийто окръг се намира мястото, където е сключен типовият договор.
- Искове за прекратяване на типови договорни условия в защита на колективни или общи интереси на потребители или ползватели, когато ответникът няма място на стопанска дейност или местожителство в Испания: в тези случаи компетентен е съдът по местожителството на ищеца.
- Искове за принуждаване на следните лица да изпълнят задълженията си: застрахователно дружество; лице, което е продало лично имущество на друго лице на разсрочено плащане или е финансирало покупката на това имущество; лице, направило публична оферта за лично имущество или услуги, която е приета от друго лице. В тези случаи компетентен е съдът по местожителството на ищеца.
- Искове на трети лица за оспорване на задържане на имущество: компетентен е съдът по местожителството на лицето, наредило задържането.
- Молби за раздяла, анулиране или развод: компетентен е семейният съд, а при липса на семеен съд — първоинстанционният съд по местонахождението на семейното жилище. Ако няма семейно жилище, компетентен е съдът по местонахождението на последното семейно жилище или по местожителството на другия съпруг. Когато не съществува нито едно от двете, компетентен е съдът по местожителството на лицето. Когато молбата е подадена по взаимно съгласие, компетентен е съдът по местонахождението на последното общо жилище или по местожителството на единия или другия съпруг.
- Искове, отнасящи се само до родителски права върху дете или искове за издръжка, предявени от единия родител срещу другия от името на малолетни и непълнолетни лица. Компетентен в тези случаи е съдът по местонахождението на последното общо жилище на родителите. Ако родителите живеят в различни съдебни окръзи, ищецът може да избира между съда по местожителството на ответника или съда, в чийто окръг живее детето.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Като общо правило, териториалната компетентност в Испания може да се променя, което означава, че страните по делото могат да изберат, изрично или мълчаливо, за компетентни съдилищата в конкретен окръг, ако тези съдилища са компетентни по предмета на делото.

Изричен избор е налице, когато заинтересованите страни сключат изрично споразумение с посочване на конкретния окръг, чийто съдилища приемат за компетентни.

Мълчалив избор е налице при следните обстоятелства:

- За ищеца — самото сезиране на съдилища в конкретен окръг и подаването на иск или заявление или молба, които следва да бъдат подадени в съда, компетентен да разгледа иска.
- За ответника — ако внесе становище и впоследствие изпълни всяко процесуално действие, с изключение на подаването на молба в надлежен срок и форма за оспорване на компетентността на съда.

Евентуални промени в местожителствата на страните, на местонахождението на предмета на спора или на целта на производството след започване на производството не водят до промяна на компетентността, която се определя според обстоятелствата, установени в началото на производството (*Perpetuatio iurisdictionis*).

Обаче:

изричен избор не се допуска за типови договори, за договори, чиито общи условия са наложени от една от страните или за договори с потребители и ползватели. В тези случаи обаче се допуска мълчалив избор;

няма възможност за изричен или мълчалив избор, когато законът установява задължителни правила за териториална компетентност;

няма възможност за изричен или мълчалив избор при бързи производства, при производства за заповед за плащане и производства за принудително събиране на задължения.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Специализираните съдилища в Испания са посочени по-долу.

Семейните съдилища, които са първоинстанционни съдилища. В местата, където има семейни съдилища (обикновено това са по-големите центрове), те имат единствена и изключителна компетентност по семейни въпроси. По-конкретно, те разглеждат дела за:

раздяла, анулиране и брак, и

упражняване на родителска отговорност върху малолетни и непълнолетни лица.

Правилата за териториална компетентност са същите като за първоинстанционните съдилища, които разглеждат семейни дела при липсата на специализиран семеен съд в съответния окръг.

Трудовите съдилища разглеждат трудовоправни иски. Това включва индивидуални спорове между работодатели и работници във връзка с трудовите правоотношения, спорове по колективни трудови договори, социалноосигурителни иски и иски срещу държавата по отношение на нейните отговорности по трудовото право.

Общото правило е, че териториалната компетентност принадлежи на съда по мястото, където работникът предоставя своите услуги или по местожителството на ответника, по избор на ищеца.

Търговските съдилища функционират на равнището на провинциите и разглеждат търговски спорове.

Тези съдилища разглеждат делата за несъстоятелност, освен ако несъстоятелността се отнася за физическо лице, което не е търговец — в тези случаи компетентни са неспециализираните първоинстанционни съдилища.

Търговските съдилища разглеждат също така следните свързани казуси:

- граждански финансови иски срещу активите на несъстоятелното лице, с изключение на иски в производства, отнасящи се за дееспособност, родителски права, брак и малолетни и непълнолетни лица;
- дружествени иски за колективно прекратяване, изменение или спиране на действието на трудови договори, когато работодателят е обявен в несъстоятелност, или иски за спиране или прекратяване на договорите за управление, сключени с длъжностните лица на дружеството;
- изпълнителни и обезпечителни мерки срещу активите на несъстоятелното лице, независимо от това, кой съд е издал съответната заповед;
- иски, отнасящи се до гражданската отговорност на директори, одитори или ликвидатори, за щети и загуби, понесени от несъстоятелното лице по време на производството за несъстоятелност;
- иски, отнасящи се за:

нелоялна конкуренция,

интелектуална собственост и реклама,

търговския закон и закона, регламентиращ кооперативните сдружения,

вътрешен или международен транспорт,

морско право,

общи условия на договорите,

прилагането на арбитражните правила към горепосочените казуси.

Компетентен да образува и проведе производството за несъстоятелност е търговският съд, в чийто район се намира центърът на основните интереси на длъжника. Ако длъжникът има също така местожителство в Испания, което е различно от центъра на основните интереси, търговският съд по местожителството на длъжника също е компетентен да разгледа делото, по избор на сезиращия кредитор.

Когато длъжникът е юридическо лице, съществува презумпция, че център на основните интереси е неговото седалище. В тази връзка, всяка смяна на седалището, извършена до шест месеца преди молбата за образуване на производството по несъстоятелност, не се взема предвид.

Търговските съдилища в Аликанте изпълняват функциите на съдилища по марки на ЕС, когато упражняват изключителната си компетентност да разглеждат на първа инстанция иски, заведени пред тях по Регламент на Съвета № 40/94 от 20 декември 1993 г. относно марката на Общността и Регламент на Съвета № 6/2002 от 12 декември 2001 г. относно промишления дизайн на Общността.

Компетентността на съдилищата по въпросите, свързани с марки и дизайни, обхваща територията на цялата страна.

Освен тези специализирани съдилища, Генералният съвет на съдебната власт (*Consejo General del Poder Judicial*) може да разпорежи, че в местата, където има няколко съдилища от един и същ вид, едно или повече от тези съдилища имат изключителна компетентност за разглеждане на определени категории дела или за упражняване на надзор в съответната област на правото.

Това правомощие вече е упражнявано на няколко места, особено във връзка с недееспособността и принудителното институционализиране на лица въз основа на психично заболяване, като в общия случай за компетентни са определени семейните съдилища.

Последна актуализация: 06/06/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не

са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Франция

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Френската правна система се характеризира със съвместното съществуване на две категории съдилища: административни и правораздавателни. Всяка категория е изградена като тристепена структура.

В първата категория, решенията се постановяват от административните съдилища (*tribunaux administratifs*), които са общи съдилища, както и от различните специализирани административни съдилища. Техните решения подлежат на обжалване пред апелативните административни съдилища (*cours administrative d'appel*). На последна инстанция, решенията подлежат на контрол от Държавния съвет (*Conseil d'Etat*).

Във втората категория, решенията на първа инстанция се постановяват от окръжните съдилища (*tribunaux de grande instance*), както и други видове съдилища, чиято компетентност е установена от законодателството. Техните решения подлежат на обжалване пред апелативните съдилища, които се състоят от няколко отделения (гражданско (*civile*), трудово (*sociale*), търговско (*commerciale*) и наказателно (*criminelle*). Решенията на апелативните съдилища могат да бъдат обжалвани пред Касационния съд (*Cour de cassation*) (който също е съставен от няколко отделения по областите, посочени за апелативните съдилища).

Видовете съдилища в отделните категории са, както следва:

Административни съдилища:

Държавен съвет (1)

Апелативни административни съдилища (8)

Административни съдилища (42)

Правораздавателни съдилища:

Касационен съд (1)

Апелативни съдилища (36)

Върховен апелативен съд (*Tribunal supérieur d'appel*) (1)

Окръжни съдилища (164) (16 от които са компетентни по търговски дела)

Първоинстанционни съдилища (*Tribunaux de première instance*) (4) (2 от които са компетентни по търговски дела)

Съдилища за малолетни и непълнолетни лица (*Tribunaux pour enfants*) (155)

Съдилища по социалноосигурителни спорове (*Tribunaux des affaires de sécurité sociale*) (114)

Районни съдилища (*Tribunaux d'instance*) (307)

Комисии по трудовоправни спорове (*Conseils de prud'hommes*) (210)

Трудови съдилища (*Tribunaux du travail*) (6)

Търговски съдилища (*Tribunaux de commerce*) (134)

Областите на специализация на правораздавателните съдилища са:

районните съдилища разглеждат най-често срещаните спорове. Като правило, те разглеждат всички икове с материален интерес до 10 000 евро. Тези съдилища са също така компетентни да се произнасят по някои специфични спорове (неплащане на наем, запориране на приходи, избори по местоработата, потребителски кредити);

търговските съдилища са компетентни по спорове между търговци, между кредитни институции и между тези два вида стопански субекти; по спорове, отнасящи се до търговски дружества, както и по спорове, свързани с търговски сделки между лица и с финансови затруднения на търговски дружества (ликвидация, управление от синдик и др.);

съдилищата по дела за земеделска аренда (*tribunaux paritaires des baux ruraux*) са компетентни по спорове между арендатори и собственици за земеделски земи (наемане на земеделски производители, изполици и т.н.);

трудовите съдилища се произнасят по всички спорове между работници и работодатели, произтичащи от индивидуални частноправни трудови взаимоотношения;

до дата, установена с декрет, но не по-късно от 1 януари 2019 г., съдилищата по социалноосигурителни спорове (*tribunaux des affaires de sécurité sociale*) са компетентни по споровете, към които е приложима нормативната уредба на социалното осигуряване и на взаимното застраховане в селското стопанство, а от дата, установена с декрет, но най-късно от 1 януари 2019 г., компетентни по тези спорове ще са специално определени окръжни съдилища;

до дата, установена с декрет, но не по-късно от 1 януари 2019 г., съдилищата по спорове за нетрудоспособност (*tribunaux du contentieux de l'incapacité*) разглеждат спорове, отнасящи се до нетрудоспособност или степен на нетрудоспособност, постоянна нетрудоспособност и трудоустрояване, а от дата, установена с декрет, но най-късно от 1 януари 2019 г., компетентни по тези спорове ще са специално определени окръжни съдилища;

съдилищата по пенсиите на военнослужещи разглеждат спорове, отнасящи се до военните пенсии.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Разпределението на компетентността между окръжните съдилища, районните съдилища и мировите съдилища (*juridictions de proximité*) е посочено по-горе. Следва да се отбележи, че при отсъствие на специално предоставена компетентност на други съдилища, компетентни обикновени съдилища са окръжните съдилища.

Районните съдилища са компетентни да се произнасят по спорове с материален интерес до 10 000 евро включително и по спорове с неограничен материален интерес в областта на потребителските права, попечителството над пълнолетни и жилищните наеми.

Окръжните съдилища са компетентни по всички граждански спорове, които не попадат под компетентността на други съдилища, по-конкретно по семейни въпроси.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Като правило, компетентен е съдът по местопребиваването на ответника. Целта на това правило е да осигури известна защита на ответника, тъй като за него е по-лесно да се защитава в съда, който е най-близко до неговия дом.

Следователно, ако ответникът е физическо лице, компетентен е съдът по местожителството или местопребиваването на ответника. За юридическото лице (търговско дружество, сдружение), това е неговото място на установяване или по принцип седалището на това лице. В някои случаи основното известно място на стопанска дейност е различно от седалището. В тези случаи може да бъде сезиран съда по основното място на стопанска дейност. За големи предприятия с няколко клонове, може да бъде сезиран съд, в чийто район се намира един от клоновете.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Договори: ищецът може да заведе иск по местопребиваването на ответника или, в зависимост от вида на договора, в мястото, където стоките следва да бъдат доставени или където услугите следва да бъдат предоставени.

В случаите на отговорност за вредоносни действия (деликти) и на граждански производства, приобщени към наказателни производства, искът може да бъде заведен в мястото, където живее ответникът или пред съда, в чийто район е понесена щетата или е извършено вредоносното действие.

За имуществени дела: ищецът може да отнесе въпроса до съда, в чийто район се намира процесното имущество.

По дела за издръжка или участие в разходите на семейството: ищецът може да избира между съда, в чийто район живее ответникът, или съда, в чийто район живее кредиторът, тоест ищецът.

За потребителски спорове: потребителите могат по свой избор да сезират съда, в чийто район са живели при сключването на договора или в чийто район е настъпило вредоносното действие.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

В спорове за издръжки или компенсации: компетентен е съдът по местопребиваването на съпруга кредитор или на родителя, който полага основните грижи за децата, дори ако децата са пълнолетни.

Развод: компетентен е съдът, в чийто район живее семейството. Ако съпрузите живеят разделени, компетентен е съдът, в чийто район живеят децата. Ако съпрузите нямат деца, компетентен е съдът, в чийто район живее ответникът.

Наследяване: компетентен е съдът, в чийто район последно е живял починалият.

Дела за недвижими имоти: компетентен е съдът, в чийто район се намира имотът.

Наеми на имущество: компетентен е съдът, в чийто район се намира имуществото.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Всички специализирани съдилища имат изключителна компетентност и възражението срещу компетентността трябва да бъде направено автоматично от съда. Единствената възможност за сезирането на съд, който по принцип няма компетентност, е тази за избор между окръжни и районни съдилища по дела, за които тези съдилища нямат изключителна компетентност.

Като правило, нищожна е всяка договорна клауза, която противоречи на правилата за териториална компетентност и за разпределение, с изключение на договорите между търговци, и при условие че клаузата е формулирана съвсем ясно.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Търговски съдилища: като правило, компетентен е съдът, в чийто район живее ответникът. По отношение на отговорността за вредоносни действия, компетентен е съдът, в чийто район е настъпило вредоносното действие или е понесена вредата.

Съдилищата по дела за земеделска аренда: компетентен е съдът, в чийто район се намира имотът.

Трудови съдилища: работниците могат да сезират съда, в чийто район се намира мястото на стопанска дейност, в което работят или съда, в чийто район е бил сключен договорът, или съда по седалището на дружеството работодател. Ако работата е била извършвана извън мястото на стопанска дейност, делото може да бъде заведено пред трудовия съд по местопребиваването на работника.

Комисии по трудовоправни спорове (до дата, определена с декрет или най-късно до 1 януари 2019 г.): като правило, компетентна е комисията, в чийто район е мястото на засегнатия бенефициер или работодател, или седалището на организацията — ответник в случая на спор между организации със седалища в различни райони.

Връзки по темата

[📄 Уебсайт на Министерството на правосъдието](#)

[📄 Уебсайт на Legifrance](#)

Последна актуализация: 23/07/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Хърватия

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Молбата се подава в съда с териториална и материална компетентност по конкретния казус, а в случая на специални спорове — в специализиран съд. Само в град Загреб (*Grad Zagreb*) обаче има общински (районен) граждански съд (*Općinski građanski sud*) и общински (районен) трудов съд (*Općinski radni sud*), които са специализирани съдилища по тези въпроси, а в останалата част на страната по принцип компетентни са общинските (районни) съдилища (*Općinski sudovi*).

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

Правилата за определяне на компетентността на съдилищата са установени в Закона за гражданското производство.

По-конкретно, молбата се подава в съда с обща териториална компетентност за ответника, т.е. обща териториална компетентност по временното или постоянното местожителство на ответника или по седалището на ответника, ако ответникът е юридическо лице. За исковете срещу окръзи, община Загреб, други градове или общини, съдът с обща териториална компетентност се определя според седалището на техните представителни органи.

За искове срещу Република Хърватия обаче, съдът с обща териториална компетентност се определя според постоянното местожителство или седалището на ищеца в Хърватия. Ако ищецът няма постоянно местожителство или седалище в Хърватия, съдът с обща териториална компетентност за искове срещу Република Хърватия е съдът, в чийто район се намира хърватският парламент (*Hrvatski Sabor*).

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Съществува разграничение между по-нисшестоящите и по-висшестоящите съдилища. Общинските (районни) съдилища (*Općinski sudovi*) и търговските съдилища (*Trgovački sudovi*) са първоинстанционни съдилища, а жупанийските (окръжни) съдилища (*Županijski sudovi*) и Висшият търговски съд на Република Хърватия (*Visoki trgovački sud RH*) са апелативни съдилища. По-конкретно, жупанийските (окръжни) съдилища се произнасят по жалби срещу решения на общинските (районни) съдилища, а Висшият търговски съд на Република Хърватия — срещу решения на търговските съдилища.

Жупанийските (окръжни) съдилища и Висшият търговски съд на Република Хърватия могат да бъдат първоинстанционни съдилища само в определени случаи и тогава техните решения подлежат на обжалване пред Върховния съд на Република Хърватия (*Vrhovnisud RH*).

Следователно, по-висшестоящите съдилища са компетентни да разглеждат жалби само в изключителни случаи, когато по-нисшестоящите съдилища обявят, че нямат компетентност и препращат делото за по-нататъшно разглеждане.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

Определянето на съда, който е компетентен по конкретния казус, зависи от различни обстоятелства, но като правило компетентен е съдът с обща териториална компетентност по отношение на ответника.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Основният критерий за териториалната компетентност е постоянното или временното местожителство на ответника или седалището на ответника, ако ответникът е юридическо лице.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Като изключение от общото правило за обща териториална компетентност, Законът за гражданското производство (членове 50—66) предвижда хипотези на специална териториална компетентност, които се отнасят за колективни иски, спорове по определена от закона издръжка, спорове за щети, спорове по права, произтичащи от гаранция, предоставена от производителя, брачни спорове, спорове за установяване или отричане на бащинство или майчинство, спорове по недвижими имоти и неправомерно преминаване през имоти, спорове по въздухоплавателни и водоплавателни средства, за определянето на компетентност по отношение на лица, за които няма обща териториална компетентност в Република Хърватия, на компетентност по местонахождението на клон на юридическо лице, на компетентност по местонахождението на клон на чуждестранно лице в Република Хърватия, на компетентност по спорове, възникнали от взаимоотношения с организационни единици на въоръжените сили на Република Хърватия, на компетентност по спорове, възникнали от правоотношения, свързани с наследяване, на компетентност по спорове за принудително изпълнение и производство за несъстоятелност, на компетентност според мястото на плащане, на компетентност по трудовоправни спорове и на реципрочна компетентност за жалби срещу чужди граждани.

Във всички горепосочени хипотези ищецът има правото, но не и задължението, да избере съд, различен от този по местожителството на ответника, определен чрез прилагане на основното правило.

На последно място, съгласно член 70 от Закона за гражданското производство страните могат да се споразумеят относно териториалната компетентност на друг съд, който има материална компетентност, но само ако това не е съд с изключителна компетентност.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

В зависимост от това дали спорът е граждански или търговски, молбата може да бъде внесена в общински (районен) съд (*Općinski sud*) или в търговски съд (*Trgovački sud*), а в община Загреб може да бъде внесена и в общинския (районен) трудов съд (*Općinskiradni sud*), ако спорът е от трудовоправен характер.

Последна актуализация: 26/09/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Езикова версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Моля, имайте предвид, че версиите на следните езици вече са преведени.

Компетентност - Италия

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Определени видове гражданскоправни спорове трябва да бъдат отнесени до специализираните съдилища, като споровете, свързани със селскостопански въпроси, се разглеждат от специализирани отделения в рамките на обикновените съдилища, а споровете с търговски или дружествен характер се разглеждат от търговския съд (*tribunale delle imprese*). Други специализирани съдилища са съдът за непълнолетни и малолетни лица и съдът, който разглежда спорове, свързани с обществените водни ресурси. Във всички останали случаи гражданските иски се разглеждат от обикновените съдилища, които обаче могат да прилагат специални процесуални правила, например при разглеждане на трудови спорове или спорове, свързани с наемни отношения.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

Компетентният съд се определя въз основа на следните критерии: територия – общият съд за физическите лица (*foro generale delle persone fisiche*) е съдът по местоживеенето на ответника; цена на иска – в зависимост от този критерий искът се разглежда от мирови съдия (*giudice di pace*) или от общ съд (*tribunale*); предмет на иска – някои дела се разглеждат от определени съдилища без оглед на цената на иска, например исковите за унищожаване на брак се разглеждат от общия съд, заседаващ в съдебен състав.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Не съществува йерархична зависимост между съдилищата – отделните съдилища имат различна компетентност. Съобразно цената на иска делото се разглежда на първа инстанция от мировия съдия или от общия съд. Общият съд заседава с един съдия или в съдебен състав в зависимост от предмета на иска. Решенията, постановени на първа инстанция, обикновено могат да обжалват пред апелативните съдилища (*corti d'appello*). В някои случаи обаче съдебното производство започва пред апелативния съд (това са случаите, по отношение на които апелативният

съд има функционална компетентност (*competenza funzionale*). По този начин се разглеждат например искиви молби за унищожаване на арбитражни решения. По правило делата се разглеждат от първоинстанционния съд по местопребиваването на ответника.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

За да определите кой първоинстанционен съд има териториална компетентност, трябва да проверите в кой град е местопребиваването или местоживеенето на ответника и да се обърнете към съответния общ съд за физическите лица или да установите кой съд има алтернативна компетентност по отношение на съответната категория искиве, например компетентен да разглежда спорове, свързани с договорни задължения, е съдът по мястото, където е възникнало задължението.

За някои видове спорове съществуват специални съдилища с изключителна компетентност. Така например компетентен по отношение на делата, свързани с правата на потребителите, е съдът по местопребиваването или местоживеенето на потребителя, а по делата, свързани с вещни права и владелчески искиве, компетентен е съдът по мястото, където се намира имотът (*locus rei sitae*).

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

По отношение на физическите лица обикновено компетентен е съдът по местопребиваването (*residenza*), местоживеенето (*domicilio*) или, ако не са известни – по постоянния адрес (*dimora*) на ответника. Ако ответникът няма местопребиваване, местоживеене или постоянен адрес в Италия или ако горните не са известни, компетентен е съдът по местопребиваването на ищеца.

По отношение на юридическите лица компетентен е съдът по мястото на седалището на юридическото лице или (по избор на ищеца) по мястото, където юридическото лице е установено и има представител, упълномощен да извършва правни действия от негово име. Седалището на дружествата без статут на юридическо лице, сдруженията и комитетите е мястото, където те обичайно осъществяват своята дейност.

2.2.2 Изключения от основните правила

Изключение от правилото за компетентността на общите съдилища са съдилищата, които имат изключителна компетентност в определени области, например по дела, свързани с правата на потребителите, по които компетентен е съдът по местопребиваването на потребителя.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

В някои случаи е възможно да се направи избор между съда с обща компетентност и алтернативен съд. Например вместо пред общия съд за физическите или юридическите лица ищецът може да предяви своя иск пред друг съд, когато такава възможност е предвидена по дела, свързани с облигационни права (вземания): в такива случаи ищецът може да се обърне към общия съд или към съда по мястото, където е възникнало задължението (правопораждащият факт може да има договорен или извъндоговорен характер), или към съда по мястото, където се дължи изпълнението на задължението (член 20 от Гражданския процесуален кодекс). Двете алтернативни специални съдилища по член 20 от ГПК се конкурират помежду си и със съда с обща компетентност.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Това се налага, когато даден съд има изключителна компетентност. Пример за това е съдът по мястото, където се намира недвижимият имот по дела за владелчески искиве или спорове, свързани с вещни права. Друг пример са потребителските спорове, по които компетентен е винаги съдът по местопребиваването на потребителя.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Освен в случаите, в които е налице задължителна компетентност (напр. териториална компетентност по делата, свързани с недвижими имоти), страните могат да определят по общо съгласие за компетентен друг съд (член 20 от Гражданския процесуален кодекс).

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

С оглед на характера на спора в някои случаи са компетентни обикновените съдилища, които разглеждат дела относно субективни права, а в други – специализираните съдилища (напр. административни, данъчни или Сметната палата), които разглеждат дела относно защитата на законни интереси в отношенията с публичните органи или други специфични отношения.

В рамките на обикновените съдилища предметът на спора определя дали делото ще се гледа от специализирано отделение или съдия. Например споровете, свързани с търговски дружества, се разглеждат от търговския съд.

Връзки по темата

<http://www.giustizia.it/>

Приложения по темата

[Граждански процесуален кодекс, членове 1 – 30 bis](#) (125 Kb) [it](#)

Последна актуализация: 02/05/2017

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Кипър

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Обикновените граждански съдилища (в кипърската правна система това са районните съдилища) са компетентни да разглеждат по-голямата част от гражданските дела.

Във връзка с някои специфични правни спорове обаче следва да се обърцате към специализираните съдилища, които са компетентни да разглеждат спора.

Например семейните спорове (дела, свързани с развод, издръжка, родителски права, права на лични отношения с непълнолетни деца, имуществени спорове и др.) се разглеждат от **съдилищата по семейни дела** в Република Кипър.

Трудовите спорове (свързани с отношенията между работодатели и служители, например за незаконно уволнение, уволнение поради съкращения и др.) се отнасят за разглеждане пред **трибунала по трудови спорове**, в чийто съдебен район е възникнал спорът, или ако този критерий е неприложим, по съдебния район, където е обичайното местоживеене или постоянното местопребиваване на ищеца. Когато обаче претендираното обезщетение за вреди надхвърля трудовото възнаграждение за две (2) години, компетентни да разглеждат делото са обикновените граждански съдилища (районните съдилища) и в такива случаи искът трябва да бъде предявен пред тези съдилища.

При спорове относно отдадени под наем недвижими имоти (например свързани с увеличаване на дължимия наем, извеждане на наематели от имот и др.) исквата молба се подава пред **трибунала за регулиране на наемните цени**, в чийто съдебен район се намира имотът.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

Вж. отговора на въпрос 2.2 по-долу.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Кипърската правна система не познава различни категории първоинстанционни обикновени граждански съдилища. Налице е обаче разграничение между районните съдии по отношение на техния служебен ранг (председател на районния съд, старши съдия в районния съд, съдия в районния съд), от който зависи тяхната компетентност да разглеждат определени дела.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Районният съд (обикновен граждански съд) е компетентен да решава всички спорове, при които:

основанието на иска е възникнало изцяло или отчасти в границите на съдебния район, върху който се простира териториалната компетентност на съда;

към момента на предявяване на иска ответникът или някой от ответниците живее или работи в съдебния район, върху който се простира териториалната компетентност на съда;

всички страни по делото са кипърски граждани и основанието на иска е възникнало изцяло или отчасти на територията на зоните на суверенните бази или ответникът (или някой от ответниците) живее или работи на територията на тези бази;

основанието на иска е възникнало изцяло или отчасти на територията на зона на суверенна база в резултат на използване на моторно превозно средство от лице, което е било или е трябвало да бъде застраховано съгласно член 3 от Закона за моторните превозни средства (застраховка „гражданска отговорност“);

основанието на иска е възникнало изцяло или отчасти на територията на зона на суверенна база в резултат на трудова злоупотреба или професионално заболяване на служител, настъпили при осъществяване на трудовата му дейност и водещи до отговорност на работодателя, който е или е бил длъжен да е застрахован съгласно член 4 от Закона за моторните превозни средства (застраховка „гражданска отговорност“); искът е свързан с делба или продажба на недвижим имот или друг въпрос, свързан с недвижим имот, който се намира в съдебния район на съда.

2.2.2 Изключения от основните правила

Когато искът е свързан с благотворителна организация или с патент или търговска марка, по отношение на които районният съд е компетентен съгласно член 7 и списъка към Закон № 29/1983, искът може да бъде предявен пред всеки районен съд.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Когато в случаите, посочени в точка 2.2.1 по-горе, е налице алтернативна териториална компетентност, както и в случаите, посочени в точка 2.2.2.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

В случаите, когато е налице изключителна компетентност по отношение на имота (вж. последната точка от отговора на въпрос 2.2.1 по-горе).

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Не.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Обикновено процедурата се предприема от упълномощения адвокат, който знае към кой съд следва да се обърне. Ако нямате процесуален представител, можете да се обърнете за необходимата ви информация към деловодството на Върховния съд.

Αυτάτο Δικαστήριο (Генерален секретар на Върховния съд на Кипър)

Charalambou Mouskou

1404 Nicosia, Cyprus

Тел.: +357 22865741

Факс: +357 22304500

електронна поща: chief.reg@sc.judicial.gov.cy

Последна актуализация: 13/05/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Компетентност - Латвия

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

С Гражданския процесуален закон се гарантира, че всяко лице — физическо или юридическо — има право на съдебна защита на своите гражданските права, ако те бъдат нарушени или оспорени, и право на съдебна защита на всеки правно защитен интерес. По принцип всички граждански спорове се решават от съдилищата при съблюдаване реда на обикновените съдебни процедури. В изключителни случаи и само когато е определено в законодателството е възможно граждански спорове да бъдат решавани по извънсъдебен път. Когато е предвидено в законодателството, съдът разглежда също искиове, предявени от физически и юридически лица, които по своята същност не представляват граждански спорове. Във всички случаи обаче въпросът за подведомствеността на спора се решава от съд или съдия. Ако съд или съдия приемат, че определен спор не е от компетентността на даден съд, в постановеното в тази връзка определение се указва компетентният за решаването на спора орган.

В Латвия няма специализирани съдилища за разглеждане на определени категории граждански дела. Като изключения от общите правила относно компетентността, съществуват обаче разпоредби, определящи кой по степен съд е компетентен да разгледа делото на първа инстанция.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

Гражданските дела се разглеждат по същество от съответния първоинстанционен съд. Определени видове дела, посочени в законодателството, задължително се разглеждат от окръжен съд.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Висшестоящ съд не може да разгледа дадено дело по същество преди то да е било разгледано от нишестоящ съд. Компетентен да разглежда граждански дела като първа инстанция е районният (градският) съд (*rajona (pilsētas) tiesa*) или окръжният съд (*apgabaltiesa*), на който е подсъдно делото. В гражданското съдопроизводство делата се разглеждат по същество от съответния родово и териториално компетентен съд. Ако дадено дело попада в компетентността на съдилищата, по правило то се разглежда от районен (градски) съд, но някои видове дела, определени в законодателството, се разглеждат от окръжен съд. От окръжен съд като първа инстанция се разглеждат следните видове дела: споровете за вещни права върху недвижима собственост, освен делба на имущество между съпрузи,

дела, отнасящи се до защита на патентни права, търговски марки и географски указания, дела, отнасящи се до несъстоятелност и ликвидация на кредитни институции.

Ако по едно дело са подадени няколко иска и някои от тях са от компетентността на районен (градски) съд, а други — на окръжен съд, или когато в районен (градски) съд е подаден насрещен иск, по който е компетентен окръжен съд, делото се разглежда от окръжния съд.

Гражданските дела, свързани с държавна тайна, попадат в компетентността на Окръжния съд на Рига (*Rīgas apgabaltiesa*) като първа инстанция.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

Въз основа на предмета на делото гражданските дела се разпределят за разглеждане от съдилища от различна степен като първа инстанция, като се класифицират според категорията и естеството на иска. Дори тогава обаче всяко от съдилищата от една и съща степен има своя собствена териториална компетентност.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Според основните правила за териториалната компетентност иск срещу физическо лице се предявява пред съда по декларираното местожителство на лицето (член 26 от Гражданския процесуален закон). Иск срещу юридическо лице се предявява пред съда по седалището на юридическото лице. Следователно надлежният първоинстанционен съд се определя според предмета на иска и според правилата за териториалната компетентност.

2.2.2 Изключения от основните правила

В Гражданския процесуален закон са предвидени също изключения от правилата за териториалната компетентност по граждански дела, по силата на които ищецът може да избере да предяви иск в съответствие с общите правила за териториалната компетентност, т.е. да се обърне към съда по декларираното местожителство, респективно седалището на ответника, или да предяви иск пред друг първоинстанционен съд от същата степен, който е определен от законодателството като алтернативен съд.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Иск срещу ответник, който няма декларирано местожителство, се предявява пред съда по фактическото местожителство на ответника.

Ако фактическото местожителство на ответника не е известно или ако ответникът няма обичайно местожителство в Латвия, искът се предявява пред съда по мястото, където се намира някакво недвижимо имущество, принадлежащо на ответника, или по последното известно местожителство на ответника.

В някои случаи, посочени в законодателството, ищецът има известни права да избира дали да предяви иск пред съда по декларираното местожителство, респективно седалището на ответника, или пред друг съд.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Правилата за избора на компетентен съд от страна на ищеца са определени в член 28 от Гражданския процесуален закон, в който е даден подробен списък на видовете дела и на алтернативните съдилища, пред които може да бъде предявен иск:

иск, произтичащ от дейностите на дадено дъщерно предприятие или на представителството на юридическо лице, може да бъде предявен също пред съда по седалището на дъщерното предприятие или представителството на юридическото лице,

иск, касаещ събиране на вземания за издръжка на деца или родители или установяване на бащинство, може да бъде предявен също пред съда по декларираното местожителство на ищеца,

иск, вследствие на телесна повреда (членове 2347—2353 от Гражданския закон), довела до нетрудоспособност, друго увреждане на здравето или до смъртта на засегнатото лице, може да бъде предявен също пред съда по декларираното местожителство на ищеца или по местоизвършване на деянието,

иск за щети на имущество на физическо или юридическо лице може да бъде предявен също пред съда по местоизвършване на деянието,

иск за реституиране на собственост или за компенсация според нейната стойност може да бъде предявен също пред съда по декларираното местожителство на ищеца,

искове по морското право може да бъдат предявени също пред съда по мястото на конфискуване на плавателния съд, принадлежащ на ответника, иск срещу няколко ответника, които живеят или се намират на различни места, може да бъде предявен пред съда по местожителството или седалището на един от ответниците,

иск за развод или унищожаване на брак може да бъде предявен пред съда по декларираното местожителство на ищеца, ако:

с ищеца живеят ненавършили пълнолетие деца,

бракът, който подлежи на прекратяване, е с лице, което изтърпява наказание лишаване от свобода,

бракът, който подлежи на прекратяване, е с лице, чието местожителство е неизвестно или което живее в чужбина,

иск по трудовоправни отношения може да бъде предявен също пред съда по декларираното местожителство или местоработата на ищеца.

Ако ищецът по горепосочените дела няма декларирано местожителство, искът може да бъде предявен пред съда по фактическото местожителство на ищеца.

По граждански дела е предвидена също изключителна компетентност, която има преимуществено действие не само пред обикновената териториална компетентност, но също така пред всички други форми на териториална компетентност. В следните случаи компетентността се определя от типа на иска.

Иск, касаещ права на собственост или други вещни права върху недвижим имот, или допълнителни права, свързани с владението му, или иск, свързан с вписването на тези права в отдела за кадастър и имотен регистър, или отписването на тези права и снемането на имота от регистъра за право на владение, трябва да бъде предявен пред съда по местонахождението на имота.

По предявен иск за наследството на починало лице, когато няма известни наследници, които са били потвърдени или които са приели наследството, компетентен е съдът по декларираното или по фактическото местожителство на починалото лице, но, ако декларираното или фактическото местожителство на починалото лице не е в Латвия или е неизвестно, компетентен е съдът по мястото, където се намира имотът от наследството или част от него.

Иск, касаещ права на собственост или други вещни права върху недвижим имот, или допълнителни права, свързани с владението му, или иск, свързан с вписването на тези права в отдела за кадастър и имотен регистър, или отписването на тези права и снемането на имота от регистъра за право на владение, трябва да бъде предявен пред съда по местонахождението на имота.

По предявен иск за наследството на починало лице, когато няма известни наследници, които са били потвърдени или които са приели наследството, компетентен е съдът по декларираното или по фактическото местожителство на починалото лице, но, ако декларираното или фактическото местожителство на починалото лице не е в Латвия или е неизвестно, компетентен е съдът по мястото, където се намира имотът от наследството или част от него.

Иск, касаещ права на собственост или други вещни права върху недвижим имот, или допълнителни права, свързани с владението му, или иск, свързан с вписването на тези права в отдела за кадастър и имотен регистър, или отписването на тези права и снемането на имота от регистъра за право на владение, трябва да бъде предявен пред съда по местонахождението на имота.

По предявен иск за наследството на починало лице, когато няма известни наследници, които са били потвърдени или които са приели наследството, компетентен е съдът по декларираното или по фактическото местожителство на починалото лице, но, ако декларираното или фактическото местожителство на починалото лице не е в Латвия или е неизвестно, компетентен е съдът по мястото, където се намира имотът от наследството или част от него.

Иск, касаещ права на собственост или други вещни права върху недвижим имот, или допълнителни права, свързани с владението му, или иск, свързан с вписването на тези права в отдела за кадастър и имотен регистър, или отписването на тези права и снемането на имота от регистъра за право на владение, трябва да бъде предявен пред съда по местонахождението на имота.

Молбата за одобряване на осиновяване се подава в съда по декларираното местожителство на осиновителя или, ако няма такава, по фактическото местожителство на осиновителя. Молба за прекратяване на осиновяване се подава в съда по декларираното местожителство на заявителя или, ако няма такава, по неговото фактическо местожителство.

Молбата за одобряване на осиновяване, предявена от чужд граждани или от лице, живеещо в чужда държава, се подава в съда по декларираното местожителство на осиновяваното дете. Ако обаче осиновяваното дете се намира в институция за отглеждане на деца, заявлението трябва да бъде подадено в съда по местонахождение на въпросната институция за отглеждане на деца (член 259, параграф 2 от Гражданския процесуален закон).

Молбата за поставяне на дадено лице под запрещение поради психическо заболяване или друго болестно състояние се подава в съда по декларираното местожителство на лицето или, ако няма такава, по фактическото местожителство на лицето. Ако лицето е настанено в лечебно заведение, молбата трябва да бъде подадена в съда по местонахождението на лечебното заведение (член 264 от Гражданския процесуален закон).

Молба за поставяне на дадено лице под запрещение и учредяване на попечителство върху дадено лице поради неговия или нейния разпуснат или разточителен начин на живот или злоупотреба с алкохол или други упойващи вещества трябва да се подава в съда по декларираното местожителство на лицето или, ако няма такава, по фактическото местожителство на лицето (член 271 от Гражданския процесуален закон).

Въпросите, свързани с попечителство върху имуществото на отсъстващо или изчезнало лице, се решават от съда по последното местожителство на лицето (член 278 от Закона).

Молба за обявяване на изчезнало лице за мъртво се подава в съда по последното местожителство на лицето (член 282 от Закона).

Молба за установяване от съда на правно релевантни факти се подава в съда по декларираното местожителство на заявителя или, ако няма такава, по неговото фактическо местожителство (член 290 от Закона).

Молба за погасяване на права върху недвижими имоти се подава в съда по местонахождението на имота. Заявление за погасяване на всякакви други права трябва да се подава в съда по декларираното местожителство на заявителя или, ако няма такава, по фактическото местожителство на заявителя или — в случай на юридическо лице — седалището, освен ако законът не предвижда друго (член 294, параграф 2 от Закона).

Молбата за анулиране на изгубен, откраднат или унищожен документ и за подновяване на свързаните с него права се подава в съда по мястото на плащане, което е указано в документа, или, ако мястото на плащане не е известно, в съда по декларираното местожителство на длъжника, или, ако няма такава, по фактическото местожителство на длъжника или — в случай на юридическо лице — седалището. Ако фактическото местожителство или седалището на длъжника също не са известни, молбата трябва да бъде подадена в съда по мястото на издаване на документа (член 299 от Закона).

Молба за обратно изкупуване на недвижими имоти се подава в съда по местонахождението на имота (член 336 от Закона).

Молбата за мерки за обезпечение на иск се разглежда от съда по седалището на длъжника (член 341.1 от Закона).

Дело за несъстоятелност на юридическо лице се решава от съда по седалището на длъжника. Съдът, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника, е компетентен да образува производство по несъстоятелност в съответствие с член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № [1346/2000](#) на Съвета. Ако производството по несъстоятелност обаче се образува по член 3, параграф 2 от споменатия регламент, делото се решава от съда по местонахождението на даденото „предприятие“ на длъжника по смисъла на член 2, буква з) от същия регламент (член 363.1 от Гражданския процесуален закон).

Дело за лична несъстоятелност на физическо лице се решава от съда по декларираното местожителство на длъжника или, ако няма такава, по фактическото местожителство. Съдът, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника, е компетентен да образува производство по несъстоятелност в съответствие с член 3, параграф 1 от Регламент (ЕО) № [1346/2000](#) на Съвета. Ако производството по несъстоятелност обаче се образува по член 3, параграф 2 от споменатия регламент, делото се решава от съда по местонахождението на даденото „предприятие“ на длъжника по смисъла на член 2, буква з) от същия регламент (член 363.22 от Закона).

Дела, свързани с несъстоятелността или ликвидацията на кредитни институции, се решават от съда по седалището на кредитната институция (член 364 от Закона).

Работодател може да подаде иск за установяване на незаконността на започнала или обявена стачка на основанията, посочени в Закона за стачките и в съответствие с предвидения в него ред: искът за установяване на незаконността на започнала или обявена стачка се подава в съда по мястото, на което ще се проведе стачката (член 390 от Гражданския процесуален закон).

Представители на работниците може да подадат иск за установяване на незаконността на започнал или обявен локаут на основанията, посочени в Закона за трудовите спорове и в съответствие с предвидения в него ред: искът за установяване на незаконността на започнал или обявен локаут се подава в съда по мястото, на което ще се извършва локаута (член 394.1 от Гражданския процесуален закон).

Дела, касаещи неоспорвано изпълнение на задължения (*saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):

исковете за доброволна продажба на търг на недвижими имоти чрез съда трябва да се предявяват пред районния (градския) съд по местонахождението на недвижимия имот (член 395 от Гражданския процесуален закон),

исковете за неоспорвано изпълнение на парични плащания или връщане на движимо имущество или за неоспорвано изпълнение на задължения по договори, които са обезпечени с особен залог, се предявяват пред отдела за кадастър и имотен регистър на районния (градския) съд по декларираното местожителство на длъжника или, ако няма такава, по фактическото местожителство на длъжника (член 403, параграф 1 от Закона),

исковете за неоспорвано изпълнение по документи за учредяване на залог върху недвижими имоти или неоспорвано изпълнение на задължение за освобождаване или връщане на недвижими имоти под аренда или под наем трябва да се предявяват пред отдела за кадастър и имотен регистър на районния (градския) съд по местонахождението на недвижимия имот. Ако дадено задължение е обезпечено с няколко недвижими имота и компетентни по исковете са отделите за кадастър и имотен регистър на различни районни (градски) съдилища, искът се решава от отдела за кадастър и имотен регистър на районния (градския) съд по местонахождението на един от недвижимите имоти по избор на заявителя (член 403, параграф 2 от Закона),

исковете за неоспорвано изпълнение въз основа на задължение по корабна ипотека трябва да се предявяват пред отдела за кадастър и имотен регистър на районния (градския) съд по мястото на регистрация на задължението по корабната ипотека (член 403, параграф 3 от Закона).

Дела, касаещи изпълнението на задължения по съдебно известие (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā*):

Искове за изпълнение на задължения по съдебно известие трябва да се предявяват пред отдела за кадастър и имотен регистър на районния (градския) съд по декларираното местожителство на длъжника или, ако няма такава, по фактическото местожителство или седалището на длъжника (член 406.2 от Гражданския процесуален закон).

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Да, такава възможност съществува: латвийското законодателство дава възможност на страните по делото по споразумение между тях да избират съда с териториална компетентност по тяхното дело. При сключването на договор страните могат да посочат първоинстанционния съд, в който да бъдат уреждани всички бъдещи спорове във връзка с договора или изпълнението на условията по него. Те обаче нямат право да променят компетентността по отношение на предмета на спора, т.е. нивото на съда, който да разгледа делото на първа инстанция (член 25 от Гражданския процесуален закон), нито която и да било изключителна компетентност (член 29 от Закона). Определянето на компетентността по споразумение подлежи на две ограничения:

изборът на компетентен съд може да се упражнява само по отношение на спорове по договори, споразумението за определяне на териториалната компетентност трябва да бъде постигнато при сключването на договора, като трябва да бъде посочен конкретният съд, който да разглежда потенциални спорове на първа инстанция. Когато страните сключват договор, те не биха могли да предвидят размера на потенциалния иск и следователно договорът трябва да предвижда алтернативен избор на първоинстанционен съд. В него трябва да бъде посочен както конкретен районен (градски) съд, така и конкретен окръжен съд, пред които страните да предявяват спорове в зависимост от размера на иска.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Според латвийското законодателство съдилищата с обща компетентност разглеждат както граждански, така и наказателни дела. За разлика от други държави, в Латвия няма специализирани съдилища, например семейни съдилища, или съдии, специализирани в конкретни правни въпроси. Както е обяснено по-горе, гражданските дела се разглеждат по същество от първоинстанционен съд и не могат да бъдат разглеждани от по-висшестоящ съд, докато делото не бъде приключено в по-нисшестоящия съд. За граждански дела първоинстанционният съд е районният (градският) съд или окръжният съд, в чиято компетентност попада делото. По правило всички граждански спорове попадат в компетентността на съдилищата, които ги разглеждат по реда на обикновените съдебни процедури.

Последна актуализация: 07/02/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Литва

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Член 12 от Закона за съдилищата (*Lietuvos Respublikos teismų įstatymas*) установява единна система от съдилища, състояща се от съдилища с обща компетентност и съдилища със специална компетентност.

Съдилищата с обща компетентност (първоинстанционни съдилища, районни и окръжни) разглеждат всички граждански дела по спорове, свързани или произтичащи от граждански, семейни и трудови взаимоотношения, интелектуална собственост, несъстоятелност, преструктуриране и други частни взаимоотношения; тези съдилища разглеждат също така в извънредни производства и се произнасят по молби за признаване и изпълнение в Република Литва на решения на чуждестранни съдилища, включително арбитражни съдилища (член 22 от Гражданския процесуален кодекс (*Civilinio proceso kodeksas*)).

Специализираните съдилища, т.е. административните съдилища (окръжни административни съдилища) разглеждат административни казуси, възникнали от административни правоотношения.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

Ищецът може да подаде иск в съд по свой избор при спазване на следните условия:

иск срещу ответник, чието местопребиваване е неизвестно, може да бъде подаден според мястото, където се намира неговото имущество или според последното известно местопребиваване на ответника;

иск срещу ответник, който няма местопребиваване в Република Литва, може да бъде подаден според мястото, където се намира неговото имущество или според последното известно местопребиваване на ответника в Република Литва;

иск за присъждане на издръжка или за установяване на бащинство може да бъде подаден според местопребиваването на ищеца;

иск за обезщетение за увреждане на здравето на лице, включително за причиняване на смърт, може да бъде подаден според местопребиваването на ищеца или според мястото, където е настъпило увреждането;

иск за обезщетяване на щети върху имуществото на лице може да бъде подаден според местопребиваването (седалището) на ищеца или според мястото, където е причинена щетата;

иск за щети, възникнали поради незаконосъобразно осъждане, незаконосъобразно прилагане на мерки за неотклонение, незаконосъобразно задържане, незаконосъобразно прилагане на процесуални ограничителни мерки или незаконосъобразно административно наказание (арест), включително щети, възникнали поради незаконосъобразни действия на съдия или съдебен състав при разглеждането на гражданско дело, може да бъде подаден според местопребиваването на ищеца;

иск във връзка със споразумение или договор, който определя място на изпълнение, може също така да бъде заведен според мястото на изпълнение, посочено в споразумението или договора;

иск, отнасящ се до действията на лице в качеството му на настойник, попечител или администратор на имущество, може също така да бъде подаден според мястото на пребиваване на настойника, попечителя или администратора на имуществото;

иск по потребителски договор може също така да бъде заведен според местопребиваването на потребителя;

иск, отнасящ се до дейностите на клон на юридическо лице, може също така да бъде заведен според седалището на клона;

иск за щети, възникнали вследствие на сблъсък на плавателни средства и за принудително събиране на компенсация, дължима за помощ и спасяване по море, включително всички други хипотези, когато спорът възниква от правоотношения, свързани с морски превоз, може също така да бъде заведен според местонахождението или пристанището на регистрацията на плавателното средство на ответника.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Гражданските дела се разглеждат от районни и окръжни съдилища като първоинстанционни съдилища (член 25 от Гражданския процесуален кодекс).

Според общото правило, установено в Кодекса, всички граждански дела се разглеждат от районни съдилища. Има също така изключение от общото правило, съгласно което някои дела попадат под компетентността на окръжни съдилища или под изключителната компетентност на Вилнюския окръжен съд.

Това зависи от стойността на оспорвания иск, като граждански дела с материален интерес над LTL 150 000, с изключение на делата по семейни или трудови взаимоотношения и делата за обезщетения за нематериални вреди, се разглеждат от окръжните съдилища.

Освен от оспорвания иск, компетентността зависи от други фактори.

Окръжните съдилища разглеждат следните граждански дела като първоинстанционни съдилища:

дела, отнасящи се до правоотношения в областта на нематериалните авторски права;

дела, отнасящи се до правоотношения в областта на обществените поръчки;

дела, отнасящи се до несъстоятелност или реструктуриране, с изключение на делата, отнасящи до несъстоятелност на физически лица;

дела, една от страните по които е друга държава;

дела по искове за принудителна продажба на акции (дялове, интереси);

дела по искове за разследване на дейността на юридическо лице;

дела за обезщетяване на материални и нематериални щети, причинени вследствие на нарушение на установени права на пациентите;

9) други граждански дела, които специалните закони изискват да бъдат разглеждани от окръжните съдилища като първоинстанционни съдилища.

Вилнюският окръжен съд има изключителна компетентност по следните граждански дела като първоинстанционен съд:

дела по спорове, посочени в Закона за патентите (*Lietuvos Respublikos patentų įstatymas*);

дела по спорове, посочени в Закона за търговските марки (*Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas*);

дела за осиновяване на гражданин на Република Литва, живеещ в Република Литва, от граждани на други държави;

други граждански дела, попадащи в изключителната първоинстанционна компетентност на Вилнюски окръжен съд по силата на специални закони.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Искът се подава в съда по местопребиваването на ответника. Иск срещу юридическо лице се подава според седалището на това лице, посочено в Регистъра на юридическите лица. Ако ответник е държава или община, искът се подава според седалището на институцията, която представлява държавата или общината.

2.2.2 Изключения от основните правила

Ищецът може да избира между няколко съдилища, които са компетентни по делото.

Страните могат също така да се договорят в кой съд следва да се подават исковите. Член 32 от Гражданския процесуален кодекс предвижда, че страните могат да променят териториалната компетентност за своето дело по взаимно съгласие, но компетентността на съд, определена от неговата изключителна компетентност за делото или за предмета на делото, не подлежи на промяна по съгласие на страните.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Както е посочено в член 30 от Гражданския процесуален кодекс, ищецът има право да избере компетентния съд в следните случаи:

иск срещу ответник, чието местопребиваване е неизвестно, може да бъде подаден според мястото, където се намира неговото имущество или според последното известно местопребиваване на ответника;

иск срещу ответник, който няма местопребиваване в Република Литва, може да бъде подаден според мястото, където се намира неговото имущество или според последното известно местопребиваване на ответника в Република Литва;

иск, отнасящ се до дейностите на клон на юридическо лице, може също така да бъде заведен и според седалището на клона;

иск за присъждане на издръжка или за установяване на бащинство може също така да бъде подаден според местопребиваването на ищеца;

иск за обезщетение за увреждане на здравето на лице, включително за причиняване на смърт, може да бъде подаден според местопребиваването на ищеца или според мястото, където е настъпило увреждането;

иск за обезщетяване на щети, нанесени върху имуществото на лице, може да бъде подаден според местопребиваването (седалището) на ищеца или според мястото, където е причинена щетата;

иск за щети, възникнали поради незаконосъобразно осъждане, незаконосъобразно прилагане на мерки за неотклонение, незаконосъобразно задържане, незаконосъобразно прилагане на процесуални ограничителни мерки или незаконосъобразно административно наказание (арест),

включително щети, възникнали поради незаконосъобразни действия на съдия или съдебен състав при разглеждането на гражданско дело, може да бъде подаден според местопребиваването на ищеца;

иск за щети, възникнали вследствие на сблъсък на плавателни средства и за принудително събиране на компенсация, дължима за помощ и спасяване по море, включително всички други хипотези, когато спорът възниква от правоотношения, свързани с морски превоз, може също така да бъде заведен според местонахождението или пристанището на регистрация на плавателното средство на ответника;

иск във връзка със споразумение или договор, който определя място на изпълнение, може също така да бъде заведен според мястото на изпълнение, посочено в споразумението или договора;

иск, отнасящ се до действията на лице в качеството му на настойник, попечител или администратор на имущество, може също така да бъде подаден според мястото на пребиваване на настойника, попечителя или администратора на имуществото;

иск по потребителски договор може също така да бъде заведен според местопребиваването на потребителя.

Освен това, иск срещу няколко ответника с местопребиваване или седалище в различни места, може да бъде подаден според местопребиваването или седалището на един от ответниците по избор на ищеца (член 33, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс).

Иск във връзка със споразумение или договор, който определя място на изпълнение, може да бъде заведен според местопребиваването или седалището на ответника, или според мястото на изпълнение на споразумението или договора, по избор на ищеца. Иск по потребителски договор

може да бъде заведен според местопребиваването или седалището на ответника, или според това на потребителя.

Иск за присъждане на издръжка или за установяване на бащинство може да бъде подаден според местопребиваването или седалището на ответника или на ищеца, по избор на ищеца.

Граждански иск за обезщетение във връзка с престъпление може да бъде предявен за разглеждане по правилата на Гражданския процесуален кодекс, ако искът не е подаден или решен в рамките на наказателно дело.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Член 31, параграфи 1 и 2 от Гражданския процесуален кодекс предвижда следните изключения от общото правило за териториална компетентност, които са задължителни за ищеца, инициращ производството:

Искове за вещни права в недвижимо имущество, използване на недвижимо имущество, с изключение на молби за ликвидация на семейно имущество в производства за развод и за отмяна на задържането на недвижимо имущество, попадат в компетентността на съда, в чийто район се намира недвижимото имущество или основната част от имуществото.

Искове от кредитори на починало лице срещу наследници, които са приели наследството, попадат в компетентността на съда, в чийто район се намира наследството или основната част от наследството.

Следва да се отбележи също така, че в съответствие с член 33, параграфи 2—4 от Гражданския процесуален кодекс на Република Литва: Насрещна претенция, независимо от компетентността върху тази претенция, се подава в съда, в който е била подадена първоначалната претенция. Ако увеличаването на стойността на претенцията, промяната на предмета или подаването на насрещна претенция води до промяна на съда, компетентен по делото, определен съгласно предмета на делото, съдът, в който е била подадена първоначалната претенция, трябва да се произнесе по всички аспекти на претенцията (насрещната претенция) и да реши цялото дело по същество.

Ако някоя от претенциите на ищеца следва да бъде предявена съгласно правилата за изключителна компетентност, целият иск трябва да бъде подаден в съответствие с тези правила.

Ако някоя от претенциите на ищеца попада в компетентността на окръжен съд, целият иск трябва да бъде разглеждан от окръжния съд.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Страните могат да променят териториалната компетентност за делото с писмено взаимно съгласие. Страните обаче не могат да променят с такова съгласие компетентността на съд, определена от неговата изключителна компетентност за делото или за предмета на делото (член 32 от Гражданския процесуален кодекс).

Компетентността за разглеждането на дело може по изключение да бъде обоснована с участието на ответника.

Съдът може да прехвърли делото в друг съд, ако ответник, чието местопребиваване е било неизвестно, поиска делото да бъде прехвърлено в съда по неговото местопребиваване (член 34, параграф 2, алинея 2 от Гражданския процесуален кодекс).

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Специализираните административни съдилища в Република Литва не разглеждат граждански, търговски или семейни дела. Те разглеждат дела, произтичащи от административни правоотношения.

Последна актуализация: 24/08/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Люксембург

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Във Великото херцогство Люксембург общият съд по граждански и търговски дела е окръжният съд (*tribunal d'arrondissement*). Има две окръжни съдилища: окръжен съд, който заседава в град Люксембург, и окръжен съд, който заседава в град Дикирх.

Окръжният съд е компетентен по всички граждански и търговски дела, за които законът не предвижда друг компетентен съд.

Трябва да се отбележи, че за разлика от други държави не съществува специализиран съд, който да е компетентен по търговски дела, и те се разглеждат от специализираните отделения на окръжния съд. Търговските дела все пак се разглеждат по опростена процедура.

Специални правораздавателни органи разполагат с компетентност главно за разглеждане на:

делата с малък материален интерес: ако материалният интерес на делото не надвишава 10 000 EUR, компетентен е мировият съдия (*juge de paix*). Във Великото херцогство Люксембург има три мирови съдилища — в Люксембург град, гр. Еш-сюр-Алзет и гр. Дикирх, като всеки от тях разполага с отделна териториална компетентност;

трудоправните дела: когато е налице правен спор във връзка с изпълнението на трудов договор, компетентен е трудовият съд (*tribunal du travail*). Във Великото херцогство Люксембург има три трудови съдилища — в Люксембург град, гр. Еш-сюр-Алзет и гр. Дикирх, като всеки от тях разполага с отделна териториална компетентност. На практика трудовите съдилища се помещават в сградите на мировите съдилища;

делата по наемни правоотношения: законът възлага на мировите съдилища компетентността да разрешават спорове по повод изпълнението на договори за наем независимо от цената на иска. Трябва да се отбележи, че ако спорът се отнася до определянето на размера на наема, законът предвижда, че преди спорът да може да бъде отнесен пред съд трябва да бъде сезирана организираната във всяка една община комисия по наемите (*commission des loyers*);

делата по междусъседски спорове: по-голямата част от делата по междусъседски спорове, които се отнасят например до сервитути или проблеми, касаещи границите между имоти, са от компетентността на мировите съдилища. Ако обаче по делото се стигне до претенция за обезщетение, определящ е размерът на иска за обезщетение: за суми над 10 000 EUR компетентен е окръжният съд;

делата във връзка със социалната сигурност: законът възлага на Арбитражния съвет по социална сигурност (*Conseil arbitral de la sécurité sociale*) компетентността да се произнася по спорове в областта на социалната сигурност. Този съвет заседава в Люксембург град и териториалната му компетентност обхваща цялата страна;

проблемите във връзка със свръхзадължия: законът възлага компетентност на мировите съдилища да разглеждат делата при свръхзадължия.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Мировите съдилища са компетентни да разглеждат граждански и търговски дела, чиито материален интерес (без лихви и разноски) е до 10 000 EUR. По дела с материален интерес над 10 000 EUR компетентен е окръжният съд.

Във всички случаи окръжният съд е компетентен да разглежда делата, чиито материален интерес не може да се оцени парично, например семейни дела.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

По принцип компетентен е съдът на населеното място, в което се намира местожителството на ответника. Това правило се обяснява с волята ответникът да бъде закрилян, като се предполага, че той може да се защити по-лесно пред най-близкия до дома му съд.

Ако ответникът е физическо лице, компетентен е съдът по постоянния или настоящия му адрес.

Когато ответник е гражданско или търговско дружество, то може да бъде призовано не само пред съда, в чийто район се намира седалището му, но и пред съда, в чийто район се намира негов клон или представителство, при условие че и в двата случая то разполага там с представител, надлежно упълномощен да представлява дружеството пред трети страни, и при условие че спорът е възникнал в сферата на дейност на този клон или представителство.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

В областта на договорните отношения ищецът може да предяви иск или пред съда по местожителството на ответника, или в зависимост от естеството на договора — пред съда по мястото на доставка или пред съда по мястото на изпълнение на услугата.

В областта на деликтната отговорност или по гражданските иски, предявявани в хода на наказателното производство: искът може да бъде предявен пред съда по местожителството на ответника или пред съда по мястото на настъпване на вредата, или пред съда по мястото на настъпване на вредоносния факт.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

По отношение на

1. молбите за разрешаване на брак между непълнолетни, молбите за унищожаване на брака, молбите за вдигане на забрана за сключването на брак, за повторно налагане на забрана, за противопоставяне срещу брак и за вдигане на забрана;
2. исковете във връзка с брачни договори и с имуществените отношения между съпрузи и исковете за подялба на имущество;
3. искове във връзка със съответните права и задължения на съпрузите и с приноса към издръжката на семейството и на регистрираното партньорство;
4. прекратяването на регистрираното партньорство;
5. исковете за издръжка;
6. исковете във връзка с упражняването на правото на лични отношения, настаняването и приноса за издръжката и образованието на децата;
7. исковете във връзка с упражняването на родителските права, с изключение на тези за отнемане на родителски права;
8. исковете във връзка със законно управление на имуществото на малолетни и непълнолетни лица и с настойничество над малолетни;
9. исковете за налагане на забрана за връщане в жилището по местожителство срещу лицата, извадени принудително от жилището по силата на член 1, параграф 1 от изменения Закон от 8 септември 2003 г. относно домашното насилие; исковете за удължаване на срока на действие на забраните, свързани с въпросното извеждане, съгласно член 1, параграф 2 от този закон; както и жалбите срещу тези мерки, териториално компетентният окръжен съд, освен ако изрично не е посочено друго, е:

1. съдът по местожителството на семейството;
2. ако родителите живеят разделени — съдът по местожителството на родителя, с когото обичайно живеят непълнолетните деца, когато има общо упражняване на родителските права, или съдът по местожителството на родителя, който упражнява сам тези права;
3. в останалите случаи — съдът по местоживеее на страната, която не е поела инициативата за образуване на производството.

В случай на съвместна искова молба компетентен е съдът по местожителството на една от страните, по избор на страните.

Независимо от това, ако предмет на спора е само издръжката между съпрузи, приносът за издръжката и образованието на децата, приносът за издръжката на семейството или спешните и временни мерки при прекратяване на регистрирано партньорство, компетентен може да бъде съдът по местоживееенето на съпруга или бившия партньор, който е кредитор, или съдът по местоживееенето на родителя, носещ главната отговорност за децата, дори те да са навършили пълнолетие.

Териториалната компетентност се определя от местожителството към деня на подаване на исковата молба, а при бракоразводни дела — деня на подаване на първоначалната молба.

Ако се отправя молба за правна взаимопомощ във връзка с правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с децата, компетентен е съдът, в чийто съдебен район се намира или би трябвало да се намира обичайното местопребиваване на детето.

По дела за развод и за фактическа раздяла и последиците от тях компетентен е съдът по общото местожителство на съпрузите, а ако няма такава, съдът по местожителството на съпруга ответник или, ако разводът е по взаимно съгласие, по местожителството на единия от съпрузите.

В областта на наследяването компетентен е съдът по последното местожителство на починалото лице.

В областта на договорите за наем компетентен е съдът по местонахождението на недвижимия имот.

В областта на трудовото право, компетентен е съдът по мястото на работа. Въпреки това при някои хипотези, в които работодателят инициира производство срещу служител, чийто настоящ адрес се намира на територията на друга държава членка, компетентен е съдът, в района на който се намира настоящият адрес на служителя.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Люксембургското право допуска валидност на „пророгационна клауза“, чрез която страните по даден договор избират съд, който да разгледа техния спор.

Такива клаузи представляват особен интерес, когато е налице спор, страните по който живеят в различни държави. Чрез такива клаузи се позволява да се определи предварително кой съд ще бъде компетентен да се произнесе по евентуален спор. В рамките на Европейския съюз условията за валидност на такива клаузи се определят от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 г.

Споразумение за избор на компетентен съд може да се сключи между страните и за изцяло вътрешни спорове. В този случай страните могат да отнесат до мировия съдия спор, за който той обикновено не би бил компетентен предвид цената на иска или правилата за териториална компетентност. Съгласието на страните може да е дадено изрично или да произтича от факта, че ответникът се явява на съдебното заседание и започва да пледира по същество без да оспорва компетентността на сезирания съд преди да упражни правото си на защита. Страните обаче не могат да прилагат тази процедура пред окръжния съд, за когото правилата за компетентността, която се определя въз основа на цената на иска, представляват правила от обществен порядък.

Пророгационната клауза е валидна само ако е действително приета и от двете страни. Съгласието на страните по този въпрос се доказва по общия ред.

Свободата на страните да изберат съд понякога се ограничава от закона. Така например законът за защита на потребителите обявява за нищожни клаузите, които лишават потребителя от правото му да заведе иск пред общите съдилища.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Съдилищата, разполагащи с особена юрисдикция (трудовият съд, мировият съд, произнасящ се по спорове, касаещи наемни правоотношения, Първоинстанционният административен съд (*Tribunal administratif*), Арбитражният съвет по социална сигурност), предвидени от люксембургското

право, разглеждат като първа инстанция всички дела, които са им възложени, без законът да прави разграничение по отношение на материалния интерес на спора.

Така например мировият съд, който обичайно разглежда единствено дела, чиито материален интерес не надхвърля 10 000 EUR, не е ограничен от посочената стойност, когато е сезиран да се произнесе по спор, касаещ наемни правоотношения.

Териториална компетентност:

Общо правило за териториалната компетентност

Макар по принцип да е компетентен съдът по местожителството на ответника, по отношение на особените юрисдикции има изключения.

Така например компетентният трудов съд е по принцип съдът по местоработата, а не по местожителството на една от страните. По същия начин споровете за наемни правоотношения трябва да се отнасят за разглеждане пред съда по местонахождението на наетия имот.

По отношение на Първоинстанционния административен съд и Арбитражния съвет по социална сигурност този въпрос не се поставя, тъй като тези съдилища разполагат с териториална компетентност за територията на цялото Велико херцогство Люксембург.

Изключения от общото правило

Компетентността на особените юрисдикции е определена изрично и по правило страните не могат да изберат друг съд, освен предвиденият от закона.

Компетентността на съдилищата обикновено се приема за процесуална предпоставка (например в областта на трудовото право), което означава, че дори и при пасивност на страните съдът е длъжен служебно да обяви, че няма компетентност. Както бе обяснено по-горе, изключение от това правило се допуска по делата пред мировия съд, когато цената на иска надвишава материалната компетентност на съда и страните са постигнали изрично или мълчаливо съгласие по въпроса. В този случай не се допуска възможност съдът да приеме служебно, че не е компетентен.

Връзки по темата

<http://www.legilux.lu/>

<https://justice.public.lu/fr.html>

Документи по темата

Структура на съдебната система (147 Kb)

Последна актуализация: 21/05/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница е била наскоро променена. Езикова версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Компетентност - Унгария

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Съгласно Закона за организацията и управлението на съдилищата в Унгария има само един вид специализирани съдилища: съдилища по административни и трудовоправни въпроси (*közigazgatási és munkaügyi bíróságok*), които разглеждат трудови и административни дела. Споровете, които не са трудови или административни, са от компетентността на обикновените съдилища. Жалбите срещу решенията, постановени от специализиран съд, не се разглеждат от специализирания съд, а от обикновен съд, и по-конкретно от окръжния съд (*törvényszék*), в чийто съдебен район се намира съдът по административни и трудовоправни въпроси, чието решение се обжалва.

Съдилищата по административни и трудовоправни въпроси упражняват съдебен контрол върху административните решения и решават споровете, произтичащи от трудови правоотношения или от правоотношения, приравнени на трудови. Административно решение е всяко решение, постановено по административен въпрос от административен орган или от ръководителя на такъв орган и което е взето съобразно Закона за общите правила на административното производство; заповедите за принудително изпълнение, издадени във връзка с нарушения на административни задължения, произтичащи от договор; решенията на органите на местно управление, както и решенията на други органи, образувания или лица, за които в специален закон се предвижда, че подлежат на разглеждане съгласно разпоредбите за административното производство.

Производствата по въпроси в областта на трудовете и приравнените на тях правоотношения, включват наред с другото делата, с които се цели защита на права от областта на трудовото право, дела, свързани със статута на държавен служител или с упражняването на публични функции, както и дела, свързани с участието в кооперация, водещо до задължение за предоставяне на услуги и полагане на труд. На разглеждане в рамките на производството по трудово-правни въпроси подлежат и исковите за права, произтичащи пряко от трудово правоотношение между работник и работодател. Съдилищата по административни и трудовоправни въпроси са компетентни да упражняват съдебен контрол върху административните решения, постановени в контекста на проверките в сферата на заетостта и безопасните условия на труд, върху решенията, отнасящи се, от една страна, до създаването на Комитета за секторен социален диалог и, от друга, до участието в дейността му и правомощията, упражнявани от него, върху административните решения, вземани от националния орган по заетостта съгласно Закона за насърчване на заетостта и обезщетенията за безработица, както и съдебния контрол върху решенията по въпросите на социалната сигурност. По тези въпроси съдилищата по административни и трудовоправни въпроси работят съгласно административно-процесуалните разпоредби.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Съгласно Закона за организацията и управлението на съдилищата на първа инстанция делата се разглеждат от районните (*járásbíróság*) и окръжните съдилища. Делата, които по закон не са от компетентността на окръжните съдилища, попадат в юрисдикцията на районните съдилища. От компетентността на окръжните съдилища са например:

а) делата за имуществени права, когато цената на иска е над 30 млн. HUF, с изключение на искове за имуществени права, произтичащи от брачни правоотношения, ако те са заведени едновременно с или в хода на производство по брачно дело;

б) исковите за обезщетение за вреди, причинени от лица, действащи в рамките на служебните си правомощия в публичната администрация;

- в) споровете за авторски или сродни права, включително дела за защита на права на възнаграждение и на права, произтичащи от колективно управление на права, както и дела, свързани със защитата на индустриална собственост, и дела, свързани с правата, предвидени в член 86, параграфи 3—4 от Гражданския кодекс;
- г) делата, свързани с прилагането на международните договори за превоз или спедиране на стоки;
- д) някои спорове от областта на дружественото право;
- е) някои дела, свързани с образувания, регистрирани от окръжния съд, но които нямат статута на дружество;
- ж) граждански дела във връзка с нарушения на индивидуални права, включително по свързани с тях искове за обезщетяване, когато последните са заведени едновременно с или в хода на основното производство;
- з) дела във връзка с правоотношенията, произтичащи от ценни книжа;
- и) дела за поправка на грешна информация от страна на пресата.

Окръжните съдилища не само разглеждат дела на първа инстанция, но също така постановяват решения на втора инстанция по жалби срещу решенията на районните съдилища и на съдилищата по административни и трудовоправни въпроси.

В случаите, предвидени от закона, регионалните апелативни съдилища (*ítélőtábla*) са компетентни да постановяват решения по жалбите срещу решенията на районните и окръжните съдилища и разглеждат други дела, попадащи в тяхната компетентност. Върховният съд на Унгария (*Kúria*) е най-висшата съдебна инстанция в Унгария. В случаите, предвидени от закона, той се произнася по жалбите срещу решения на окръжните и на регионалните апелативни съдилища и по касационните жалби, както и по конфликти между укази на местната власт и други нормативни документи и отменя тези укази. Наред с това *Kúria* установява неизпълнения на законовите задължения на органите за местно самоуправление и разглежда други дела, които попадат под неговата юрисдикция.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Като правило съдът, в чийто район живее ответникът, има юрисдикция по всички дела, по които не е установена изключителна компетентност на друг съд (обща юрисдикция). Ако ответникът не е с местоживееене в Унгария, юрисдикцията се определя от местопребиваването на ответника. Ако местопребиваването на ответника е неизвестно или е в чужбина, ще бъде взето предвид неговото/нейното последно местопребиваване в Унгария. Ако то не може да бъде установено или ако ответникът не е имал такова в страната, юрисдикцията ще бъде определена въз основа на местожителството на ищеца или, ако това не е възможно, на неговото/нейното местопребиваване; ако ищецът не е физическо лице, компетентен е съдът по неговото седалище. Ако местоработата и местоживееенето на ответника не се намират в един и същ географски район, по искане на ответника, отправено най-късно на първото заседание по делото, съдът прехвърля делото за разглеждане и решаване от компетентния съд по местоработата на ответника.

Ако делото е заведено срещу юридическо лице, общата юрисдикция се определя въз основа на седалището на юридическото лице или седалището на органа, който е оправомощен да го представлява. В случай на съмнение се приема, че седалището се намира там, където лицето упражнява стопанската си дейност. Ако седалището на юридическото лице се намира в Будапеща, но неговата дейност се упражнява на територията на област Пещ, делото се разглежда от съда, който има юрисдикция по отношение на област Пещ. Ако юридическото лице ответник няма седалище в Унгария, компетентен да разгледа делото, заведено от унгарско юридическо лице, ще бъде съдът по седалището на унгарското юридическо лице. Ако ищецът е унгарско физическо лице, компетентен ще бъде съдът по местожителството на ищеца, а при липса на такова — съдът по местопребиваването му.

При определяне на компетентността на съда по искове срещу неперсонифицирани дружества се прилагат разпоредбите, отнасящи се до юридически лица, доколкото е целесъобразно.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

По всички дела, по които не е установена изключителна компетентност на друг съд, ищецът може, ако реши така и при условие че са изпълнени определени предпоставки, предвидени в Гражданския процесуален кодекс, да заведе съдебен иск пред различен съд, допустим от Гражданския процесуален кодекс, вместо пред съда с обща компетентност по местоживееенето, местопребиваването или седалището на ответника.

Така например по имуществени спорове е компетентен също и съдът, в чийто район ответникът пребивава за предвидим период от време (например като служител/работник или студент). В случай на непрофесионални членове на унгарските отбранителни сили и други въоръжени сили, постоянното място на изпълнение на службата им определя съда, който е компетентен. Определянето на компетентния съд на тези основания не се прилага за ответници, които не са процесуално дееспособни.

Срещу ответник, който няма нито местожителство, нито местопребиваване в Унгария, имуществени дела могат да бъдат завеждани пред съда по местонахождение на имуществото, предмет на иска, или по местонахождение на имуществото на ответника, подлежащо на изземване. Ако въпросното имущество представлява вземане, делото може да бъде заведено в съда по местоживееенето на длъжника на ответника, а ако вземането е обезпечено с вещ, делото може да бъде заведено по местонахождението на тази вещ.

Делата за издръжка, надбавки и други подобни периодични вземания, могат да се завеждат и пред компетентния съд по местоживееенето на ищеца.

Делата за получаване на родителски права над дете могат да се завеждат и пред компетентния съд по местопребиваването на детето.

Исковете за собственост или владение на недвижими имоти или за други права върху недвижим имот и исковете, произтичащи от правоотношение, свързано с недвижимия имот, могат да се подават и пред компетентния съд по местонахождението на недвижимия имот.

Дела за вземания, произтичащи от сделки, сключени от стопански субекти в рамките на упражняваната от тях дейност, могат да се завеждат и пред компетентния съд по мястото, където е сключена сделката, или по нейното местоизпълнение.

Искове за обезщетяване на вреди могат да се завеждат пред съда, в чийто съдебен район е настъпила вредата или където вредата е била причинена.

Исковете във връзка с менителница могат да се подават и в съда по мястото на плащане по менителницата.

Съединени искове могат да се подават едновременно срещу второстепенния длъжник и главния длъжник пред съда, който е компетентен да разгледа на каквото и да е основание иска срещу главния длъжник. Ако трето лице предявява претенции към предмета или част от предмета на производство, образувано между две други страни, съдът, който е компетентен по това производство, ще бъде компетентен да разглежда и всички производства, които това лице може да заведе срещу страните по висящото производство, за да защити претенцията си.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Когато законодателството предвижда, че определен съд има изключителна компетентност по делото. Тази разпоредба се прилага например в случаите по-долу.

В случай на производства, заведени за преразглеждане на административни решения, отнасящи се до влизането и престоя на територията на Унгария, компетентността се определя въз основа на седалището на административния орган от първа инстанция. Ако компетентният съд не може

да бъде определен по този начин, Съдът по административни и трудовоправни въпроси на Будапеща ще има изключителна компетентност по случая.

Ако административният орган, сезиран на първа инстанция, е компетентен на територията на цялата страна, Съдът по административни и трудовоправни въпроси на Будапеща ще има изключителна компетентност, с някои изключения.

В случай на дела за прекратяване или ограничаване на принудително изпълнение съдът, който е разпоредил изпълнението, ще има изключителна компетентност. Ако принудителното изпълнение е разпоредено от окръжен съд, съд по административни и трудовоправни въпроси или нотариус, съдът по местопребиваването на длъжника ще има изключителна компетентност.

Делата, произтичащи от налагане на изпълнителен заповед върху движима вещ, са от изключителната компетентност на районните съдилища по мястото на налагането на заповедта.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

По отношение на имуществените спорове, ако законът не предвижда друго, страните могат да изберат кой съд да бъде компетентен да разгледа текущ или евентуален бъдещ спор, който може да възникне от определено правоотношение. Страните могат да направят този избор писмено, устно, с писмено потвърждение, във форма, която е в съзвучие с бизнес практиките, установени между страните или между страни, ангажирани в международна търговия, във форма, която е в съзвучие с търговските практики, които са известни или би следвало да бъдат известни на страните и които са общоизвестни и редовно се използват в съответната сфера от страните, които сключват договори, съдържащи такава разпоредба относно компетентността. Страните не могат да избират компетентния съд, когато в законодателството е предвидена изключителна компетентност на определен съд. Освен ако в законодателството е предвидено или между страните е договорено друго, избраният от страните съд има изключителна компетентност. Изборът на компетентен съд е обвързващ и за правоприемниците на страните. Ако изборът на съд е сред общите условия на договора, по искане на ответника, отправено най-късно на първото заседание по делото, избраният съд препраща делото за разглеждане и решаване на съда, който е компетентен съгласно общите законови разпоредби.

За решаването на текущи или бъдещи имуществени спорове, произтичащи от определено правоотношение, които са от компетентността на окръжните съдилища, страните не могат да избират компетентния да реши спора съд да бъде Окръжният съд на Будапеща - град (*Fővárosi Törvényszék*), нито Окръжният съд на Будапеща – област (*Budapest Környéki Törvényszék*), а за такива спорове, които са от компетентността на районните съдилища — Централният районен съд на Пещ (*Pesti Központi Kerületi Bíróság*).

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Съдилищата по административни и трудовоправни въпроси са единствените специализирани съдилища, които работят в Унгария. При производства по трудово-правни въпроси например изключителната компетентност принадлежи на съда по административни и трудовоправни въпроси, който има юрисдикция в района, където се намира седалището на работодателя или клонът на работодателя, където работникът или служителът упражнява или е упражнявал дейността си по своя трудов договор.

В случай на административни производства, освен ако не е установена изключителна компетентност на друг съд или в законодателството не са предвидени други разпоредби, компетентността се определя въз основа на седалището на административния орган от първа инстанция. Ако юрисдикцията на административния орган, сезиран на първа инстанция, се простира до няколко окръга (включително столицата), компетентността се определя — с някои изключения — въз основа на мястото на пребиваване на ищеца в Унгария или, ако няма такова, неговото/нейното място на престой, а в случай на юридически лица и непсонифицирани органи компетентният съд ще бъде съдът, който има юрисдикция в района, където се намира унгарското седалище на организацията. Ако административното решение, за което се иска преразглеждане, засяга право или задължение, или правоотношение, свързано с недвижим имот, делото трябва да бъде заведено пред съда, който е компетентен по отношение на мястото, където се намира недвижимият имот. Ако административното решение, което ще бъде преразглеждано, е предмет на уведомление или разрешително, или се отнася до дейност, свързана с такова уведомление или разрешително, компетентният съд ще бъде съдът, който има юрисдикция над мястото, където се извършва или трябва да се извършва дейността. Ако административният орган, сезиран на първа инстанция, е компетентен на територията на цялата страна — с някои изключения — Съдът по административни и трудовоправни въпроси на Будапеща ще има изключителна компетентност.

Последна актуализация: 10/11/2015

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [en](#) е била наскоро променена. Езикова версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Компетентност - Малта

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Изборът на съд или трибунал зависи от характера на делото. По-голямата част от гражданските и търговските дела попадат в компетентността на обикновените граждански съдилища, тъй като в Малта няма търговски съдилища. Съществуват и няколко специализирани трибунала, сред които: Промислен трибунал (*Tribunal Industrijali*): разглежда дела, свързани с незаконно уволнение, дискриминационно третиране или друго противоправно третиране на работното място.

Съвет за регулиране на наемните правоотношения (*Bord tal-Kera*): разглежда дела, свързани с промени в условията на наемни договори, включително повишаване на наемната цена и прекратяване на наемни договори. Тези дела трябва да се отнасят до наемни договори, сключени преди 1 юни 1995 г.

Арбитражен съвет за решаване на поземлени спорове (*Bord tal-Arbitraġġ dwar Artijiet*): разглежда дела, свързани с категоризирането на отчуждена земя и размера на обезщетението, дължимо на собственика.

Тези трибунали провеждат заседанията си във Валета, в същата сграда, в която се помещават обикновените граждански съдилища.

Вж. също [отговора на въпрос № 4 в раздел „Завеждане на дело в съда“](#).

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

За да определите пред кой съд следва да предявите Вашия иск, е необходимо да направите справка с глава 12 от Законите на Малта, озаглавена „Граждански процесуален и функционален кодекс“.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Има разлика между висшестоящите и нисшестоящите съдилища. Разликата се състои в това, че нисшестоящите съдилища могат да разглеждат и решават дела с граждански характер относно всички искове, чиято цена не надхвърля 11 646,87 EUR. Висшестоящите съдилища, от друга страна, разглеждат и решават дела с граждански характер относно всички искове, чиято цена надхвърля 11 646,87 EUR, както и всички дела (независимо от цената на иска), свързани с недвижими имоти или със сервитути, тежести и други права, свързани с недвижими имоти, включително искове, свързани с изваждане и отстраняване от недвижим имот, без оглед на това дали имотът е в градски или в селски район, дали е отдаден под наем или се обитава от лица, които пребивават или постоянно живеят там. Вж. също отговора на въпрос № 4 от раздел „Завеждане на дело в съда“.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

Основният принцип на териториалната компетентност е местопребиваването на ответника. Районите на териториална компетентност на съдилищата в Малта са два: островите Малта и Гозо. В отделните градове няма местни съдилища. Исковете срещу лица, които живеят или чието обичайно местопребиваване е в Малта, се предявяват пред съд в Малта. Съответно исковите срещу лица, които живеят или чието обичайно местопребиваване е на остров Гозо, се предявяват пред съд в Гозо.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Вж. отговора на въпрос 2.2.

2.2.2 Изключения от основните правила

Налице е изключение от основното правило, когато задължението следва да бъде изпълнено на конкретен остров. Например ако ответникът живее на остров Гозо, но задължението, предмет на иска, следва да бъде изпълнено на остров Малта, компетентността е на малтийските съдилища и всички искове следва да се предявяват пред съд в Малта, независимо от това, че ответникът живее в Гозо.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Съгласно малтийското законодателство разпоредбите относно териториалната компетентност на съдилищата не предвиждат възможност страните да избират компетентния съд.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Когато задължението следва да бъде изпълнено на конкретен остров.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Не съществуват нормативни разпоредби, допускащи подобна възможност. Съгласно малтийското законодателство страните не могат да определят за компетентен съд, който иначе не би бил компетентен, дори по взаимно съгласие. Липсата на компетентност на съда може да бъде посочена от самия съд, тъй като разпоредбите относно компетентността са императивни.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Уебсайтът <http://www.judiciarymalta.gov.mt/the-courts> съдържа информация за това пред кой съд следва да предявите иска си. Можете също така да посетите уебсайта <http://justiceservices.gov.mt/>, който предоставя достъп до малтийското законодателство: там също ще намерите информация относно това къде да предявите иска си. Добре е да потърсите съвет от адвоката или процесуалния представител, който е подписал документите. Компетентността на специализираните трибунали е уредена в законите, с които те се учредяват.

<http://www.justice.gov.mt> [на английски език](#)

Последна актуализация: 06/03/2017

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Холандия

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

В гражданско- процесуалното законодателство на Нидерландия не са предвидени специализирани съдилища, като например търговски или трудови съдилища. Окръжният съд (*rechtbank*) по принцип е компетентен за всички граждански производства.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

Първоинстанционните съдилища разглеждат всички граждански дела с изключение на делата, определени със закон. Гражданският съд разглежда дела между две страни (физическо или юридическо лице). Гражданският съд няма компетентност по спорове, които попадат в компетентността на административния съд. Това се отнася за споровете с администрацията (публичните власти). Уредбата на холандската съдебна система предвижда три вида съдилища в областта на частното право: окръжни съдилища (*rechtbanken*), апелативни съдилища (*gerechtshoven*) и Върховен съд на Нидерландия (*Hoge Raad Nederlanden*).

От 1 април 2013 г. Нидерландия е разделена на десет съдебни окръга, всеки от които разполага със свой съд: единадесет съдилища с компетентност в четири области. Освен това има четири апелативни съдилища и Върховен съд на Нидерландия.

В окръжните съдилища са създадени организационни единици, известни като „отделения“. Това са районни отделения за административно, гражданско и наказателно право. Съдийските състави могат да са едночленни или многочленни, като многочленният състав се състои от трима съдии. Основният принцип е, че делата на районно равнище, несложните дела и спешните дела се разглеждат от един съдия (едночленен състав). Много семейни дела също се разглеждат от един съдия. Пример за едночленен състав е съдът за малолетни и непълнолетни лица по определени въпроси, засягащи деца. Юридически сложните дела се разглеждат от многочленен състав.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Съдебното дело обикновено започва в окръжния съд. Има четири вида окръжни съдилища:

- по гражданско право (гражданин срещу гражданин),
- по административно право (гражданин срещу публичен орган),
- по наказателно право (правонарушения и престъпления),
- районно отделение.

Апелативни съдилища

Всеки, който не е съгласен с решение на съда, може да обжалва. Жалби по наказателните и гражданските дела се подават в един от четирите апелативни съда. Жалбите по административни дела могат да бъдат разглеждани от следните съдилища в зависимост от предмета:

апелативни съдилища (*gerechtshoven*),

съд от последна инстанция по социалноосигурителни въпроси (*Centrale Raad van Beroep*)

административен съд от последна инстанция по въпроси на търговията и промишлеността (*College van Beroep voor het Bedrijfsleven*)

Държавен съвет (отделение с административна компетентност) (*Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak)*)

Върховен съд

Върховният съд на Нидерландия е върховният съдебен орган на страната в областта на гражданското, наказателното и данъчното право.

Върховният съд може да отменя решения, по-конкретно на апелативните съдилища (това е известно като „касиране“). Върховният съд също така отговаря за запазването на единството на правото и направлява развитието на холандското законодателство.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

В Нидерландия това са окръжните съдилища (*arrondissementsrechtbanken*) на първа инстанция. Жалба срещу решението на първоинстанционния съд може да бъде подадена в апелативния съд. Освен това, „относителната компетентност“ е важна по отношение на въпроса кой от десетте окръжни съда е компетентен: например Амстердамския окръжен съд или Леуварденския окръжен съд — географска компетентност на съда, в който се разглежда делото.

По отношение на международните дела, т.е. делата от транснационален характер, след като бъде установено, че холандският съд има компетентност, местната компетентност се определя от холандското право, освен ако правилото, установяващо международната компетентност, определя и съда с местна компетентност, както е предвидено в член 5, параграфи 1 или 3 от Регламент „Брюксел I“ (Регламент (ЕС) № 44/2001 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела).

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

В производствата, иницирани чрез призоваване на първа инстанция, основното правило е, че компетентен е съдът по местожителството на ответника (член 99 от Гражданския процесуален кодекс (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*)). Ако местожителството на ответника в Нидерландия не е известно, компетентен е съдът по реалното местопребиваване на ответника (в Нидерландия).

Сградата на съда в съдебния окръг, където следва да се разгледа дело на районно ниво, може да бъде определена въз основа на приложението към Декрета за субсидиарност на местата за провеждане на заседания (Съдилища) (*Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen*) от 10 декември 2001 г. (<http://www.overheid.nl/>).

Правилата за местната компетентност на окръжните съдилища се прилагат *mutatis mutandis*.

За производствата, иницирани с искова молба на първа инстанция, основното правило е, че компетентен е съдът по местожителството на ищеца (или на един от ищите, или на една от заинтересованите страни, посочени в иска) (член 262 от Гражданския процесуален кодекс). Ако местожителството на ищеца в Нидерландия не е известно, компетентен е съдът по реалното местопребиваване на ищеца (в Нидерландия). Ако искът е съчетан с дело, иницирано чрез призоваване, компетентен също така е съдът, който разглежда това дело.

2.2.2 Изключения от основните правила

Правилата, посочени в следващите точки 2.2.2.1, 2.2.2.2 и 2.2.2.3, се отнасят основно за производствата, иницирани чрез призоваване.

По отношение на производствата, иницирани с искова молба, където по принцип е компетентен съдът на ищеца, има различни правила за исковете за изменение на издръжка.

Искът за изменение на издръжката на партньор трябва да бъде заведен от ищеца в съда по местожителството на страната, която дължи издръжката. Ако страната, която дължи издръжката, желае да подаде иск за изменение, тя трябва да се обърне към окръжния съд по местожителството на страната, на която се дължи издръжката.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

По отношение на производствата, иницирани чрез призоваване, холандската процесуална уредба включва редица разпоредби, въз основа на които един съд може да бъде компетентен едновременно с компетентния съд, определен по основното правило (съдът по местожителството или реалното местопребиваване на ответника). Това е алтернативна компетентност. Ищецът може да избира между съда, определен по основното правило и съда, определен по алтернативното правило. По-долу тази възможност за избор е изразена със словосъчетанието „също така“.

За производствата, иницирани чрез призоваване, се отнасят следните правила:

Трудови правоотношения

Компетентен по производствата, произтичащи от трудови правоотношения, е също така съдът по мястото, където обичайно се извършва работата (член 100 от Гражданския процесуален кодекс).

Производства, свързани с правата на потребителите

Компетентен по производствата, свързани с правата на потребителите, е също така съдът по местожителството на потребителя или при липсата на местожителство — съдът по реалното местопребиваване на потребителя (член 101 от Гражданския процесуален кодекс).

Непозволено увреждане, деликт и квазиделикт

Компетентен по производствата за непозволено увреждане, деликт и квазиделикт може също така да бъде съдът по мястото, където е настъпило вредоносното събитие (член 102 от Гражданския процесуален кодекс).

Недвижими имоти

Компетентен по производствата, отнасящи се до недвижими имоти, е също така съдът, в чийто район се намира имотът или по-голямата част от имота (член 103 от Гражданския процесуален кодекс). Изключителна компетентност по производствата, отнасящи се до наеми на жилища или наеми на помещения за стопанска дейност, е районният съд, в чийто район се намира наетият имот или по-голямата част от този имот.

Наследства

Компетентен по производствата за наследства е също така съдът по последното местожителство на починалия (член 104 от Гражданския процесуален кодекс).

Юридически лица

Компетентен по производствата, отнасящи се до юридически лица (например прекратяване на юридическото лице, нищожност или валидност на решения на юридическите лица, права и задължения на членовете или съдружниците) е също така съдът по седалището или по място на установяване на юридическото лице.

Несъстоятелност, преустановяване на плащания и реструктуриране на задължения

Компетентен по производствата, свързани с прилагането на правната уредба на несъстоятелността, прекратяването на плащания и реструктурирането на задължения, е също така съдът, в който работи наблюдаващият съдия, а ако не е назначен наблюдаващ съдия — съдът, който се е произнесъл по преустановяването на плащанията (член 106 от Гражданския процесуален кодекс). Законът за несъстоятелността (

Faillissementswet) също съдържа специални правила по отношение на компетентността и тези правила имат предимство пред правилата за компетентност по Гражданския процесуален кодекс.

Избор на съд

В някои случаи страните по даден договор могат да определят съд, различен от този, който е компетентен по общия ред (член 108(1) от Гражданския процесуален кодекс). Има изключения от тази свобода на избор (член 108(2) от Гражданския процесуален кодекс), които се отнасят до дела за правата на потребителите, наемни отношения и трудови договори. В тези случаи съдът проверява дали има валидна клауза за избор на съд (член 110 от Гражданския процесуален кодекс).

Местожителство на ищеца

Ако с прилагането на горепосочените разпоредби за местната компетентност не може да бъде определен компетентен съд в Нидерландия, член 109 от Гражданския процесуален кодекс предвижда, че по изключение компетентен може да бъде съдът по местожителството на ищеца. Такава хипотеза може да е налице, когато работник желае да призове чуждестранен работодател пред съд в Нидерландия и трудовата дейност не е ограничена до конкретно място, а се извършва в цялата страна. Ако и по този начин не може да бъде определен компетентен съд, казусът се отнася до Хагския окръжен съд.

По отношение на разводите следва да се изтъкне и следното:

Местната компетентност на съда по разводите е определена от член 262 от Гражданския процесуален кодекс. Основното правило е: компетентен е съдът по местожителството на ищеца (или на един от ищците, или на една от заинтересованите страни, посочени в иска), а ако местожителството на това лице в Нидерландия не е известно, компетентен е съдът по реалното местопребиваване на лицето (в Нидерландия).

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Холандската процесуална уредба съдържа някои специални правила за местната компетентност, които се отклоняват от основното правило.

Прилагането на специалното правило е задължително. В специалните случаи, посочени по-долу, трябва да бъде избран съд, който е различен от съда по местожителството на ответника.

Малолетни и непълнолетни лица

Компетентен по производствата, отнасящи се до малолетни и непълнолетни лица, е съдът по местожителството на малолетното или непълнолетното лице или ако лицето няма такова местожителство в Нидерландия — съдът по реалното местопребиваване на лицето (член 265 от Гражданския процесуален кодекс).

Това не е алтернативно, а специално правило, което замества основното правило. Компетентният съд не е този по местожителството или местопребиваването на ищеца (основно правило за производствата, иницирани с искова молба), а съдът по местожителството на малолетното или непълнолетното лице или ако лицето няма такова местожителство в Нидерландия — съдът по реалното местопребиваване на лицето.

Гражданско състояние

В производствата за допълване, вписване, заличаване или изменение на обстоятелства, вписани в регистрите за гражданско състояние, или на удостоверения, които подлежат на вписване или вече са вписани в тези регистри, компетентен е съдът, в чийто район удостоверението е вписано или следва да бъде вписано (член 263 от Гражданския процесуален кодекс). Съгласно дял първи на гражданския кодекс (*Burgerlijk Wetboek*), за производствата по удостоверения, които подлежат на вписване или вече са вписани в регистрите за гражданско състояние на община Хага, компетентен е Хагският окръжен съд.

Наем на застроен недвижим имот

В производствата, отнасящи се до наемането на застроен недвижим имот или част от такъв имот, компетентен е съдът, в чийто район се намира наетият имот (член 264 от Гражданския процесуален кодекс).

Попечителство над пълнолетно лице, доверително управление на имущество, наставничество

В производствата, отнасящи се до попечителство над пълнолетно лице, доверително управление на имущество *от името на пълнолетни лица* и наставничество, компетентен е съдът по местожителството или при липса на местожителство в Нидерландия — съдът по реалното местопребиваване на лицето, чието попечителство, имот или наставничество е предмет на производството (член 266 от Гражданския процесуален кодекс).

Отсъстващи или липсващи лица; удостоверяване на смърт (член 267 от Гражданския процесуален кодекс)

В производствата, отнасящи се до наследства, компетентен е съдът по последното местожителство на починалото лице (член 268, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс).

В производствата, отнасящи се до отсъстващи или липсващи лица, компетентен е съдът по местожителството, което отсъстващото или липсващото лице е напуснало. Хагският окръжен съд е компетентен по удостоверяването на смърт (член 269 от Гражданския процесуален кодекс). Следователно, член 269 от Гражданския процесуален кодекс изпълнява функциите на предпазна мрежа.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Съгласно член 108 от Гражданския процесуален кодекс, страните могат да направят избор на съд в писмена форма. Изборът на съд е възможен само в правоотношения, които могат да бъдат установени свободно от страните. Следователно, когато случат засяга обществения ред, избирането на съд не е възможно. Примери за такива случаи са някои казуси по семейното право или случаите на несъстоятелност и преустановяване на плащания. В делата, подсъдни на районните съдилища, възможностите за избор на съд са ограничени. Например, не може да се избира съд, ако стойността на иска е до 25 000 евро (независимо от естеството на иска).

Избраният от страните съд по принцип има изключителна компетентност. Страните могат изрично да изключат презумпцията за изключителна компетентност.

В производствата за развод (прекратяване на брак, съдебна раздяла, прекратяване на регистрирано партньорство, прекратяване на брак след съдебна раздяла) се прилага специалното правило по член 270, параграф 2 от Гражданския процесуален кодекс. Съгласно този член, съдът, който няма местна компетентност, в общия случай препраща делото на съд, който има местна компетентност. Според разпоредбата на член 270, параграф 2 от Гражданския процесуален кодекс, това се прави в производството за развод, само ако ответникът (този от съпрузите, срещу когото е заведен искът) възрази срещу компетентността на съда. Мълчалив избор на съд е възможен, когато всички призовани заинтересовани страни се явят и не претендират липса на компетентност, или когато единият от съпрузите не се яви.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

В холандското процесуално законодателство не са предвидени специализирани съдилища.

Последна актуализация: 12/09/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните,

които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [pl](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Компетентност - Полша

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Гражданските дела в Полша се разглеждат от общи съдилища (*sądy powszechne*) и Върховния съд (*Sąd Najwyższy*) (вж. „Съдебни системи в държавите членки — Полша“), освен ако попадат под компетентността на специализирани съдилища.

Разпоредбите относно компетентността на съдилищата се съдържат в членове 16—18 и членове 27—46 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК) (*Kodeks Postępowania Cywilnego*).

Гражданскоправните дела в районните съдилища (*sądy rejonowe*) се разглеждат от следните отделения:

Граждански

„Семейство, малолетни и непълнолетни лица“ (семейни съдилища, *sądy rodzinne*) — за семейни дела и дела по настояничество; дела, отнасящи се до похваляването на малолетни и непълнолетни лица или до наказуеми деяния, извършени от такива лица; дела за лечението на лица, пристрастени към алкохол, наркотици и психотропни вещества, и дела, които по други закони попадат под компетентността на съда по настояничество.

„Труд и социално осигуряване“ (трудова съдилища, *sądy pracy*) — за производства по трудови и социалноосигурителни правоотношения.

„Търговска дейност“ (търговски съдилища, *sądy gospodarcze*) — за производства по търговското и по гражданското право между стопански субекти, отнасящи се до техните стопански дейности; производства по повод фирмени и партньорски взаимоотношения; искове срещу членове на управителните органи на дружества във връзка с подаването от тези членове на неверни декларации в Националния съдебен регистър; искове за издаване на заповеди, задължаващи стопанския субект да преустанови дейност, която уврежда околната среда, и производства за несъстоятелност.

„Поземлен регистър“ — за поддържане на поземления регистър и за разглеждане на други граждански производства, свързани с поземления регистър.

Окръжните съдилища (*sądy okręgowe*) в Полша имат подобни отделения с изключение на тези за поземления регистър и за семейство, малолетни и непълнолетни лица. Окръжните съдилища в Полша имат отделения по семейно право, които са компетентни да разглеждат, по-конкретно, дела за развод, съдебна раздяла и прекратяване на съдебна раздяла, за анулиране на брак, за установяване на наличието на брак, и за обявяване за изпълними на решенията на чуждестранни съдилища по семейни дела.

Освен това, във Варшавския окръжен съд има следните допълнителни единици, които функционират като отделения:

Съд по защита на конкуренцията и потребителите (*Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów*), чиято дейност включва разглеждането на дела за предотвратяване на монополистки практики и дела, свързани с енергийното регулиране

Съд по марки и промишлени дизайни на ЕС (*Sąd Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych*), който разглежда дела за нарушения, потенциални нарушения или липса на нарушения на права върху марки и промишлени дизайни, за анулиране на дизайни на ЕС, за изтичане на срока или за анулиране на марка, и дела, чийто предмет са последствията от нарушения на права върху марки.

Освен това, от 1 януари 2010 г. Люблинският районен съд е определен за компетентен по електронните производства за заповед за плащане, които попадат под компетентността на други районни съдилища.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

Като общо правило, районните съдилища са компетентни по гражданските дела на първа инстанция. **Районните съдилища** са компетентни по всички дела с изключение на тези, които законът запазва за окръжните съдилища (членове 16 и 507 от ГПК).

Окръжните съдилища имат първоинстанционна компетентност по делата, посочени в член 17 от ГПК, както следва:

- 1) за неимуществени права и имуществени искове, предявени във връзка с тези права, с изключение на [евро](#) **производства за установяване или оспорване на бащинство или майчинство на дете, производства за анулиране на признаването на бащинство и за разтрогване на осиновяване;**
- 2) за [евро](#) **закрилата на авторски права** и сродните им права, както и за дела, отнасящи се до [евро](#) **изобретения, полезни модели, промишлени дизайни, марки, географски указания и топографии на интегрални схеми, както и в производства за закрила на други нематериални имуществени права;**
- 3) за искове по [евро](#) **Закона за средствата за масова информация;**
- 4) за имуществени права, когато стойността на предмета на спора превишава седемдесет и пет хиляди злоти, с изключение на [евро](#) **делата за издръжка, делата за евро нарушаване на права на владееене, делата за евро подялба на имуществото на съпрузи, за евро привеждане на съдържанието на поземления регистър** в съответствие с актуалното правно състояние и за дела, разглеждани в [евро](#) **електронно производство за заповед за плащане;**
- 5) за постановяване на съдебно решение вместо несъдебен акт за разделяне на кооперация;
- 6) за отмяна, анулиране или прогласяване на нищожността на решения на управителните органи на юридически лица или организационни единици, които не са юридически лица, но имат правосубектност, предоставена им със закон;
- 7) за предотвратяване и противодействие на нечестната конкуренция;
- 8) за обезщетяване на [евро](#) **вреда, причинени вследствие на постановяването на влязло в сила решение, което е незаконосъобразно.**

Освен това, компетентността на **окръжните съдилища** обхваща следните неизчерпателно изброени производства:

- 1) производства за ограничаване на дееспособността;
- 2) производства по спорове, отнасящи се до дейностите на държавни предприятия: между съвета на предприятието и директора на предприятието, между управителните органи на предприятието и органите — основатели на предприятието, и между управителните органи и органа, упражняващ надзор върху предприятието;
- 3) за признаване на решения на чуждестранни съдилища и за обявяването им за изпълними (членове 11481 и 11511 от ГПК).

При производството по имуществени права ищецът е длъжен да посочи в исковата молба стойността на предмета на спора, освен ако предмет на спора е определена парична сума.

В случая на парични претенции, дори претенцията да е предявена като алтернативна на друга претенция, посочената парична сума представлява стойността на предмета на спора.

В други имуществени производства ищецът е длъжен да определи стойността на предмета на спора, като посочи в исковата молба парична сума в съответствие с членове 20—24 от ГПК.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Вж. точка 2.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

Полският граждански процесуален кодекс разграничава четири вида компетентност на съдилищата: обща (членове 27—30), алтернативна (членове 31—37), изключителна (членове 38—42) и специална (членове 43—46).

Териториалната компетентност е разгледана подробно в точки 2.2.1—2.2.3.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Обща териториална компетентност

Исковете се завеждат в първоинстанционния съд, който има териториална компетентност по местожителството на ответника (член 27 от ГПК).

В съответствие с член 25 от Гражданския кодекс, местожителството на физическо лице е населеното място, в което това лице живее с намерението да живее там постоянно. Ако ответникът няма местожителство в Полша, общата компетентност се определя по неговото местопребиваване, а когато това място е неизвестно или е извън Полша, искът се завежда според последното местожителство на ответника в Полша.

Искове срещу Държавната хазна се подават в съда, под чиято компетентност попада седалището на организационната единица, за която се отнася спорът. Когато Държавната хазна се представлява от Главната прокуратура на Република Полша (*Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej*), искът се подава в съда, под чиято компетентност попада седалището на клона на прокуратурата, отговарящ за организационната единица, за която се отнася спорът.

Искове срещу други юридически лица или субекти, които не са физически лица, се завеждат в съда, под чиято компетентност попада седалището на съответното лице или субект (член 30 от ГПК).

2.2.2 Изключения от основните правила

Вж. точка 2.2.2.1.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Алтернативната териториална компетентност дава на ищеца възможността да избере съда в някои случаи. В тези случаи ищецът може да сезира съда с обща компетентност или друг съд, посочен в членове 32—371 от ГПК.

Алтернативна териториална компетентност е предвидена за следните случаи:

искове за издръжка и за установяване на бащинство или майчинство на дете, и свързани искове — завеждат се в съда по местожителството на правоимащата страна;

имуществени искове срещу стопански субект — завеждат се в съда, под чиято компетентност попада неговото централно управление или негов клон, ако искът е свързан с дейността на централното управление или клона. Това обаче не се отнася за посочените в закона случаи, когато Главната прокуратура представлява Държавната хазна;

производства за установяване на наличието на договор, производства във връзка с изпълнението, прекратяването или анулирането на договор, и за щети поради неизпълнение или ненадлежно изпълнение на договор — искът се завежда в съда, под чиято компетентност попада мястото на изпълнение на процесния договор, а ако съществува неяснота в това отношение, мястото на изпълнение на договора следва да бъде удостоверено с документ;

искове за непозволено увреждане се завеждат в съда, под чиято териториална компетентност попада мястото, където е настъпило вредоносното събитие;

заплащане на хонорар, дължим за процесуално представителство — искът се завежда в съда, под чиято териториална компетентност попада мястото, където процесуалният представител е осъществил представителството;

искове във връзка с наем на недвижим имот (*najem* или *dzierżawa*) се завеждат в съда, под чиято териториална компетентност попада местонахождението на имота;

иск срещу длъжник по запис на заповед или чек може да се заведе в съда, под чиято компетентност попада мястото на плащане. Ако длъжници по запис на заповед или чек са няколко лица, те могат да бъдат съдени заедно в съда, под чиято компетентност попада мястото на плащане или в съда с обща компетентност за лицето, което е акцептирало или издало запис на заповед или чека;

искове по трудовото право могат да бъдат заведени в съда, под чиято компетентност попада мястото, където работата се извършва, била е извършена или е следвало да бъде извършена, или под чиято териториална компетентност попада мястото на стопанска дейност, където е осъществява трудовата дейност (член 461, параграф 1 от ГПК).

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

„Изключителна компетентност“ на съд означава, че делото може да бъде разгледано само от съда, посочен в Кодекса. Изключителна компетентност е предвидена за следните производства:

относно правото на собственост или други вещни права върху недвижим имот, и владението на недвижим имот — иск може да бъде заведен само в съда по местонахождението на недвижимия имот; когато предмет на спора е сервитут върху земи, компетентността се определя от местонахождението на обременения имот;

относно наследяване, запазени дялове, дарения, указания и други завещателни разпореджания — иск може да бъде заведен само в съда, под чиято компетентност попада последното обичайно местопребиваване на завещателя или ако местожителството на завещателя в Полша не може да бъде установено — в съда по местонахождението на наследството или част от наследството;

относно членството в кооперация, сдружение, дружество или асоциация — иск може да бъде заведен само в съда, под чиято компетентност попада седалището;

относно брачни взаимоотношения — иск може да бъде заведен само в съда, под чиято териториална компетентност е било последното местожителство на съпрузите, дори ако местожителството или обичайното местопребиваване на един от съпрузите продължава да е на това място. При липсата на такова основание, съдът с изключителна компетентност е този по местожителството на ответника, а ако липсва и това основание — съдът по местожителството на ищеца;

относно отношенията между родители и деца или между осиновител и осиновено лице — иск може да бъде заведен само в съда по местожителството на ищеца, ако липсват основания за подаване на иск по общите разпоредби за компетентност.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

„Специална компетентност“ означава, че съдебната компетентност може да бъде определяна различно в хипотезите, посочени в специални закони:

Правото на избор на съд е предоставено на ищеца.

Ако има основания за компетентност на две или повече съдилища или ако искът е срещу няколко лица, които попадат под компетентността на различни съдилища съгласно общата уредба на компетентността. Същото се отнася и ако недвижимият имот, чието местонахождение е основата за определяне на компетентния съд, се намира в районите на действие на няколко съдилища.

Правото на избор е предоставено на двете страни въз основа на споразумение или съвместно искане.

Страните могат да се договорят писмено, че съществуващ спор или всеки бъдещ спор, който може да възникне от определено правоотношение, ще бъдат отнесен в първоинстанционен съд, който няма териториална компетентност по закон. Така определеният съд придобива изключителна компетентност, освен ако страните са договорили друго или ако ищецът подаде искова молба в електронно производство за заповед за плащане. Страните могат също така да ограничат, с писмено съгласие, правото на ищеца да избира измежду няколко съдилища, които са компетентни за съответните спорове.

Изключителната компетентност обаче не подлежи на промяна.

Съгласието за избор на компетентния съд трябва да е в писмена форма. То може да е част от основния договор (клауза за компетентност) или да е оформено като отделно споразумение.

В производствата по трудови и социалноосигурителни правоотношения, по общо искане на страните компетентният съд може да препрати делото на друг съд от същия ранг, който разглежда трудови и социалноосигурителни дела, ако това е оправдано от съображения за спешност.

Компетентния съд се определя от висшестоящия съд или от Върховния съд.

Ако компетентният съд е възпрепятстван да разгледа делото или да предприеме други действия, неговият висшестоящ съд определя друг съд.

Основание за такова определяне може да бъде само обстоятелство, което възпрепятства разглеждането на делото, като например отстраняване на съдия или непреодолима сила.

Когато териториалната компетентност по ГПК не може да бъде определена въз основа на обстоятелствата по случая, Върховният съд е длъжен да посочи съда, който трябва да бъде сезиран (член 45 от ГПК).

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Специализирани съдилища са административните съдилища (*sądy administracyjne*) и военните съдилища (*sądy wojskowe*).

Дейността на военните съдилища се регламентира от Закона за устройството на военните съдилища от 21 август 1997 г. В общия случай, тези съдилища разглеждат наказателни дела в полските въоръжени сили. Други дела могат да бъдат поставяни под тяхната компетентност само със закон.

Дейността на административните съдилища се регламентира от Закона за устройството на административните съдилища от 25 юли 2002 г.

Административните съдилища раздават правосъдие, като упражняват надзор върху дейността на органите на публичната администрация, и като се произнасят по спорове за компетентност и спорове за юрисдикция между органи на местното самоуправление и органи на държавната власт. В изключителни случаи, като част от задълженията си за упражняване на надзор върху дейността на органите на публичната администрация, административният съд може да се произнася по граждански казуси.

Връзки по темата

Министерство на правосъдието

<https://www.ms.gov.pl/en/about-the-ministry-of-justice/>

Списък на общите съдилища в Полша (с адреси)

<http://bip.ms.gov.pl/pl/rejstry-i-ewidencje/lista-sadow-powszechnych/>

Последна актуализация: 12/06/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Румъния

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Освен общите съдилища в Румъния има и специализирани отделения или състави за разрешаване на спорове по определени въпроси. Съгласно разпоредбите на Закон № 304/2004 относно организацията на съдебната система, Висшият касационен съд (*Înalta Curte de Casație și Justiție*) има четири отделения — Гражданско отделение I, Гражданско отделение II, Наказателно отделение, Отделение за административни и данъчноправни спорове — състав от девет съдии и съвместни състави, всеки със своя компетентност. Апелативните съдилища, трибуналите или, където е необходимо, районните съдилища имат специализирани отделения или състави за граждански дела, наказателни дела, дела по въпросите на семейството и децата, дела по административни и данъчноправни спорове, дела, свързани с трудови спорове и спорове относно социалното осигуряване, дружествата, търговския регистър, несъстоятелността, нелоялната конкуренция, морското и речно корабоплаване.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

Гражданският процесуален кодекс установява нормалната процедура за граждански дела. Разпоредбите му се отнасят и до други въпроси, освен ако законите, които регламентират тези въпроси, предвиждат друго.

Членове 94—97 от Гражданския процесуален кодекс регламентират материалната компетентност на гражданските съдилища.

Като първоинстанционни съдилища, районните съдилища разглеждат следните дела, свързани с молби, които могат (не могат) да бъдат измерени в парични средства:

молби, които по реда на Гражданския кодекс са от компетентността на Съда за настояничество/попечителство и семейни въпроси;

молби, свързани с регистрите за гражданско състояние;

молби, свързани с управлението на многоетажни сгради, апартаменти или пространства, изключителна собственост на различни лица, или с правоотношения, установени от асоциации на управителите на етажна собственост с други физически или юридически лица;

молби за принудително извеждане;

молби, отнасящи се до общи стени или канали, разстоянието между сгради или насаждения, правото на преминаване, тежести и други ограничения, засягащи правото на собственост;

молби, свързани с промени или означаване на границите на поземлен имот;

молби за защита на владение;

молби, свързани със задължения да бъдат извършени или да не бъдат извършени действия, които не могат да бъдат измерени в парични средства;

молби за съдебна делба, независимо от стойността;

други молби, които могат да бъдат измерени в парични средства, на стойност до RON 200 000 включително, независимо от капацитета на страните.

Районните съдилища също така разглеждат жалби срещу решения на органите на публичната администрация, имащи компетентност, и на други компетентни органи. Районните съдилища разглеждат и други жалби, за които имат компетентност, предвидена от закона.

Трибуналите разглеждат:

като първоинстанционни съдилища — всички молби, които не са от компетентността на други съдилища, съгласно закона;

като апелативни съдилища — жалби срещу решения, постановени от съдебни състави на първа инстанция;

като касационни съдилища — делата, специално предвидени в закона;

всички други жалби, за които имат компетентност, предвидена от закона.

Апелативните съдилища разглеждат:

като първоинстанционни съдилища — делата по административни и данъчноправни спорове;

като апелативни съдилища — жалби срещу решения, постановени от трибунали на първа инстанция;

като касационни съдилища — делата, специално предвидени в закона;

всички други жалби, за които имат компетентност, предвидена от закона.

Висшият касационен съд разглежда:

жалби срещу решения на апелативните съдилища и срещу други решения в случаите, предвидени от закона;

касационни в интерес на закона;

молби за преюдициално тълкуване на определени правни въпроси;

всички други жалби, за които има компетентност, предвидена от закона.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Румънската система за гражданско правосъдие прави разграничение между по-нисшестоящи и по-висшестоящи съдилища, като материалната компетентност на съдилищата от различен ранг се установява въз основа на функционални критерии (вид на служебните задължения) и процесуални критерии (стойност, предмет или характер на спора).

След измененията на Гражданския процесуален кодекс по отношение на компетентността, трибуналите станаха съдилища с пълна компетентност за разглеждане на делата по същество на първа инстанция. Компетентността на районните съдилища включва разглеждането на искове с малък материален интерес и/или искове с по-малка сложност, които се срещат много често в практиката.

Апелативните съдилища са компетентни да разглеждат обжалвания, а Висшият касационен съд е обикновен касационен съд, който се грижи за еднаквото тълкуване и прилагане на закона на национално равнище.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Правилата за териториална компетентност в румънската система за гражданско правосъдие са установени в член 107 и сл. от Гражданския процесуален кодекс.

Съгласно общото правило, молбата се подава в съда по местожителството или мястото на стопанска дейност на ответника.

2.2.2 Изключения от основните правила

Съществуват специални правила за териториална компетентност, като например:

ако местожителството или мястото на стопанска дейност на ответника е неизвестно, молбата се подава в съда по местопребиваването или представителството на ответника, а ако и то не е известно — съответно по местожителството, мястото на стопанска дейност, местопребиваването или представителството на ищеца;

молбата срещу частноправно юридическо лице може също така да бъде подадена в съда, в чийто район се намира едно от неговите поделения, което няма собствена правосубектност;

молбата срещу сдружение, дружество или друга организация без собствена правосубектност може да бъде подадена в съда, имащ компетентност върху лицето, на което членовете са възложили функциите по управление или администриране; при липсата на такова лице молбата може да бъде подадена в съда, имащ компетентност върху който и да е от членовете на сдружението, дружеството или организацията;

молбите срещу държавата, централните или местните власти и институции и други публичноправни субекти могат да бъдат подавани в съда по местожителството или мястото на стопанска дейност на ищеца или в съда по седалището на ответника.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Румънският граждански процесуален кодекс предвижда правила за алтернативна компетентност (членове 113—115). Съгласно тези правила, териториална компетентност имат също така следните съдилища:

съдът по местожителството на ищеца (молби за установяване на бащинство или майчинство);

съдът по местожителството на ищеца кредитор (задължение за издръжка);

съдът по предвиденото в договора място на изпълнение на договорно задължение;

съдът по местонахождението на имота (наемни правоотношения, производства за регистрация, обосноваване или коригиране на поземлени имоти);

съдът по мястото на отпътуване или пристигане (договори за превоз);

съдът по мястото на плащане (менителници, чекове, записи на заповед и други ценни книжа);

съдът по местожителството на потребителя (обезщетяване на потребители по договори с лица, предоставящи професионални услуги);

съдът по мястото, където е извършено неправомерното увреждане или деликтното действие, или където е настъпила щетата — за молби, свързани със задълженията, произтичащи от такива действия.

Когато ответникът извършва редовно професионални, селскостопански, търговски, промишлени или подобни дейности извън своето местожителство, молбата може също така да бъде подадена в съда по мястото на извършване на дейностите, ако се отнася до парични задължения, които възникват на това място или следва да бъдат изпълнени на това място.

По отношение на застрахователните правоотношения, молбите за обезщетяване могат да бъдат подавани в съда по местожителството или мястото на стопанска дейност на застрахованото лице, в съда по местонахождението на застрахованите вещи или в съда, в чийто район е възникнал застрахователният риск.

Изборът на компетентност по взаимно съгласие е нищожен, ако е направен преди възникването на правото на обезщетение, а по въпросите, свързани със задължителната застраховка „гражданска отговорност“, увреденото трето лице може също така да инициира пряко производство в съда по своето местожителство или място на стопанска дейност.

Съдът по местожителството или местопребиваването на лице, което се ползва от закрила, се произнася по териториалната компетентност за молби, отнасящи се до закрилата на физически лица, за които, съгласно Гражданския кодекс, компетентен е съдът по настойничество /попечителство и семейни въпроси. По молбите, отнасящи се до допускането от съда по настойничество/попечителство и семейни въпроси на извършването на правни действия (по отношение на имущество), компетентен е съдът по местонахождението на имуществото. В този случай съдът по настойничество/попечителство и семейни въпроси, който е постановил решението, изпраща препис от решението на съда по настойничество/попечителство и семейни въпроси на съда по местожителството или местопребиваването на ползващото се от закрила лице. Молбата за развод попада под компетентността на районния съд по мястото на последното общо жилище на съпрузите. Ако съпрузите нямат общо жилище или никой от тях не живее в мястото на последното общо жилище, за което е компетентен районният съд, компетентен е съдът по мястото, където се намира жилището на ответника. Ако ответникът не живее в Румъния и Румъния има международна компетентност, компетентен е съдът по мястото, където се намира жилището на ищеца. Ако ищецът и ответникът не живеят в Румъния, по взаимно съгласие на страните молбата може да бъде подадена във всеки районен съд в Румъния. При липсата на такова съгласие молбата се подава в Букурещкия районен съд на пети район (член 914 от Гражданския процесуален кодекс).

Молби за разрешаване на индивидуални трудови спорове се подават в трибунала по местожителството/местоработата на ищеца (член 269 от Закон № 53/2003 — Кодекс на труда).

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Правилата за установяване на изключителна компетентност се съдържат в членове 117—121 от Гражданския процесуален кодекс. По смисъла на тези разпоредби:

молбите за права върху недвижими имоти се подават само в съда по местонахождението на имота. Ако имотът се намира в няколко района, компетентни за които са различни съдилища, молбата се подава в съда по местожителството/местопребиваването на ответника, при условие че този съд е компетентен за някой от съответните райони, в противен случай молбата може да бъде подадена във всеки съд по местонахождението на имота. Тези разпоредби се прилагат също така за молбите за защита на владееене, за означаване на граници, за ограничаване на правата върху недвижим имот и за съдебна делба на имот, освен ако неподелената съсобственост е наследствена;

по отношение на наследствата, до делбата на неподелената съсобственост съдът по последното местожителство на починалия има изключителна компетентност върху молбите, които се отнасят до :

валидността или изпълнението на завещателните разпореджания;

наследството, тежестите върху наследството и тежестите, свързани с евентуални искове на едни наследници срещу други наследници;

молбите на правоприемниците или кредиторите на починалото лице срещу всеки от наследниците или срещу изпълнителя на завещанието;

по отношение на молбите, свързани с дружества, съдът по основното място на стопанска дейност на дружеството има изключителна компетентност до приключване на производството по ликвидация/заличаване;

трибуналет по мястото на стопанска дейност на длъжника има изключителна компетентност по молбите, свързани с несъстоятелност или със споразумения с кредиторите;

молбата от лице, упражняващо професионална дейност, срещу потребител се подава само в съда по местожителството на потребителя.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Страните могат да се договорят писмено, а в случая на текущи спорове — и чрез устно заявление пред съда, че делата, свързани с активи и други техни права, могат да бъдат разглеждани от съдилища, различни от тези, които биха имали териториална компетентност, освен ако тези съдилища имат изключителна компетентност. В споровете, отнасящи се до права на потребителите и в други случаи, предвидени от закона, страните могат да се договорят за избор на компетентност само след възникването на правото на обезщетение и всяко споразумение, което противоречи на това правило, се счита за нищожно (член 126 от Гражданския процесуален кодекс).

Акцесорни, допълнителни или съпътстващи молби се подават в съда, който е компетентен за основната молба, дори ако попадат под материалната или териториалната компетентност на друг съд, с изключение на молбите, свързани с несъстоятелност или със споразумения с кредиторите. Ако един съд има изключителна компетентност върху една от страните, този съд има изключителна компетентност върху всички страни (член 123 от Гражданския процесуален кодекс).

Освен това, в съответствие с разпоредбите на член 124 от Гражданския процесуален кодекс съдът, който е компетентен да се произнесе по основната молба, се произнася също така по защитите и изключенията, освен тези, които са от предварителен характер и попадат в изключителната компетентност на друг съд; процесуалните искания се разглеждат от съда, в който са внесени.

Въпросът за общата липса на съдебна компетентност може да бъде поставен от страните или от съдебния състав на всеки етап от производството. Въпросът за липсата на материална компетентност или за липсата на териториална компетентност по отношение на публичноправния ред задължително се поставя на първото заседание, на което страните са надлежно призовани пред първия съд, докато въпросът за липсата на компетентност по отношение на частноправния ред може да бъде поставен само от ответника в рамките на защитата или ако такава защита не е задължителна — на първото заседание, на което страните са надлежно призовани пред първия съд. Ако липсата на компетентност не е свързана с публичноправния ред, страната, подала молбата в съд, който няма компетентност, не може да поиска обявяването на липса на компетентност (член 130 от Новия граждански процесуален кодекс).

В граждански спорове с трансгранични последиствия, отнасящи се до права, с които страните разполагат свободно по румънското право, ако страните са постигнали валидно съгласие, че румънските съдилища са компетентни да се произнасят по текущи или бъдещи спорове във връзка с тези права, румънските съдилища са единствените съдилища, компетентни да се произнасят по тези спорове. Освен ако законът предвижда друго, компетентен да се произнесе по молбата е румънският съд, пред който е призован ответникът, при условие че ответникът се яви в съда и представи защита по същество, и не поиска изключение, свързано с липсата на компетентност, най-късно до края на етапа на събиране на доказателства от първия съд. В двата случая, посочени по-горе, румънските съдилища могат да оставят молбата без разглеждане, ако от обстоятелствата по случая е ясно, че спорът няма съществена връзка с Румъния (член 1066 от Новия граждански процесуален кодекс).

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Вж. отговорите на въпроси 1, 2, 2.1., 2.2., 2.2.2.1. и 2.2.2.2.

Последна актуализация: 13/06/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [sl](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Компетентност - Словения

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

В Словения компетентни да разглеждат гражданскоправни спорове на първа инстанция са районните съдилища (*okrajna sodišča*) и окръжните съдилища (*okrožna sodišča*). Тези съдилища имат компетентност да се произнасят по всички типични гражданскоправни въпроси и спорове (определяне на обезщетения, имотни въпроси, семейни спорове и др.). Въпросът за пределите на компетентността на районните и окръжните съдилища е разгледан по-долу.

Само окръжните съдилища са компетентни да разглеждат и решават търговски спорове на първа инстанция. Търговски са споровете, при които всяка от страните по гражданско дело е дружество, институция (включително публична институция), кооперация, държавата или органи на местно самоуправление. Търговски са и споровете, свързани с правоотношенията между еднолични търговци, произтичащи от тяхната стопанска дейност, и дружества, институции (включително публични институции), кооперации, държавата или органи на местно самоуправление.

Съгласно закона компетентни да разглеждат трудовоправни спорове, дори когато по делото е налице гражданскоправен спор, са съдилищата по трудовоправни спорове (*delovna sodišča*) и съдилищата по социалноосигурителни спорове (*socialna sodišča*). Трудовоправните спорове засягат отношенията между работодател и служител и нарушенията на правата и задълженията, произтичащи от трудови правоотношения. Съдилищата по трудовоправни спорове са компетентни да решават индивидуални трудови спорове (спорове, произтичащи от трудови правоотношения, и имуществени спорове, свързани с такива правоотношения), колективни трудови спорове (спорове, едната страна по които обикновено е профсъюз или друга институционална форма за представителство на работниците), спорове относно законността на стачки и спорове, свързани с правата на работниците да участват в управлението на предприятието, които са им предоставени от словенското законодателство. Съдилищата по социалноосигурителни спорове решават спорове, свързани с права, произтичащи от осигуряване за пенсия и нетрудоспособност, здравно осигуряване и осигуряване за безработица, както и с права, свързани със семейни и социални обезщетения.

Тъй като въпросът за компетентността възниква само при предявяването на иска пред съда (преди съдът да разгледа и да се произнесе с решение по делото, той проверява дали искът попада в неговата компетентност), се препоръчва ищецът първо да се консултира с адвокат, за да избегне ненужно забавяне. При всяко производство, което разглежда, съдът винаги трябва да анализира въпроса за компетентността и да се увери, че никой друг (например административен) орган не е компетентен по спора. Ако съдът установи, че не е компетентен, той следва да отхвърли иска. Това води да ненужна загуба на време и увеличава разноските на страната.

Информация относно организацията, седалището и компетентността на съдилищата може да се намери на официалния уебсайт на Върховния съд на Република Словения (*Vrhovno sodišče Republike Slovenije*): <http://www.sodisce.si/>

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

Искове могат да се предявяват пред всеки съд в Словения, но ищецът следва да се съобразява с материалната подсъдност (кой съд е компетентен да разгледа иска по същество) и местната подсъдност. На уебсайта на Върховния съд на Република Словения е поместена основна информация за адресите на всички районни и окръжни съдилища в Словения: <http://www.sodisce.si/>

В Словения материалната подсъдност на първа инстанция, т.е. възможността съдът да се произнесе по конкретен иск, е поделена между районните и окръжните съдилища. От решаващо значение за определяне на компетентния по даден спор съд са следните два критерия: цената на иска (предметът на спора) и правното основание на спорното правоотношение (съдържанието и предметът на спора).

В този смисъл общото правило е, че окръжните съдилища разглеждат по-важните спорове с висока цена на иска, които са от голямо значение за живота на съответната страна или са сложни в правно отношение, тъй като съдилищата са длъжни прилагат в хода на делото закони, които се отнасят до сложна и деликатна правна проблематика (напр. развод, искове за издръжка на дете).

Апелативните съдилища (*višja sodišča*), които в Словения са четири на брой, правораздават на втора инстанция. Не е възможно да се предяви иск направо пред тези съдилища. Апелативните съдилища разглеждат жалби срещу решенията на районните и окръжните съдилища, както и спорове за подсъдност между районните и окръжните съдилища в съдебния район, върху който се простира тяхната компетентност.

Върховният съд на Република Словения е компетентен да се произнася по жалби срещу решенията на апелативните съдилища, и по-специално взема решения по ревизионни жалби и по касационни жалби. Когато е подадена молба по реда извънредно производство, заинтересованата страна трябва да бъде представлявана от адвокат. По закон само правоспособни адвокати могат да извършват определени процесуални действия пред Върховния съд.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Както е посочено в предишната точка, компетентността на първа инстанция е поделена между районните и окръжните съдилища. Тези два вида съдилища обаче не са в строго йерархични отношения. Компетентността на съдилищата е определена от закона, но като цяло окръжните съдилища разглеждат дела, които са по-сложни в правно и фактическо отношение.

Съгласно Гражданския процесуален закон (*Zakon o pravdnem postopku* – ППЗ) районните съдилища, които в Словения са 44 на брой, са компетентни да се произнасят по следните видове дела:

имуществени искове, когато цената на иска не надхвърля 20 000 EUR;

спорове за нарушаване на права на собственост;

спорове, свързани със сервитути и вещи тежести;

спорове, свързани с наемни отношения.

Районните съдилища разглеждат и дела за правна помощ, по които по закон никой друг съд не е компетентен, както и други дела, определени от закона.

Окръжните съдилища, които в Словения са 11 на брой, са компетентни да се произнасят по следните видове дела:

имуществени искове, когато цената на иска надхвърля 20 000 EUR;

искове за установяване или оспорване на бащинство и на произход от майката;

брачни спорове;

спорове, свързани със задължения за издръжка;

спорове, свързани със закрилата и отглеждането на децата;

спорове, свързани с личните отношения на децата с родителите и с други лица, когато се разглеждат съвместно със спорове, свързани със закрилата и отглеждането на децата;

спорове, свързани с авторски права и със защитата или използването на изобретения и търговски марки или с правото на използване на търговско наименование, както и спорове свързани със защитата на конкуренцията;

търговски спорове;

спорове, възникнали във връзка с производства по несъстоятелност.

Разглеждането на първа инстанция на дела, свързани с права на интелектуална собственост, е от изключителната компетентност на Окръжния съд на Люблина. Окръжните съдилища са компетентни и по искове за международна правна помощ и за правна помощ в производства за признаване на решенията на чуждестранни съдилища, като освен това разглеждат и други дела, определени по закон.

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

По принцип иск може да се предяви пред всяко от първоинстанционните съдилища в Словения, посочени по-горе. Съдът, пред който е предявен искът, трябва да се произнесе относно своята компетентност да разгледа делото, преди да даде ход на делото по същество. Ако съдът установи, че съответното дело не му е териториално подсъдно, може да обяви, че не е компетентен и да прехвърли делото на друг съд, но само когато насрещната страна повдигне въпроса за липса на компетентност, като задължително трябва да стори това, ако друг съд има изключителна териториална компетентност по иска. Съществуват обаче някои общи правила за определяне на териториалната компетентност на съдилищата, които се прилагат от съображения за икономия на разходи за страните и по-бързо приключване на производството.

ГПЗ съдържа критерии за определяне на общата и специалната териториална компетентност, като това става съобразно предмета на спора и страните по него. Подробно описание се съдържа в следващите точки.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Съгласно тези критерии, срещу физическо или юридическо лице искът се предявява пред съда, който е териториално компетентен за района, където се намира постоянното местопребиваване на ответника или седалището на юридическото лице. Ако искът е срещу чуждестранно физическо или юридическо лице, обща териториална компетентност има съдът, в чийто съдебен район се намира местопребиваването на физическото лице в Словения или където е регистриран клонът на юридическото лице.

2.2.2 Изключения от основните правила

В определени случаи ГПЗ дава на страните по делото възможност да предявят иска си пред съд, различен от този с обща териториална компетентност. В специално предвидени случаи (с оглед на предмета или съществото на спора) страната може да предяви иск само пред съда, който единствен е компетентен да разгледа съответния иск (в такъв случай говорим за изключителна териториална компетентност).

Ако ищецът предяви иск пред съд, който не е териториално компетентен, съдът се обявява за некомпетентен и делото се прехвърля на друг компетентен съд, където разглеждането на делото продължава, както ако искът е предявен пред този съд.

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Както е посочено по-горе, в някои случаи е възможно две съдилища да са едновременно териториално компетентни по даден спор. В тези случаи ищецът може да избере пред кой съд да предяви иска си (**избирателна подсъдност**).

Този вид подсъдност е уредена в членове 49 – 65 от Гражданския процесуален закон. По долу са описани само най-важните случаи и тези от най-голямо значение за страните по делото.

Споровете за издръжка на съпруг са подсъдни не само на съда, който разполага с обща териториална компетентност, но и на съда по постоянното местопребиваване на ищеца (лицето, което има право на издръжка). Страните по брачни спорове (бракоразводни дела) също имат право да изберат компетентен съд. В този случай компетентен да разгледа делото е съдът по последното съвместно местопребиваване на съпрузите. По спорове за установяване или оспорване на бащинство или на произход от майката компетентен е и съдът по постоянното или временното местопребиваване на детето, което има право да предяви иск съгласно словенското законодателство. В случаите, когато словенски съд е компетентен да разглежда такива спорове поради това, че постоянното местопребиваване на ищеца е в Словения, съдът по постоянното местопребиваване на ищеца също има териториална компетентност. По извъндоговорни претенции за обезщетение за вреди (такива най-често са случаите, свързани с пътнотранспортни произшествия) успоредно със съда, който разполага с обща териториална компетентност, компетентен е и съдът, в чийто район е възникнало вредоносното събитие (напр. мястото на пътнотранспортното произшествие), или съдът, в чийто район са възникнали последиците на събитието. В случай на произшествие, довело да загуба на човешки живот или тежки травми, компетентен е и съдът по постоянното или временното местопребиваване на ищеца. По спорове, свързани с договорни отношения между страните, компетентен е и съдът по мястото, където е следвало да бъдат изпълнени договорните задължения. Подобни са разпоредбите относно споровете във връзка с менителници или чекове (компетентен е съдът по мястото на плащане). Както е посочено по-горе, в Гражданския процесуален закон са предвидени и други случаи на избирателна подсъдност.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

В определени случаи законът предвижда специална териториална компетентност и определя съд, който единствен е компетентен да разглежда съответните спорове. Тогава говорим за **изключителна териториална компетентност**, която се прилага, както следва:

по спорове, свързани с вещни права, нарушаване на права на собственост и наемни отношения, с изключителна териториална компетентност разполага съдът, в чийто район е разположен имотът;

по спорове, свързани с вещни права върху морски плавателни съдове или въздухоплавателни средства (както и по спорове, свързани с лизинг на такива вещи), с изключителна териториална компетентност разполага съдът, в чийто район се намира регистърът, в който е заведен плавателният съд или въздухоплавателното средство;

по спорове, възникнали в хода или в резултат на съдебни или административни изпълнителни производства, и по спорове, възникнали в хода или във връзка с производства по несъстоятелност, с изключителна териториална компетентност разполага съдът, в чийто район е съдът, който осъществява изпълнителното производство или производството по несъстоятелност.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Словенското законодателство допуска страните по даден спор да се договорят относно компетентния съд на първа инстанция (**споразумение за териториална компетентност**). Страните могат да предвидят с договор различна от определената по закон териториална подсъдност. Трябва да се подчертае обаче, че страните не могат да сключат договор за изменение на материалната подсъдност, която се определя само от закона (вж. обяснението по-горе).

Страните могат да се договорят, че на първа инстанция спорът им ще бъде разгледан от съд, който иначе не би имал териториална компетентност. Основното изискване, което трябва да спазват страните, е определеният от тях съд да е компетентен да реши делото по същество, т.е. да разполага с материална компетентност (вж. разделението на подсъдността между районните и окръжните съдилища). Не се допуска договаряне и когато законът предвижда изключителна териториална компетентност за даден съд (вж. предишната точка).

Договорът между страните следва да се сключи в писмена форма и да се отнася до съществуващ или бъдещ спор, свързан с тяхно конкретно правоотношение. Ищецът следва да приложи договора към исковата молба, с която предявява иск пред съответния съд. Важно е да се отбележи, че по време на производството, т.е. след като пред съда вече е предявен иск, не може да се сключи договор за определяне на териториалната компетентност, тъй като този договор трябва да е приложен към исковата молба.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

В словенската правосъдна система липсват специализирани съдилища в областта на гражданското и търговското право (напр. специализирани семейни съдилища за решаване на брачни спорове или спорове между родители и деца), като всички граждански спорове се решават от районните и окръжните съдилища или техните граждански и търговски отделения. Към съдилищата функционират специални отделения (гражданско, семейно, търговско, по изпълнителни производства, по безспорни производства и за пробация). По принцип в тези отделения правораздават и постановяват решения специализирани съдии.

Специализирани съдилища са създадени само по трудовоправни и социалноосигурителни спорове. Тяхната организация и компетентност са описани във встъпителните бележки.

Връзки по темата:

<http://www.sodisce.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs>

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

Последна актуализация: 24/06/2016

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Словакия

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

В първоинстанционните производства по граждански въпроси, компетентни по принцип са общите съдилища, което означава, че в повечето случаи компетентен е районният съд (*okresný súd*) (раздел 12 от Кодекса на състезателното гражданско производство (*Civilný sporový poriadok*) (КСГП) и в изключителни случаи — окръжният съд (*krajský súd*) (раздел 31 от КСГП). В някои случаи трябва да бъде сезиран специализиран съд (вж. отговора на въпрос № 3).

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

Под материална компетентност в общия случай се разбира разпределянето на компетентността за произнасяне на първа инстанция между различни видове съдилища. Това означава да се определи кой съд следва да се произнесе на първа инстанция по даден въпрос — районният съд или окръжният съд. В общия случай районните съдилища са компетентни да разглеждат граждански дела на първа инстанция (раздел 12 от КСГП). По някои въпроси, посочени в закона, на първа инстанция се произнасят окръжните съдилища (раздел 31 от КСГП). Основният критерий за определянето на съдебната компетентност е естеството на въпроса.

Основа на съдопроизводството е разглеждането от първоинстанционния съд. Всеки въпрос трябва първо да бъде разгледан от първоинстанционен съд. Обстоятелствата към момента на започване на производството, т.е. в деня на постъпване на молбата или иска в съда, са определящи за материалната компетентност. Промени на обстоятелствата в хода на производството не засягат вече установената материална компетентност.

Наличието на материална компетентност е едно от основните процесуални условия, които се отнасят до съда. Съдът проверява служебно дали това условие е изпълнено на всички етапи от производството и на всички инстанции, поради което не е необходимо да се повдига възражение за липса на материална компетентност. Ако съдът установи, че няма материална компетентност, той е длъжен да препрати делото на друг съд, който има материална компетентност. Съдът уведомява ищеца. Ако искът вече е връчен на ответника, съдът е длъжен също така да уведоми тази страна, че е препратил делото на съд, който има материална компетентност. Спор по материалната компетентност може да възникне само между районен и окръжен съд, тъй като Върховният съд (*Najvyšší súd*) няма материална компетентност в първоинстанционното производство. Спорът между районния и окръжния съд относно материалната компетентност се решава от Върховния съд, който е висшестоящ и за двата съда по отношение на определянето на компетентност.

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Правосъдната система на Словашката република включва тристепенна структура от съдилища — районни съдилища, окръжни съдилища и Върховен съд. Районните съдилища са компетентни да разглеждат граждански дела на първа инстанция (раздел 12 от КСГП). Окръжните съдилища са компетентни на втора инстанция, което означава, че жалбите срещу решения на районните съдилища във всички случаи се разглеждат от окръжните съдилища. Изключение са споровете, възникнали от общи проверки по въпроси на потребителите, по които окръжните съдилища (Братиславски окръжен съд, Окръжен съд — Банска Бистрица и Окръжен съд — Кошице) се произнасят в своите окръзи като първоинстанционни съдилища (раздел 31 от КСГП).

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

Териториалната компетентност е регламентирана от Кодекса на състезателното гражданско производство и Кодекса на несъстезателното гражданско производство (*Civilný mimosporový poriadok*) (КНГП). Правилата за териториална компетентност определят кой първоинстанционен съд, т.е. кой конкретен съд от всички съдилища, които имат материална компетентност, следва да разгледа въпроса и да се произнесе по него. Приложимата нормативна уредба предвижда два различни вида териториална компетентност — обща и особена. Особената териториална компетентност има предимство при определянето на териториална компетентност на съда. Ако с този метод не може да бъде определена компетентност, прилага се общата териториална компетентност. Териториалната компетентност може също така да бъде избираема

(алтернативна/факултативна) или изключителна. Ако териториалната компетентност е избираема, ищецът може по свой избор да сезира общия съд на ответника или друг съд, посочен в КСГП. Ако териториалната компетентност е изключителна, изброени са случаите, когато териториално компетентният съд е различен от общия съд на ответника. Това означава, че компетентен е определен съд, независимо от това, кой е общият съд на ответника и независимо от възможността на страната да избере съда, който да разгледа въпроса.

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Съсстезателни производства

Съгласно разпоредбите на КСГП, общият съд на ответника е компетентен винаги, когато не е предвидено друго (раздел 13 от КСГП).

Общият съд на физическо лице е този, в чийто район се намира постоянното местожителство на това лице (раздел 14 от КСГП).

Общият съд на юридическо лице е този, в чийто район се намира седалището на това лице (раздел 15, параграф 1 от КСГП). Общият съд на чуждестранно юридическо лице е този, в чийто район се намира представителството на това лице в Словашката република (раздел 15, параграф 2 от КСГП).

Ако общият съд не може да бъде определен по този начин, общ съд е този, в чийто район се е намирало последното местопребиваване на физическото лице или последното седалище на юридическо лице или ако няма такъв съд — съдът, в чийто район се намират активите на лицето (раздел 16 от КСГП).

Общият съд на държавата е този, в чийто район е настъпило обстоятелството, представляващо основание на иска (раздел 17 от КСГП).

Несъсстезателни производства

Териториална компетентност по несъсстезателни производства (раздел 3 от КНГП) има съдът, посочен в закона. Ако териториалната компетентност не може да бъде определена по този начин, териториално компетентен е общият съд на ищеца.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Алтернативната компетентност (избираема компетентност) отразява правото на ищеца да избере съд, който е компетентен по раздел 19 от КСГП, вместо общия съд на ответника. Освен общият съд на ответника, териториално компетентен е също така съдът, в чийто район:

- се намира местоработата на ответника, определена в трудовия договор;
- е настъпило обстоятелството, обуславящо иска за обезщетение;
- се намира клонът на ответника, ако ответникът е юридическо лице и спорът се отнася до този клон;
- се намира постоянното местожителство на ищеца, ако ищецът потребител и спорът се отнася до правата на потребителя или ако производството е по спорове, свързани с арбитражно производство по правата на потребителя;
- се намира постоянното местожителство или седалището на ищеца, или организационната единица на ищеца — чуждестранно юридическо лице, ако спорът се отнася до недопускането на дискриминация.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Изключителна компетентност в **съсстезателното производство** означава, че ищецът е длъжен да избере съд, който е компетентен по раздел 20 от КСГП, вместо общия съд на ответника. Териториалната компетентност в тези случаи принадлежи на съда:

- в чийто район се намира недвижимият имот, когато спорът се отнася до вещни права върху недвижим имот;
- в чийто район се провежда производството по наследяване, ако спорът се отнася до производство по наследяване;
- в който се провежда изпълнителното производство, ако спорът е във връзка с особения характер на това производство;
- в който се провежда производството по несъстоятелност или реструктуриране, ако спорът е във връзка с особения характер на това производство, с изключение на производствата за уреждане на неделимо семейно имущество;
- в чийто район се намира мястото на арбитража, ако производството е по спорове, отнасящи се до арбитражното производство, с изключение на арбитражните производства по правата на потребителя; ако мястото на арбитража е извън Словашката република, компетентен по делото е съдът, в чийто район се намира постоянното местожителство или седалището на ответника, или организационната единица на ответника — чуждестранно юридическо лице; ако ответникът няма постоянно местожителство, седалище или съответно организационна единица в Словашката република, тогава компетентен по делото е съдът, в чийто район се намира постоянното местожителство или седалището на ищеца, или организационната единица на ищеца — чуждестранно юридическо лице.

Изключителна компетентност в **несъсстезателното производство** означава, че компетентни вместо общия съд са някои от следните съдилища:

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **развод на съпругеска двойка**, има съдът, в чийто район се е намирал адресът на последното общо местопребиваване на съпрузите, при условие че поне един от тях продължава да живее в същия район. Ако това условие не е изпълнено, териториална компетентност има общият съд на този от съпрузите, който не е подал иска. Ако компетентният съд не може да бъде определен по този начин, компетентен е общият съд на ищеца (раздел 92 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **установяването на недействителността** или на **нищожността на брак**, има съдът, в чийто район се е намирал адресът на последното общо местопребиваване на съпрузите, при условие че поне един от тях продължава да живее в същия район. Ако това условие не е изпълнено, териториална компетентност има общият съд на този от съпрузите, който не е подал иска. Ако компетентният съд не може да бъде определен по този начин, компетентен е общият съд на който и да е от съпрузите (раздел 101 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **съдебна закрила на малолетни и непълнолетни лица**, има съдът по местопребиваването на малолетното или непълнолетното лице, определено по взаимно съгласие на родителите или при липса на такава съгласие — в съответствие със закона в началото на производството (раздел 112, параграф 1 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **осиновяване**, има съдът по местопребиваването на детето, определено по взаимно съгласие на родителите или при липса на такава съгласие — в съответствие със закона в началото на производството. Ако няма такъв съд, компетентен да разгледа делото е съдът, в чийто район живее детето (раздел 136 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **дееспособност за правни действия**, има съдът по местопребиваването на лицето, чиято дееспособност е предмет на производството (раздел 232 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **допустимостта на настаняването и задържането на лице в лечебно заведение**, има съдът по местонахождението на лечебното заведение (раздел 252 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **назначаването на настойник/попечител**, има съдът по местопребиваването на засегнатото лице или ако няма такъв съд — съдът, в чийто район се намира имуществото на лицето (раздел 273 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **обявяването на смърт**, има общият съд на лицето, обявяването на чиято смърт е предмет на производството (раздел 220 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **наследяване**, има съдът, в чийто район:

- се е намирало постоянното местожителство на завещателя към момента на смъртта му;

б) се намира имуществото на завещателя, освен ако компетентността вече е определена въз основа на буква а);
в) е починал завещателят, освен ако компетентността вече е определена въз основа на букви а) или б) (раздел 158 от КНГП).
В следващи производства териториална компетентност има съдът, който е приключил производството по наследяване (раздел 159 от КНГП).
Ако във връзка с производството по наследяване трябва да бъде утвърдено правно действие на малолетно или непълнолетно лице в качеството му на наследник, компетентен да утвърди това действие е съдът, в който се провежда производството по наследяване (раздел 160, параграф 1 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **отговорно пазене от нотариус**, има съдът по мястото на дейност на нотариуса, който държи на отговорно пазене паричните средства, вещите или ценните книжа (раздел 334 от КНГП).

Териториална компетентност в производствата, отнасящи се до **съдебна подмяна на загубена ценна книга, издадена от банка или от клон на чуждестранна банка**, има съдът, в чийто район се намира мястото на стопанска дейност на банката или на клона на чуждестранната банка. Ако няма такъв съд, компетентен в производството за съдебна подмяна на документа е общият съд на ищеца. Ако ищецът няма обикновен съд в Словашката република, компетентен е съдът, в чийто район се намира мястото на плащане (раздел 311 от КНГП).

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Не.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Компетентността на специализираните съдилища е регламентирана в раздели 22— 33 от КНГП. Специализираните съдилища са компетентни по-конкретно в следните области:

- а) производства, отнасящи се до менителници и чекове;
- б) трудови спорове;
- в) производства, отнасящи се до несъстоятелност и реструктуриране;
- г) спорове, свързани с индустриална собственост;
- д) спорове, свързани с нелоялна конкуренция и спорове по авторски права;
- е) спорове, възникнали от икономическа конкуренция;
- ж) спорове, отнасящи се до арбитражни производства;
- з) спорове, възникнали от споразумения за размяна на акции;
- и) спорове, отнасящи се до установяването на недействителност на споразумение, концесионен договор за извършване на работи или рамково споразумение;
- й) спорове, възникнали от общи проверки по въпроси на потребителите;
- к) спорове, отнасящи се до обезщетение за ядрена вреда;
- л) въпроси относно обезпечителни мерки в граждански производства, постановени в друга държава членка.

Последна актуализация: 14/01/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Финландия

1 До кой съд трябва да се подаде исковата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Във Финландия гражданските иски се разглеждат от съдилищата с обща компетентност. Специализираните съдилища обикновено са или апелативни инстанции, или разглеждат дела, които не са заведени от отделни граждани.

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исковата молба?

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

Първоинстанционният съд с обща компетентност по граждански иски във Финландия е районният съд (*käräjäoikeus*). Функциите на въззивни инстанции се изпълняват главно от апелативните съдилища (*hovioikeus*).

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Основното правило е, че исковете се завеждат пред първоинстанционния съд с обща компетентност по местоживее на ответника. Това се прилага и когато ответникът е юридическо лице. Само малка част от исковете се разглеждат другаде.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Сред случаите, когато това е възможно, са:

Искове за развод, прекратяване на съжителството или валидността на брака или подялба на имущество при обстоятелства, различни от смъртта на единия съпруг, може да бъдат предявявани пред първоинстанционния съд по местопребиваването или обичайното местоживее на единия от съпрузите.

Исковите във връзка с дейността на клон, отдел, представителство или друго подобно място на стопанска дейност на юридическо лице или във връзка с дейността на мястото на стопанска дейност на едноличен търговец, когато въпросното юридическо лице или едноличен търговец е ответник, може да бъдат предявявани и пред първоинстанционния съд в чийто съдебен район се намира съответното място на стопанска дейност. Иск, предявен от потребител срещу търговец въз основа на законодателството за защита на потребителите, може да се разглежда и от първоинстанционния съд по местопребиваване или обичайно местоживее на съответния потребител.

Пазарният съд (*markkinaoikeus*) действа като първоинстанционен съд за спорове, молби и жалби, свързани с права на индустриална собственост и авторски права.

Исковите във връзка с трудови договори може да бъдат предявявани и пред първоинстанционния съд, в чийто съдебен район обикновено се извършва работата, предмет на съответния договор. В случаите, когато като цяло работата не се извършва на територията на един и същ съдебен район, искът, предявен от заетото лице срещу неговия работодател, може да бъде разгледан и от първоинстанционния съд по мястото на стопанска дейност на работодателя.

Искове за обезщетяване на вреди на различни от договорните основания може да бъдат завеждани също и пред първоинстанционния съд, в чийто съдебен район е извършено вредоносното действие или, в случай на небрежност, където е трябвало да бъде извършено действието, или където е настъпила вредата. Посочените искове може да бъдат завеждани също и пред първоинстанционния съд по местопребиваване или местоживеене на ищеца, ако искът за обезщетение се основава на Закона за автомобилното застраховане (*liikennevakuutuslaki*), Закона за вредите, претърпени от пациенти (*potilasvahinkolaki*), Закона за отговорността за вреди, причинени от продукти (*tuotevastuulaki*), Закона за застраховане срещу вреди, нанесени на околната среда (*laki ympäristövahinkovakuutuksesta*) или Закона за отговорността при железопътни превози (*raideliikennevastuulaki*). Исковите във връзка с недвижими имоти могат да се подават и до първоинстанционния съд по местонахождението на недвижимия имот. Исковите във връзка с издръжка може да бъдат завеждани и пред първоинстанционния съд по местопребиваване или местоживеене на лицето, което търси или получава издръжката.

При международни дела се прилагат правилата за компетентност, установени в нормативната уредба на ЕС или в международните договори.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Компетентният съд не винаги е съдът по местоживеене на ответника. Например:

Искове, свързани с установяване на бащинство, трябва да бъдат завеждани пред първоинстанционния съд по местопребиваване или обичайно местоживеене на майката или детето. Искове във връзка с отнемане на бащинство трябва да бъдат завеждани пред първоинстанционния съд по местопребиваване или обичайно местоживеене на детето.

Исковите във връзка с правото на упражняване на родителски права или правото на лични отношения с детето се разглеждат от първоинстанционния съд по местопребиваване или обичайно местоживеене на детето.

Исковите във връзка с изпълнение на решение за упражняване на родителски права и за правото на лични отношения се разглеждат от първоинстанционния съд по постоянното или временното местопребиваване на детето или ответника.

Исковите за назначаване на настойник, прекратяване на настойничество, ограничаване на дееспособността или премахване или изменение на такова ограничение се предявяват пред първоинстанционния съд по местопребиваване или обичайно местоживеене на лицето, чиято дееспособност се ограничава.

Исковите за потвърждение на осиновяване се предявяват пред първоинстанционния съд по местопребиваване или обичайно местоживеене на осиновителя.

Исковите за наследство и във връзка с наследствената маса се предявяват пред първоинстанционния съд по местопребиваване или обичайно местоживеене на починалия.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

По граждански искове (но не и при охранителните производства) заинтересованите страни могат, при спазване на определени условия, да изберат съд, различен от обичайния компетентен съд (на първа инстанция).

Правото на потребителите, заетите лица или физическите лица, които търсят или получават издръжка, да завеждат искове пред съда, посочен в Кодекса на съдопроизводството (*oikeudenkäymiskaari*), не може да бъде ограничавано чрез споразумения за избор на съд, освен когато такова споразумение е сключено след възникване на спора.

Споразуменията за избор на съд трябва да бъдат в писмена форма и може да се ограничават до определен спор или да обхващат последващи спорове, произтичащи от конкретно правоотношение.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Пазарният съд разглежда като първа инстанция спорове, молби и жалби, свързани с права на индустриална собственост и авторски права. В останалите случаи във Финландия системата на специализираните съдилища се използва за съдебни дела само при изключителни обстоятелства.

Връзки

Финландски съдилища

Последна актуализация: 02/03/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Компетентност - Швеция

1 До кой съд трябва да се подаде исквата молба — до обикновен граждански съд или до специализиран съд (напр. съд по трудовоправни спорове)?

Гражданскоправните спорове обикновено се разглеждат от общите съдилища. Искът трябва да се предяви пред компетентния районен съд („tingsrätt“).

Съществуват две специализирани съдилища, които разглеждат определени видове гражданскоправни дела. Това са Трудовият съд („Arbetsdomstolen“) и Търговският съд („Marknadsdomstolen“). Има определени районни съдилища, които разглеждат специфични видове дела.

Информация относно компетентността на тези съдилища може да намерите в отговора [въпрос 3 по-долу](#).

Повече информация относно общите съдилища можете да намерите [тук](#), а относно специализираните съдилища — [тук](#).

Някои гражданскоправни спорове се разглеждат от органи, които не са съдебни. Прилагайки опростена процедура в рамките на съкратено производство, органите за принудително изпълнение могат да изискват от дадена страна да извърши плащане или да предприеме други действия.

Решенията на органите могат да се оспорват пред компетентния районен съд. Определени видове спорове, свързани с наемни договори или договори за аренда, се разглеждат от трибунали относно наемите („hyresnämnder“) или трибунали относно арендите („arrendenämnder“).

2 Ако компетентни са обикновените граждански съдилища (т.е. те са съдилищата, които разглеждат съответния вид казуси), как може да се разбере до кой от тях трябва да бъде подадена исквата молба?

2.1 Има ли разлика между по-нисшестоящите и по-висшестоящите обикновени граждански съдилища (напр. районните съдилища като по-нисшестоящи съдилища и окръжните съдилища като по-висшестоящи такива) и ако да, кой от тях е компетентен по моя казус?

На практика всички граждански дела първо се завеждат пред най-нисшестоящия съд, т.е. районния съд („tingsrätt“).

2.2 Териториална компетентност (съдът в град А или съдът в град Б е компетентен по моя казус?)

2.2.1 Основни правила за териториалната компетентност

Общото правило гласи, че искът се предявява пред съда по мястото на пребиваване на ответника. Приема се, че дадено физическо лице е с място на пребиваване в населеното място, в чиито регистър на населението е вписано. Шведската данъчна агенция („Skatteverket“) може да предостави информация относно това къде дадено лице е вписано в регистъра на населението (телефон: +46 (0)8 56 48 51 60). За седалище на юридическите лица обикновено се приема населеното място, където се намира тяхното седалище.

Съществува възможност да се заведе дело пред шведски съд, дори лицето да не пребивава в Швеция. Ако ответникът няма място на пребиваване, искът може да се предяви пред съда, в чиито район е населеното място, където живее ответникът или в някои случаи където той последно е пребивавал или е живял. Във връзка с някои гражданскоправни спорове искът може да се предяви пред шведски съд, дори когато мястото на пребиваване на ответника е в чужбина. От решаващо значение за основанията за подсъдност е обстоятелството дали тези лица притежават собственост в Швеция или дали са влезли в договорни отношения в Швеция.

По дела с международен характер е важно да се помни, че шведските разпоредби относно компетентността на съдилищата могат да се прилагат само в граници на юрисдикцията на шведската държава. В повечето случаи юрисдикцията на Швеция е налице, когато съгласно националните разпоредби за компетентността на съдилищата е налице компетентност на шведски съд. Необходимо е по този въпрос да се вземат предвид и приложимите международноправни актове. По отношение на Швеция най-важните международноправни актове са Регламентът Брюксел I, Брюкселската конвенция и Конвенцията от Лугано. Всички те уреждат компетентността на съдилищата в случаите, когато ответникът е с място на пребиваване в държава, попадаща в обхвата на Регламента или конвенциите. По-специално в тези актове се посочва също, че основанията за подсъдност, определящи, че иск за парични вземания може да се предяви там, където ответникът разполага със собственост, могат да не се прилагат спрямо лица, които имат място на пребиваване в държава членка или в държава — страна по Конвенцията.

2.2.2 Изключения от основните правила

2.2.2.1 Кога може да се избира между съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило) и друг съд?

Съществуват редица правила относно компетентността, съгласно които иск може да бъде предявен и пред съд, различен от съда, който е териториално компетентен по местопребиваването на ответника. В редица международноправни актове като Регламента Брюксел I, Брюкселската конвенция и Конвенцията от Лугано са установени правила относно споровете за подведомственост.

Най-важните прилагани в Швеция правила за определяне на приложимото национално право са, както следва:

всеки, който е понесъл вреди, може да предяви иск на мястото, където се е случило увреждащото събитие или където са възникнали вредите. По принцип тази разпоредба не се прилага в случаите на договорни нарушения. Искове за вреди вследствие на извършено престъпление могат да се предявяват във връзка с наказателното преследване;

по дела на потребители с малък материален интерес потребителите могат да предявяват иск срещу търговец пред съда по тяхното местопребиваване;

искове за парични вземания по договор в някои случаи могат да се предявяват пред компетентния съд по мястото, където е сключен договорът. От друга страна в шведското законодателство няма разпоредби, предвиждащи подсъдност пред компетентния съд по мястото на изпълнение на договора;

искове срещу търговец относно спор, възникнал във връзка със стопанска дейност, в определени случаи могат да се предявяват по мястото на извършване на стопанската дейност;

исковете с предмет родителски права, местоживеене на децата и права на посещение обикновено се разглеждат от компетентния съд по местопребиваването на децата (вж. раздела „Родителски права — Швеция“);

исковете във връзка с издръжка на деца обикновено се предявяват пред съда по местопребиваването на ответника, но исковете за установяване на бащинство, бракоразводни дела и исковете във връзка с отговорността на родителите (родителски права върху децата, с кого ще живеят децата) могат да се гледат и от друг съд.

2.2.2.2 Кога трябва да се избере съд, различен от съда по местожителството на ответника (съд, определен чрез прилагане на основното правило)?

Шведското законодателство съдържа редица правила относно изключителната компетентност, съгласно които искът следва да се предяви пред конкретен съд. Правила относно изключителната компетентност се съдържат и в редица международноправни актове като Регламента Брюксел I, Брюкселската конвенция и Конвенцията от Лугано. Ако даден иск, попадащ в обхвата на тези правила, бъде предявен пред друг съд, различен от съда с изключителна компетентност, този съд няма право да разгледа иска.

Най-важните прилагани в Швеция правила относно изключителната компетентност са, както следва:

повечето съдебни спорове относно недвижими имоти се разглеждат от съда по мястото, където се намира имотът;

някои спорове относно недвижими имоти се разглеждат от съд за недвижими имоти („fastighetsdomstol“) или трибунал за наеми или аренды („hyresnämnd“ или „arrendenämnd“). И в този случай подсъдността зависи от мястото, където се намира имотът;

дела във връзка с наследяване се разглеждат от компетентния съд по местопребиваването на починалия;

брачни спорове и спорове за подялба на имущество между съпрузи се разглеждат от компетентния съд по местопребиваването на една от страните;

в случаите, когато спор следва да бъде разгледан от Трудов съд („Arbetsdomstolen“) или Търговски съд („Marknadsdomstolen“), искът не може да бъде предявен в общия съд по местопребиваването на ответника;

по отношение на повечето спорове, свързани с екологичното, морското право и правото на интелектуалната собственост, съществуват специални правила, съгласно които компетентен да разгледа споровете е само един съд;

апелативният съд на Свеа („Svea hovrätt“) разполага с изключителна компетентност да разглежда определени иски, свързани с изпълнението на решения на чуждестранни съдилища.

2.2.2.3 Могат ли страните сами да определят за компетентен съд, който при други обстоятелства не би бил компетентен?

Страните могат да сключат договор, съгласно който възникнал спор може или трябва да бъде разгледан от определен съд. Този договор е известен като договор за подсъдност и трябва да бъде сключен в писмена форма. С договора може да се определи, че един конкретен съд има изключителна компетентност. Възможно е страните да се договорят, че компетентен във връзка с техните отношения е друг съд, а не съдът, който следва да разгледа делото съгласно общите правилата за подсъдност. Страните могат също така да определят, че компетентен да разгледа спора им е повече от един съд.

По принцип съдът, който страните са определили като компетентен, е задължен да разгледа предявения пред него иск. Това правило обаче не се прилага, ако договорът противоречи на някое от правилата относно изключителната подсъдност. Ако една от страните твърди, че договорът за подсъдност е невалиден, съдът трябва да разгледа и това твърдение и може да заключи, че не няма компетентност по случая.

Съд, който иначе не би имал компетентност, може да придобие компетентност да разгледа делото, ако ответникът не възрази, че делото се гледа от некомпетентен съд (липсата на възражение е известна като мълчалива пророгация). Мълчалива пророгация обаче не е възможна, ако по делото са приложими правилата относно изключителната компетентност; съдът следва да провери тези обстоятелства по своя инициатива. Съдът

обаче не проверява автоматично дали предявеният пред него иск не е в противоречие с общите правила за подсъдност, правилата при стълкновение на подсъдности или с договор за подсъдност. Възраженията, че съдът няма компетентност, следва да се отправят при първото изложение на тезите на страните по делото. Ако обаче ответникът не заяви никакво твърдение и съдът трябва да постанови решението служебно, той трябва да разгледа въпроса за своята компетентност.

3 Когато компетентни са специализираните съдилища, как може да се разбере кой съд следва да бъде сезиран?

Съществуват две специализирани съдилища, които разглеждат гражданскоправни спорове; това са Трудовият съд ('Arbetsdomstolen') and Търговския съд ('Marknadsdomstolen'). Трудовият съд разглежда спорове по трудови правоотношения, т.е. спорове между работодател и работник. Търговският съд разглежда дела, свързани с конкуренцията и търговските марки.

Определени районни съдилища ('tingsrätter') разглеждат определени видове гражданскоправни дела. Пет от районните съдилища на Швеция са също съдилища компетентни по дела относно поземлената собственост и околната среда ('mark- och miljödomstolar'). Тези съдилища разглеждат дела влизащи в обхвата на Кодекса относно околната среда ('miljöbalken') и спорове относно отчуждаване и парцелиране на земя. Морскоправните дела се разглеждат от седем районни съдилища, които са съдилища по морско право ('sjörättsdomstolar'). Съществуват специални правила за разглеждането на спорове в областта на правото на интелектуалната собственост, особено спорове относно патенти, съгласно които правила Районният съд в Стокхолм има ('Stockholms tingsrätt') изключителна компетентност.

Последна актуализация: 12/11/2015

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.